STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
NO. 02931

SHTEYNBERG'S BRIFENSHTELER

Abraham Steinberg

•

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

•

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

•

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol
of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from
a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights
in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain
or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.
If you hold an active copyright to this work – or if you know who does –
please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

שטיינבערג׳ס

בריפענשטעלער

ענטהאַלט:

פאַמיליען־בריף, ליבעס־בריף, חתן־כלה־בריף, מאַן און פרוי־בריף, פריינדע־בריף, איינלאַדונג־בריף, גראַטולאַציאָן־בריף, געשעפטס־בריף, און קינדער־בריף

געדרוקטע
און
געשריבענע בריף

היברו פאבלישינג קאמפאני, ניו יארק

Printed and bound in the U.S.A.
by Montauk Book Mfg. Co., Inc., New York

אינהאלט:

נומער		זייטע
1	פֿאָררעדע	4
	ערשטע אָבטהיילונג:	
2	כְּלָלִים ריכטיג צו שרייבען אידיש	7
3	ווערטער וועלכע שרייבען זיך גלייך.	14
4	נעמען: מענערשע און ווייבערשע	15
5	טעג און חֳדָשִׁים	19
6	יָמִים טוֹבִים, יוֹמא דְפַגְרָא'ס און תַּעֲנִיתִים	〃
7	די סֶדְרוֹת	21
8	בוכשטאַבען אַלס ציפער	〃
9	רָאשֵׁי-תֵּבוֹת (פערקירצטע ווערטער)	22
10	טיטלען צו בריעף.	24
11	נייטיגע ווערטער	25
	צווייטע אָבטהיילונג:	
12	פֿאַמיליען-בריעף	29
13	ליעבע-בריעף	53
14	חָתָן-כַּלָּה בריעף.	57
15	מאַן-פרוי בריעף	63
16	פריינדע בריעף.	77
17	שַׁדְכָנִים בריעף	88
18	אָנפראַגע בריעף	91
19	איינלאַדונגס בריעף	93
20	גראַטולאַציאָן בריעף	95
21	געשעפטס בריעף	96
22	קינדערשע בריעף	100
23	פֿאַרשיעדענע בריעף	111

פאָררעדע.

דיעזער נייער פאָללשטענדיגער בריעפענשטעללער ערשיינט יעטצט ניט ווייל עס פעהלען בריעפענשטעללערס נאָר טאַקי דעריבער, וואָס עס איז יאָ דאָ. עס איז ביי אונז דאָ בריעפענ־שטעללערס, נאָר ליידער איז אין זיי ניטאָ דאָס וואָס אין אַ גוטען בריעפענשטעללער דאַרף זיין — און דאַדורך בריינגען זיי ניט די נוטצען וואָס מען ערוואַרטעט פון אַ בריעפענשטעללער... אייניגע זיינען געשריבען גאָר אָהן אַ טַעַם, אַנדערע זיינען פוסטע, אַנדערע שיטען מיט פראַזעס און הייכע מְלִיצוֹת. מיט איין וואָרט: אונטער אַללע בריעפענשטעללערס (אַרבייטענדיג דיעזעס בוך האָב איך זיי אַללע פאַר זיך געהאַט), איז קיין איינציגער ניטאָ אַ פראַקטישער און אַ נוטצליכער.

בעמערקענדיג דאָס, ערשיינט דיעזער בריעפענשטעללער. דאָס איז שוין אַזאַ פאַקט: וואו עס איז פוסט, מוז וואָס וויכטיגעס בעשאַפען ווערין. אַז עס איז גיוועזען „תֹּהוּ וָבֹהוּ״ — פוסט און וויסט, איז גיוואָרען אַן עוֹלָם וּמְלוֹאָה — אַ וועלט מיט אַללעס גוטס... עס איז פוסט און וויסט גיוועזען אין אונזער אידישער ליטעראַטור, אין די אָבטהיילונג פון בריעפענשטעללער האָט דאָס אַרויסגערופען אַ נייעם פאָלשטענדיגען בריעפענשטעללער, פול מיט אַללעס וואָס פון אַ בריעפענשטעללער איז צו ערוואַרטען, ווי די געעהרטעסטע לעזערינען און לעזער ווערין זיך איבערצייגען בלעטערינדיג דאָס בוך.

מען קען גאַנץ דרייסט האָפען אַז אַללע, וועלכע ווערין דאָס בוך קויפען ווערין דאַנקבאַר זיין דעם מחבר.

א.

כְּלָלִים ווי צו שְׁרייבֶּען ריכְטִיק אִידִישׁ.

1. דיא יודישֶׁע שְׁפְּראַךְ האָט צְווייא און צוואַנְציג בּוּכְשְׁטאַבֶּען, ד. ה. אוֹתִיוֹת; דאָס זייְנֶען ווייא:

אַ, בּ, ג, ד, ה, ו, ז, ח, ט, י, כּ, ל, מ, נ, ס, ע, פּ, צ, ק, ר, שׁ, ת.

2. בּ — האָט צו זיך צְווייטֶען בּוּכְשְׁטאַבּ אַ ווייכֶען — ב
כּ — " " " " " " כ
פּ — " " " " " " פ
תּ — " " " " " " ת

3. דיא פִינְף בּוּכְשְׁטאַבֶּען האָבֶּען אין עֶנְדֶע (סוֹף) וואָרט אַנ׳אַנְדֶער פאָרְמֶע:
כּ־כ — אין עֶנְדֶע וואָרט — ך, צוּם בּיישְׁפּיל: כַּלָּה, דֶעקְטוּךְ.
מ — " " " ם, " " מאַדאַם.
נ — " " " ן, " " נִיסָן.
פּ־פ — " " " ף, " " פאַנִיע, האָף.
צ — " " " ץ, " " צאהֶל, וויטְץ.

4. דיא בּוּכְשְׁטאַבֶּען — אַ, ו, י, ע, ווערִין בֶּענוּטְצְט אַלְס נְקוּדוֹת.

א — רֶעכֶינְט זיך ווִיא אַ פַּתָּח, צב״ש: אַ, בַּא, בַּאלְד, זַאמְד, גַאנְץ. אויךְ ווִיא אַ קָמֶץ, צב״ש: אָ, אָבֶּער, האָבֶּער, גָאר, נָאמֶה, קָאן.

ו — לֶעזְט זיך ווִיא שׁוּרוּק (וּ), צב״ש: אוּ, און, גוט, דוא, קוּם, אִין אָנְפַאנג וואָרט ווען דאָס וואָרְט הֵייבְּט זיך אָן מִיט א ו, צב״ש: וואוּנְד, וואוּ, וואוּנְדֶער אוּן דאָס גְלַייכֶען.

י — ווערְט בֶּענוּצְט ווִיא אַ חִירִיק, צב״ש: אִי, אִיךְ, בִּין, גִיךְ, דִיר.

ע — ווערְט בֶּענוּטְצְט ווִיא אַ סֶגוֹל, צב״ש: עֶ, עֶר, בֶּער, דֶער. הֶערְד. אִין פִיל ווערְטֶער קוּמְט נָאכְ׳ן עֶ אויךְ דֶער בּוּכְשְׁטאַבּ „ה״, צב״ש: מֶעהְר, עֶהְרֶע, קְלֶעהְרִין, אוּנ זָא ווייטֶער. דאָס אִיז אִיבֶּערְהוֹיפְּט אִין ווערְטֶער ווֶעלְכֶע זַייְנֶען גִינוּמֶען פוּן דיא דַייטְשֶׁע שְׁפְּראַךְ.

5. עֶס אִיז אויךְ דָא נְקוּדוֹת וואָס בֶּעשְׁטֶעהֶען פוּן צְווייא בּוּכְשְׁטאַבֶּען.

וי — ווערְט בֶּענוּצְט פַאר אַ חוֹלֶם, צב״ש: אוי, אויף, הויז, מויז, נֶערווִישׁ.

יי — ווִי אַ צֵירֶה, צב״ש: אֵיי, בֵּיין, הֵיים, רֵיינֶעם, אֵיינֶעם.

אִין אֵייניגֶע ווערְטֶער לֶעזְין זיך אִין עֶנְדֶע וואָרְט די צְווייי יוּדְעס ווִי אַ פַּתָּח, צב״ש: נַיי, בְּרַיי, שְׁפַּיי, דְרַיי

6. אין אִידִישׁ װֶערִין בֶּענוּצְט נָ ר דִּיזֶע אִידִישֶׁע בּוּכְשְׁטַאבֶּען :

א, בּ, ג, ד, ה, ו, ז, ט, י, ל, מ, נ, ע, פ, צ, ק, ר, שׁ.

דָאס הֵייסְט זַייא גִיפִינֶען זִיךְ אִין אַנְפַאנְג וָוארְט און אויךְ אִין מִיטֶען און צום סוף.

דִיא בּוּכְשְׁטַאבֶּען װֶערִין אִין אַנְפַאנְג וָוארְט קֵיין מָאל נִיט בֶּענוּטְצְט :

ב, ח, כּ, כ, ס, תּ, ת.

אַנְשְׁטַאדְט דֶעם בּוּכְשְׁטַאב בָ קוּמֶען צְוַוייא וָואוִין, צבּ״שׁ : װָאס, וָואלְף, גְעװַאלְד, גֶעוָואלְט.

דֶער בּוּכְשְׁטַאב ח אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אִיז נָאר אִין דִיא װֶערְטֶער: חָאטְשׁ, חַאפֶּען.

אַנְשְׁטַאדְט אַ כּ קוּמְט אַ ק.

דֶער כ אִין אַנְפַאנְג וָוארְט אִיז נָאר אִין וָוארְט: כַּארַאקְטֶער.

אַנְשְׁטַאדְט תּ קוּמְט דֶער בּוּכְשְׁטַאב ט.

אַנְשְׁטָאדְט ת קוּמְט דֶער בּוּכְשְׁטַאב ס.

7 דִי װֶערְטֶער וָואס קוּמֶען אַרוּיס פוּן לָשׁוֹן קֹדֶשׁ (הֶעבְּרֵייאִישׁ) מוּזֶען זִיךְ שְׁרַייבֶּען רִיכְטִיק, דָאס גְלַייכֶען אויךְ אִין אַנְדֶערֶע שְׁפְּרַאכֶען.

9. אַלֶע װֶערְטֶער בֶּעשְׁטֶעהְן פוּן אַ וָוארְצֶעל (שֹׁרֶשׁ) און גֶעבֶּענְוֶוערְטֶער, דִיא גֶעבֶּענְוֶוערְטֶער וַוייזֶען אויף אַ װֶעלְכֶע עֶס אִיז פֶערְעֶנְדֶערוּנְג. דִיא גֶעבֶּענְוֶוערְטֶער קוּמֶען אִין אַנְפַאנְג פוּן וָוארְט, ד. ה. פַאר דֶעם שֹׁרֶשׁ, אויךְ אִין עֶנְדֶע, ד. ה. נָאךְ דֶעם שֹׁרֶשׁ. אָט דָא אִיז אֵיינִיגֶע בּייִשְׁפִּילֶען (מְשָׁלִים):

דֶער שֹׁרֶשׁ פוּן וָוארְט: גֶעהְן	דֶער גֶעבֶּענְוָוארְט
	אויף־גֶעהְן,
	בֶּע־גֶעהְן־זִיךְ,
	פֶער־גֶעהְן,
	דוּרְך־גֶעהְן,
	צוּ־גֶעהְן,
	אַוֶועק־גֶעהְן,
	אָב־גֶעהְן,
	מִיט־גֶעהְן.

גֶעהְנְדִיג, גֶעהְנְדִיגֶערְהֵייט.

דֶער שֹׁרֶשׁ פוּן וָוארְט: רֵיידֶען	דֶער גֶעבֶּענְוָוארְט
	אָבּ־רֵיידֶען.
	בֶּע־רֵיידֶען,
	מִיט־רֵיידֶען,
	נָאכְ־רֵיידֶען,
	פַאר־רֵיידֶען,
	צוּ־רֵיידֶען,
	דוּרְך־רֵיידֶען־זִיךְ,
	פֶער־נַאנְדֶער־רֵיידֶען,
	אויס־רֵיידֶען,
	אִיבֶּער־רֵיידֶען.

רֵיידֶענְדִיג, רֵיידֶענְדִיגֶערְהֵייט.

ווען דיא געבעגוווערטער ענדיגען זיך מיט דעם זעלביגען בוכשטאב, מיט וועלכין עס הייבט זיך אן דער ווארט, בלייבען ביידע בוכשטאבען, צב"ש: געהמען — אנ נעהמען, רוקען — אונטעררוקען, בינדען — אב בינדען, ריידען — איבער ריידען.

10. דיא געבעגוווערטער קומען אמאהל אויך מיט לשון קדש (העברייאישע) ווערטער, דאנן טהיילען זיא זיך אב מיט אצייכען פון אייבען. זעה כלל 7.

א לשון־קדש ווארט קומט מיט א זשארגאנישען געבעגווארט נאר אין דיא פאהלע:

- א. ווען פון לשון־קדש ווארט ווערט א בייווארט,
- ב. ווען עס הייסט אז איין זאך געהערט אן דעם

צוא א בייווארט לייגט זיך צו „דיגער" „דיג" „ער" „ע", צב"ש: חמץ — חמצ'דיג, חמצ'דיגער. פסח — פסח'דיג, ופסח'דיגער. כשר־כשר'ער, כשר'ע. פשוט — פשוט'ער, פשוט'ע.

אין זעלטענע פאהלע לייגט זיך אויך צו „ניק", צב"ש: כל־בו'ניק טרפה'ניק, צוויא־ווייבער'ניק א. ד. ג.

11. דיא נעבען ווערטער, וועלכע לייגען זיך צוא צוא א נאמען, ווערי' אויך אבגיטהיילט מיט אצייכען, צב"ש:

אברהם — אברהם'ס, אברהם'ן, אברהם'ל. משה — משה'ס משה'ן, משה'לע, משה'נקע. חנה — חנה'ס, חנה'ן, חנה'לע א. ד. ג.

12. אין שרייבען ווערין בענוצט פערשידענע צייכען, וועלכע רופען זיך „אבשטעלונג צייכען"

זייא קומען אום צו ווייזען וואו מען דארף זיך אב שטעהלען לעזענדיג לייגגער אדער קירצער. אהן זייא איז ערשטינס האט דאס געשריבענע, וויא מען זאגט, קיין „טעם" ניט, און צווייטינס קען טרעפען אז דער לעזער זאל אדער גאר ניט פארשטיין וואס מען שרייבט איהם, אדער ער וועט עס פערשטעהן גראדע פארקעהרט וויא דער שרייבער האט גימיינט.

דאס זיינען דיא צייכען, זייערע נעמען און בעדייטונג:

. — פונקט, דער צייכען קומט נאך יעדער אין גאנצען פערענ־דיגטען זאץ.

... — פיל פונקטען שטעהלט מען ווען דער שרייבער מיינט אז מען זאל פערשטעהן נוט די געדאנקען, אדער דער שרייבער ענדיגט ניט, און פערלאזט זיך אויף דעם לעזער אז ער וועט

דיא כַּוָנָה גֶעפִינֶען. אִין דֶעם לֶעצְטִין פַאלְל שְׁטֶעהְלִין זִיךְ אָמָאהְל דְרַייא שְׁטְרִיכֶען — — —. (זֶעה ווַייטֶער)

, — זאַפּיאַטאַיע (קָאמַא) דֶער צֵייכֶען וֶוערְט בֶּענוּצְט וֶוען אֵיין טְהֵייל פִין זאַטְץ (מַאֲמַר) עֶרְקְלֶעהְרְט דִיא צְוֵוייטֶע. צב"ש: אִיךְ וָואלְט דִיר מֶעהְר גֶעשְׁרִיבֶּען, נָאר אִיךְ בִּין מִיעֶד. זַייט גָאר רוּהִיג, אַלְלֶעס וֶועט זַיין אִין אָרְדְענוּנְג.

; — אוֹיבֶּען אַ פּוּנְקְט אוּן אוּנְטֶען אַקָאמַא (זאַפּיאַטאַיע) קוּמְט וֶוען דִיא טְהֵיילֶען פוּן זאַטְץ זַיינֶען אָבְּגֶעהַאקְט, אָדֶער נִיט שְׁטִימִיג, צב"ש: אִיךְ וֶועל בַּייא אַייךְ מֶעהְר דָאס גֶעלְד נִיט בֶּעטִין; אָבֶּער ווִיסֶען זָאלְט אִיהְר אַז סוֹד וֶועט אוֹיף פָאדֶערְן...

: — צְוֵויי פּוּנְקְטֶען שְׁטֶעהְלִין זִיךְ דַאן וֶוען עֶס גִיבֶּען זִיךְ אִיבֶּער פְרֶעמְדֶע רֵייד מִיט יֶענֶעמְס לָשׁוֹן, צב"ש: עֶר הָאט מִיר גֶיעֶנְטְפֶערְט גַאנְץ אֵיינְפַאךְ: „אִיךְ קֶען אַייךְ נִיט". דִיא פְרֶעמְדֶע וֶוערְטֶער קוּמֶען פוּן בֵּיידֶע זַייטֶען אִין קַאווִיצְקֶעס.

? — פְרַאגֶע צֵייכֶען שְׁטֶעהְלְט זִיךְ אִין עֶנְדֶע זאַץ, וֶועלְכֶער דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס מִיט אַ פְרַאגֶע, צב"ש: ווִי גִיפֶעהְלְט דִיר מַיין כַּלָה? וֶוען וֶועט בַּיי דִיר מִט מַזָל חַתוּנָה זַיין?

! — אוֹיסְשְׁרַיי צֵייכֶען שְׁטֶעהְלְט כֶען אִין עֶנְדֶע זַאץ ווִיען עֶס דְרִיקְט זִיךְ אוֹיס אַ גִישְׁרֵיי, אָדֶער אַ וואוּנְדֶער, צב"ש: גֶעה אַרוֹיס! אָה, הָאסְטוּ מִיר דֶערְעסֶען! ווִי שֵׁין דוּ זִיהְסְט הַיינְט אוֹיס!

עֶס טְרֶעפְט אַזאטְץ וָואס דְרִיקְט אוֹיס אַוואוּנְדֶער מִיט אַפְרַאגֶע צוּ זאמֶען, אִין אַזַא פַאלְל שְׁטֶעהְלִין זִיךְ אִין סוֹף מַאֲמַר בֵּיידֶע צֵייכֶען צוּ זאמֶען, צב"ש: אִיז דָאס אֱמֶת?! קֶען דָאס זַיין?!

13. כִּמְעַט יֶעדֶער אִידִישֶׁער וָוארְט, אִיבֶּערְהַייבְּט אַנָאמֶען פוּן אַזאךְ, פָאדֶערְט פַאר זִיךְ דֶעם בוּכְשְׁטַאבּ — אלף, צב"ש: אַ מֶענְטְשׁ, אַ טָאג, אַ גַאנְג. דָאס גְלַייכֶען אוֹיךְ דִיא לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ וֶוערְטֶער וָואס בֶּענוּטְצֶען זִיךְ אִין אִידִישׁ, צב"ש אַ מַתָּנָה, אַ קָרְבָּן, אַ נֵר, וֶוען אָבֶּער דֶער אִידִישֶׁער אָדֶער לָשׁוֹן קוֹדֶשׁ הֵייבְּט זִיךְ אָן מִיט דִי בוּכְשְׁטַאבֶּען א, ע, צב"ש: אֶרְט, אֶבְיוֹן, עֶמֶער, עַוְלָה — דַאן קוּמְט שׁוֹין פַאר דֶעם וָוארְט „אַנְ" מִיט אַצֵייכֶען אוֹיבֶּען:

אֶרְט — אַנְ'אֶרְט, אֶבְיוֹן — אַנְ'אֶבְיוֹן,
עֶמֶער — אַנְ'עֶמֶער, עַוְלָה — אַנְ'עַוְלָה

18. דָא אִיז אֵיינִיגֶע בֵּייְשְׁפִּילֶען וְויא! אִין אִידִישׁ בִּילְדֶעט זִיךְ דֶער מֶעהְרְצַאל

1. אָרְט–עֶרְטֶער, וָוארְט–וֶוערְטֶער.
2. בַּאל–בֶּעלֶער, פַאס –פֶּעסֶער.
3. גַאס –גַאסֶען.
4. לַאנְג–לֵיינְג, גַאנְג –גֵיינְג.
5. בֶּער –בֶּערִין, מֶעהְר–מֶערִיג.
אוּגֶעריק– אוּגֶערְקֶעם.
7. אֵיי – אֵייעֶר, בֵּיין –בֵּיינֶער.
8. שְׁנֵיידֶער– שְׁנֵיידֶערְם.
9. פּוּם – פִּים, נוּס – נִיס.
10. הִיטְץ – הִיטְצֶען,
בְּלִיטְץ = בְּלִיטְצֶען
11. קְלוּגֶער – קְלוּגֶע.
12. פְלֵייש – פְלֵיישֶׁע
13. שְׁנֵייא – שְׁנֵייעֶן.
14. קֵייהֶל – קֵייהֶלֶע.
15. וֶועלְט–וֶועלְטִין, קֶעלְט–קֶעלְטִין.

ב.

לְשׁוֹן־קֹדֶשׁ וֶוערְטֶער, וֶועלְכֶע קוּמֶען אַרַיין אִין זְשַׁארְגָאן.

אֲבָרִים — גְלִיעדֶער; זֶעהְר שֵׁיינֶע אֵבָרִים.
אוֹרֵחַ, אוֹרְחִים — גַאסְט, גֶעסְט; הַיינְט אִיז גֶעקוּמֶען אֵיין אוֹרֵחַ, צְוֵויא אוֹרְחִים.
אַחְרָיוּת — פֶערַאנְטְוָוארְטְלִיכְקֵייט; אוֹיף מַיינֶע אַחְרָיוּת.
אֵימָה — אַשְׁרֶעק; עֶס גֶעהֶמְט אָן אַנ׳ אֵימָה.
אֱמֶת — וָוארְהַייט; דֶער בֶּעסְטֶער לִיגֶען אִיז דֶער אֱמֶת.
אֲסֵפָה — פֶערְזַאמְלוּנְג; בַּייא דִיא צִיוֹנִיסְטֶען אִיז אָפְט אַנ׳ אֲסֵפָה.
אֵשֶׁת חַיִל — אַ וִוירְטְהִין; מַיין פְרוֹי זָאל לֶעבֶּען אִיז אַנ׳ אֵשֶׁת חַיִל.
בָּחוּר — קַאוַואלֶער; מַיין חָתָן אִיז אַשֵׁיינֶער בָּחוּר.
בַּטְלָן — לֵיידִיג־גֶעהֶער; דַיין מַאנְן אִיז אַ בַּטְלָן.
בֶּן בַּיִת — אַ הוֹיז מֶענְטְשׁ; אֵיינִיגֶע יָאהְר אִיז עֶר גִיוֶועָן אַ בֶּן בַּיִת.
בֶּן יָחִיד — אֵיין אֵיינְצִיגֶער, בַּת יְחִידָה — אֵיין אֵיינְצִיגֶע.
בְּרֹגֶז — בֵּייז; אִיךְ בִּין מִיט דִיר בְּרֹגֶז.
בְּשׂוֹרָה — נַאכְרִיכְט; עֶר הָאט מִיר גִיבְּרַאכְט אַ גוּטֶע בְּשׂוֹרָה.
גַאֲוָה — שְׁטָאלְץ; גַאֲוָה לִיגְט אוֹיף מִיסְט, יֶעדֶערֶער נֶעמְט אוּמְזִיסְט.
גְבִיר — מַיין מְחוּתָּן אִיז אַ גְבִיר. (רַייךְ)
גוֹלֶם — זַיין כַּלָה אִיז אַשְׁטִיק גוֹלֶם. (אַ נַארְר)
דַאֲגָה — זָארְג; אַזַא דַאֲגָה זָאל אִיךְ הָאבֶּען מִיט קִינְדֶער.
דֵעָה — פֶערְשְׁטַאנְד; וֶוער עֶס הָאט דִיא מֵאָה, הָאט דִיא דֵעָה.
דֶרֶךְ אֶרֶץ — שְׁטַאט; אַ מֶענְטְשׁ דַארְף הָאבֶּען דֶרֶךְ אֶרֶץ.
הוֹצָאָה — אוֹיסְגַאבֶּע; עֶר אִיז אַ גְרוֹיסֶער בַּעַל הוֹצָאָה.
הוֹסָפָה — דֶערְלֵייגוּנְג; גִיט מִיר אַ הוֹסָפָה.
הֲנָאָה — פֶערְגֶענִיגֶען; נִיט אַלֶע מֶענְטְשֶׁן הָאבִּין פוּן זַייעֶר לֶעבִּין הֲנָאָה.
הֶפְקֵר — פְרַייא; דִיא וֶועלְט אִיז נִיט הֶפְקֵר.
הַתְחָלָה — אָנְהֵייבּ; דֶער סוֹף אִיז זִיכֶערֶער פַאר דִיא הַתְחָלָה.
וִכּוּחַ — דוּרְכְרֵייד; אִיךְ וֶועל מִיט אַייךְ הָאבֶּען אַ וִכּוּחַ.
זְכִיָה — וֶוערְטְה; נִיט אַלֶע הָאבֶּען דִיא זְכִיָה מִיט אִים צוּ רֵיידֶען.
זְמַן — סֶעזָאן; אַ צִיוֹנִיסְטִישֶׁער בֵּית הַסֵפֶר הָאלְט גָאר אֵיין זְמַן.
חָבֵר — קָאלֶעגַא; עֶר אִיז מַיין חָבֵר.
חֵלֶק — אַ טְהֵייל; עֶר הָאט גִינוּמֶען זַיין חֵלֶק.

חן — גונסט ; אויף מיין כלה'ס פנים ליגט א חן.
חפץ — א זאך ; ער איז א שוועגער חפץ.
טלית — וואס קאסט א יידענער טלית?
יחסן — מיין חתן איז איחסן.
יקרות — טהייער ; דיין חתן איז א יקרות.
כתובה — איך וועל דיר געבען אגרויסע כתובה
לוח — א קאלענדאר ; ער ליינט וויא א לוח.
מזל — גליקק ; איך בין שוין אכלה מיט מזל.
מבין — פארשטעהער ; דאנקין גאטט וואס מיין חתן איז ניט
קיין מבין.
מזומן — באאר ; דיא נדן זאלין אב ציילען אין מזומן.
מסחר — האנדעל ; אלץ טוט מען צוא ליעב מסחר.
משקה — א שנאפס ; בעססער אביסיל משקה איידער אסך וואסער.
נחת — פערגעניגען ; האדעוועט אייערע קינדער מיט נחת.
נקמה — ראכע ; מען טאר פון קיינעם ניט נעהמען נקמה.
סגולה — אמיטעל ; געלד — איז צו אלץ א סגולה.
סבה — אורזאכע ; איך האב דיר ניט געשריבען איבער א סבה.
ספק — א צווייפעל ; איך בין אין ספק אויב דער שדוך וועט זיין.
עם הארץ — א פראסטער מענש ; אנ'עם הארץ איז א האלבער מענש.
עין הרע — שלעכטע אויג ; מיין באבע שפרעכט אב עין הרע.
עולה — אונרעכט ; עס איז לייכט צוא טאהן אנ'עולה און שווער
צוא ליידען.
פטור — אונשולדיג ; א נאר איז אללע מאהל פטור.
פשרה — דורכמאך ; א פשרה קען ארב אויך מאכען.
צורה — געזיכט ; ביא אים ליגט דער נאר אויפין צורה.
צער — פערדרוס ; א נאר איז א צער.
קרוב — א פריינד ; דער רוביל מאכט אפרעמדין פאר א קרוב ;
קנאה — איפער ; קנאה שיסט וויא פולווער.
רוח — פערדינסט ; אן גוטע סחורה האט מען רוח.
רגל־געלט — יום טוב געלט ; רגל־געלט נעהמט ארב פון אללעסען.
רשע — שלעכטער ; א נאר איז ארשע.
שבועה — שווערין ; ביא אליגנער איז א שבועה גאר נישט.
שומר — א וועכטער ; א שומר היט פון גנבים, אבער ניט פון זיך.
שדוך — פארטייא ; אנ'אמת'ר מענש פיהרט ניט אוים קיין שדוך.

שׁוּתָּף — קָאמְפַּאנְיָאן; דֶער בֶּעסְטֶער שׁוּתָּף אִיז דִיא קֶעשֶׁענֶע.
שָׁכֵן — אַ נַאכְבַּאר; אַ שָׁכֵן הָאט פַּיינְד דֶעם בַּעַל הַבַּיִת.
שֵׂכֶל — פֶערְנוּנְפְט; גֶעלְט מַאכְט שֵׂכֶל אוּן שֵׂכֶל — גֶעלְט.
תֵּיכֶף — גְלַייךְ, בַּאלְד; מַיין חֲתוּנָה וֶועט זַיין תֵּיכֶף נָאךְ סוּכּוֹת.
תַּכְשִׁיט — צִירוּנְג; גוּטֶע מַעֲלוֹת אִיז דֶער בֶּעסְטֶער תַּכְשִׁיט.
תַּלְמוּד תּוֹרָה — יוּדִישֶׁע גַנָבִים לֶערְנֶען זִיךְ אִין תַּלְמוּד תּוֹרָה.
תָּם — אַ נַאאִיוֶוער; אַ תָּם פִּיהְלְט אִין קֵיין זַאךְ קֵיין טַעַם.
גָרוּשׁ — אַגֶע־גֶט־ר, בֶּעסֶער אַפָּרוּשׁ אֵיידֶער אַ גָרוּשׁ.
גְרוּשָׁה — אַגֶע־גֶט־ע, אַגְרוּשָׁה אִיז אַנַאסְטְהוּיז.
עֲגוּנָה — פֶערְלַאסֶענֶע פוּן מַאנְן. אַ שֵׁיינֶע עֲגוּנָה אִיז אַזֶעלְטֶענְהֵייט.
פָּרוּשׁ — אָבְּגֶיזָאנְדֶערְט; אַלֹא־יוּצְלָחְוָואס קֶען נִיט פֶערְדִינֶען בְּרוֹיט.

ג.

דֶער־אוּנְטֶערְשֵׁייד פוּן דִיא וֶוערְטֶער, וֶועלְכֶע לֶעזִין זִיךְ גְלַייךְ חָאטְשׁ זַייא הָאבְּען פֶערְשִׁידֶענֶע בֶּעדַייטוּנְגֶען.

אַרְט — מִיר אַרְט דָאס נִיט, אַרְט — אוֹיף וֶועלְכִין אַרְט? (אוֹפֶן).
בֶּעטִין — אִיךְ וֶועל אִים בֶּעטִין, בֶּעטִין — אַייזֶערְנֶע בֶּעטִין.
בַּאנְק — זִיטְץ אוֹיף דֶעם בַּאנְק. בַּאנְק — דָאס טוּהְט מִיר בַּאנְק.
בַּאנְק — דָאס גֶעלְט לִיגְט אִין בַּאנְק.
גְרָאבּ — דִיא לַייטַאנְד אִיז גְרָאבּ, גְרָאבּ — גֶעהְם אַרִידִיל אוּן גְרָאבּ.
הַייל׳עְן — אַ קְרַאנְקֶער מוּס זִיךְ הַייל׳עְן, הַייל׳עְן — טְאהְן אַ מִצְוָה
בַּארְפִין זִיךְ הַייל׳עְן.
הֶער — הֶער וָואס אִיךְ זָאג. הֶערְר — עֶר אִיז אַנַאנְצֶער הֶערְר.
הֵייבֶּען — דִיא יוּרִינֶע אִיז אַהֵייבֶּען, הֵייבֶּען — מַיין הוֹיז בַּארְף מֶען הֵייבֶּען.
וֶוערְט — עֶס וֶוערְט פְרִיה טָאג, וֶוערְטֶה — וָואס אִיז דַיין הוֹיז וֶוערְטֶה?
וֶועגִין — וֶועגִין דֶעם וָואס מִיר בֵּיידִין. וֶועגִין — אִיךְ הָאבּ גֶעקוֹיפְט
פִינְף וֶועגִין הָאלְץ.
זַייעֶן — מֶער מוּז מֶען זַייעֶן, זַייעֶן — דִיא קִינְדֶער זַייעֶן בְּלוּמֶען.
זֵייעֶר — דָאס אִיז זֵייעֶר גוּט, זֶעהְעֶר — דָאס אִיז זֶעהְעֶר זַאךְ.
זַייט — אוּן זַייט אַמֶענְטְשׁ, זַייט — דָאס אִיז אוֹיף דֶעם לִינְקֶען זַייט.
לִיגֶען — דָאס אִיז לִיגֶען, לִיעגֶען — זֶעה עֶס זָאל גוּט לִיגֶען דֶער רָאק.
לֵייגֶען — דִיא סְחוֹרָה זָאלְט אִיר אָבּ לֵייגֶען, לֵייגֶען — מֶען טָאר נִיט לֵייגֶען.

מאָלְלֶען — דיא קאָרְען דאַרְפִין מאָלְלֶען, מאָהְלֶען - אַבִּילְד מאָהְלֶען.
מֶעהְר — איך וויל מֶעהְר ניט, מֶער - דער מֶער איז אַזיסֶער.
גֶעמֶען — בֶּעסְסֶער גֶעבֶּען וויא גֶעמֶען, גֶעמֶען - איך גֶעדיינְק איינֶרע גֶעמֶען.
עֶלְטֶער — עֶר האָט אגוּטֶען עֶלְטֶער, עֶלְטֶער - עֶר איז פאַר דיר עֶלְטֶער.
פיהְלֶען — מֶען מוּז דֶעם צְווייטֶען מיט פיהְלֶען, פילְלֶען - דיא קישְׁקַא אָן פילְלֶען.
קיהְלֶען — לֵייג אין טֵיימַאשׁין קיהְלֶען, קיילֶען - דֶער שוחט קֶען קיילֶען.
קויפֶען — גוּטֶע סְחוֹרָה וויל מֶען קויפֶען, קוּיפֶען - דיא בְּרַאנְפִין גיסְט מֶען אין קוּיפֶען.
רוּקֶען — פֶער־רוּקֶען דֶעם טְשַׁאלִינְד, רוּקְקֶען - עֶר האָט אַהויקֶער אויפֶען רוּקְקֶען.
שְׁטֵיין — הַארְט וויא אַשְׁטֵיין, שְׁטֶעהְן - מיר איז שְׁוועֶר צוּ שְׁטֶעהְן.
שֵׁיינְק — דָא איז אַשֵׁיינְק, שֵׁיינְק - שֵׁיינְק אים דֶעם מָאהְל.
שְׁנוּר — פֶערְבּוּנְדֶען מיט אַשְׁנוּר, שְׁנוּר - אַשְׁווינֶער רייסְט זיך מיט אַשְׁנוּר.
שְׁטֶעקֶען — גיבּ אים מיט אַשְׁטֶעקֶען, שְׁטֶעקְקֶען - דוּא זָאלְסְט זיך ניט שְׁטֶעקְקֶען.
תּם — עֶר איז גאָר אַתָּם, טַעַם - דָאס האָט אַגוּטֶען טַעַם.

~~~~~~~~

ד.

גֶעמֶען.

I.

מאַנְזְבִּילְשֶׁע.

א.

אַבָּא, אֲבִיגְדוֹר, אַבְרָהָם, אַהֲרן, אוּרִי, אַייזִיק, אֵלִיָהוּ, אֱלִיעֶזֶר, אֶלְחָנָן, אֶלְיָקוּם, אַלֶכְּסַנְדֶר, אֶפְרָיִם, אַרְיֵה, אָשֵׁר.

ב.

בּוּנִם, בֶּן־צִיוֹן, בִּנְיָמִין, בְּצַלְאֵל, בָּרוּךְ, בֵּיינוּשׁ, בֶּעֶנְדִיט.

ג.

גַבְרִיאֵל, גָד, גְדַלְיָהוּ, גוּטְמַאן, גִימְפֶּל, גֶעצִיל, גֵרְשׁוֹן, גְרוּנָם.
~~~~~~~~

ד.

דוב, דָוד, דָן, דָנִיאֵל.

ה.

הִלֵל, הירְשֶׁעל, הֶענֶעךְ, הֶערְץ.

ו.

וָואלְף, וֶועלְוֶועל.

ז.

זְאֵב, זאַנְוִויל, זְבוּלוּן, זימיל, זַלְמָן, זְכַרְיָה, זָעלִיג, זאַלְקִינְד

ח.

חַיִּים, חָנָן, חֲנוֹךְ, חֲנִינָא, חֲנַנְיָה, חַצְקִיל.

ט.

טוֹבִיָּה, טוֹדְרוֹס, טְרַייטִיל.

י.

יְהוּדָה, יוֹאֵל, יוֹחָנָן, יוֹנָה, יוֹם־טוֹב, יוֹסֵף, יְחֶזְקֵאל, יְחִיאֵל, יְדִידְיָה, יְרַחְמִיאֵל, יְהוֹשֻׁעַ, יְשַׁעְיָהוּ, יִשָּׂשכָר.

כ.

כָּלֵב, כַּתְרִיאֵל.

ל.

לֵיבּ, לֵוִי, לֵייזֶער, לִיפָּא, לִיפְּמַאן.

מ.

מֵאִיר, מִיכַל, מִיכָאֵל, מְנַחֵם, מֶענְדִיל, מָרְדְּכַי, מַתִּתְיָהוּ

נ.

נֹחַ, נָחוּם, נַתָּן, נְחֶמְיָה, נָטע, נִיסָן, נַפְתָּלִי.

ס.

סַעֲדְיָה, סֶענְדֶער

ע.

עוֹזֵר, עֶזְרָא, עֻזְרִיאֵל.

פ.

פֵיטִיל, פַייווִישׁ, פִּנְחָס, פִישֶׁיל, פֶּרֶץ, פֶּסַח, פְּתַחְיָה.

צ.

צבי, צדוק, צמח.

ק.

קלמן, קלונימוס, קויפמאנן.

ר.

ראובן, רפאל.

ש.

שאול, שבתי, שבח, שבתיל, שכנא, שלום, שמעיה, שניאור.
שמחה, שמעון, שמריה, שלמה, שמואל, שמעריל.

ת.

תנחום.

II.

ווייבערשע.

א.

איידיל, איטא, אסנה, אסתר, אלטע.

ב.

ביילה, ברכה, בריינע, בלומה, בתיה, בת־שבע.

ג.

גאלדע, גיסה, געלע, גרונה, גיטעל, גוטה, גנענדיל.

ד.

דבורה, דינה, דאברא, דאבע, דרייזע, דוואסיע.

ה.

הינדא, העניע, הדסה.

ו.

וויחנא, וויטע.

ז.

זלפה, זלאטע, זעלדע.

ח.

חַיָה, חַנָה, חַסָה, חְיֶעסֶע, חְיֶענֶע.

ט.

טָאלְצֶע, טױבֶּע, טִילָה, טְרַײנָה, טֶעמֶע.

י.

יַאחֶע, יוֹכֶבֶד, יְהוּדִית, יֶענְטֶע.

כ.

איז נִיטָא קֵײן װײַבֶּערְשֶׁער נָאמֶען

ל.

לֵאָה, לִיבָּא, לִיזֶע, לִיפְשֶׁע.

מ.

מַאטְלֶע, מַאשֶׁע, מַארְיַאסֶע, מִינְדִיל, מִינָא, מַחְלָה, מְנוּחָה, מַלְכָּה, מִרְיָם.

נ.

נֶחָמָה, נֶעכֶע, נָעֳמִי

ס.

סָאסְיֶע, סְלָאװֶע, סִימֶע.

ע.

עֶלְקֶע, עֶטִיל, עֶמְקֶע

פ.

פֵֿיגָא, פֶֿעשֶׁע. פָֿאיֶע, פַֿאנֶיֶע, פֶֿערִיל, פְֿרֵײדָא, פְֿרַאדֶע.

צ.

צְבִיָה, צִירִיל, צִפּוֹרָה, צִיפָּא.

ק.

קְלָארֶע, קֵײלֶע, קְרֵײנֶע.

ר.

רַאשִׁיל, רִיסְיָע, רִבְקָה, רָחֵל, רוּחָמָה, רֵײזֶע, רֶעלֶע.

ש.

שֵׁײנָה, שָׁאשֶׁע, שֶׁבַע, שִׁפְרָה, שָׂרָה.

ת.

תָּמָר, תַּמָרָה, תִּרְצָה.

III.

דיא טעג.

זאנטאג,	יום	ראשון	אדער	יום	א'
מאנטאג,	"	שני	"	"	ב'
דינסטאג,	"	שלישי	"	"	ג'
מיטוואך,	"	רביעי	"	"	ד'
דאנערשטאג,	"	חמישי	"	"	ה'
פרייטאג,	"	ששי	"	"	ו'
שבת					

אנמערקונג: פרייטאג שרייבט זיך עש"ק, דאס מאכט — ערב שבת קדש. שבת'דיגע נאכט שרייבט זיך מוש"ק, דאס מאכט — מוצאי שבת קדש.

IV.

דיא חדשים.

	יודיש	דייטש		יודיש	דייטש
1.	ניסן,	מערץ,	7.	תשרי,	סעפטעמבר,
2.	איר,	אפריל,	8.	חשון,	אקטאבר,
3.	סיון,	מאי	9.	כסלו,	נאוועמבר,
4.	תמוז,	יוני,	10.	טבת,	דעצעמבר,
5.	אב,	יולי,	11.	שבט,	יאנואר,
6.	אלול,	אויגוסט,	12.	אדר,	פעברואר,

אנמערקונג: דער חדש „אב" שרייבט זיך מנחם-אב. אין אן עבור־יאהר קומט צוא א דרייצעהנטער מאנאט ער הייסט אדר, דאנן שרייבט מען אדר א' אדר ב'.

V.

ימים טובים, יומא דפגרא'ס און תעניתים.

א"ח, דאס הייסט — אסרו חג, אויף מארגען נאך יום טוב.
אש"פ, " " אחרון של פסח, דער לעצטער טאג פסח

בד"ח, דאס הייסט – בדיקת חמץ, דער אווענד פאר פסח.

יו"ט, " " יום טוב. (יאנטעף). פסח 14 טעג אין ניסן שבועות 6 טעג אין סיון, ראש השנה דעם ערשטען תשרי, סכות 14 טעג אין תשרי.

יו"כ, " " יום כפור, צעהן טעג אין תשרי.

הוש"ר, " " הושענה רבה, דעם לעטצטין טאג חול המועד סכות.

חוה"מ, " " חול המועד, 3, 4, 5 און 6 טאג פסח, אויך סכות.

א"ת, " אסתר תענית, ערב פורים (ווען עס קומט ניט אוים שבת).

לג"ב, " " למד גמל בעומר, דיא 33־טע ספירה.

יוכ"ק, " " יום כפור קטן, ערב ראש חדש (ווען מען פאקט).

עיו"ט, " " ערב יום טוב, דער טאג פאר יום טוב. צב"ש: ערב פסח, ערב שבועות, ערב ראש השנה, ערב יום כפור און ערב סכות, ערב פורים.

פה"ח, " " פרשה החדש, }
פ"ז, " " פרשה זכור, } אזעלכע שבתים פאר פסח,
פ"פ, " " פרשה פרה, }
פ"ש " " פרשה שקלים. }

צו"ג, " " צום גדליה, א תענית אויף מארגען נאך ראש השנה.

סלי' " " סליחות, מארגען געבעט, אונגיפער 8 טעג פאר ראש השנה.

פ', " " פסח, זעה דאס ווארט יו"ט.

ר"ה, " " ראש השנה, זעה דאס ווארט יו"ט.

ר"ח, " ראש חדש, דער ערשטער טאג פון יעדער מאנאט.

חמעב"ש, " " חמשה עשר בשבט, דער 15־טער טאג אין שבט; ראש השנה ביא דיא בוימער.

חנ', " " חנוכה, אכט טעג – פון 25־טען כסלו 3־טען טבת.

עב"ט, " " עשרה בטבת, א תענית צעהן טעג אין טבת.

ש"ב, " " שבת בראשית, דער ערשטער שבת נאך סכות.

ש"ח, " " שבת חזון, דער שבת פאר תשעה באב.

שח"נ, " " שבת חנוכה.

ש"נ, " " שבת נחמו, דער שבת נאך תשעה באב.

ש"ת " " שבת תשובה, דער שבת צווישען רה"ש און יו"כ.

שנ"ש, דאס היסט — שבת נאך שבועות.

שיה"ג,	„	„	שלשה ימי הגבלה, די דריי טעג פאר שבועות.
ש"ע,	„	„	שמיני עצרת, דער ערשטער פון די אנדערע טעג סכות.
ש"ש,	„	„	שבת שירה, דעם שבת וואס מען לייענט אין די תורה אז ישיר.
שו"פ,	„	„	שושן פורים, אויף מארגען נאך פורים.
ת"ב,	„	-	תשעה באב, א תענית נייען טעג אין אב.

VI.

סדרות אדער פרשות.

בראשית	מקץ	תרומה	מצורע	שלח לך	עקב
נח	ויגש	תצוה	אחרי מות	קרח	ראה
לך־לך	ויחי.	כי תשא	קדושים	חקת	שופטים
וירא	שמות	ויקהל	אמור	בלק	תצא
חיי שרה	וארא	פקודי.	בהר	פינחס	תבא
תולדות	בא	ויקרא	בחוקותי.	מטות	נצבים
ויצא	בשלח	צו	במדבר	מסעי.	וילך
וישלח	יתרו	שמיני	נשא	דברים	האזינו
וישב	משפטים	תזריע	בהעלותך	ואתחנן	וזאת הברכה

אנמערקונג: אין סך־הכל איז דא 54 סדרות. עס טרעפט אז עס געהען צוויי סדרות צוזאמען. צב"ש: ויקהל־פקודי, תזריע־מצורע, אחרי־מות־קדושים, בהר־בחוקותי, מטות־מסעי, נצבים־וילך.

ה.

יודישע בוכשטאבען אלס ציפער.

א — אלף, איינס, ערשטער.	ד — דלת, פיער, פיערטער.
ב — בית, צוויי, צווייטער.	ה — הא, פינף, פינפטער.
ג — גימל, דריי, דריטער.	ו — וו, זעקס, זעקסטער.

ז — זַיִן, זִיבְּעֶן, זִיעבְּעטֶער.
ח — חֵית, אַכְט, אַכְטֶער.
ט — טֵית, נַייֶען, נַייֶענְטֶער.
י — יוּד, צֶעהְן, צֶעהְנְטֶער.
כ — כַּף, צְוַואנְצִיג, צְוַואנְצִיגְסְטֶער.
ל — לַמֶד, דְרַייסִיג, דְרַייסִיגְסְטֶער.
מ — מֵם, פֶערְצִיג, פֶערְצִיגְסְטֶער.
נ — נוּן, פוּנְפְצִיג, פוּנְפְצִיגְסְטֶער.

ס — סַמֶךְ, זֶעכְצִיג, זֶעכְצִיגְסְטֶער.
ע — עַיִן, זִיבֶּעצִיג, זִיבֶּעצִיגְסְטֶער. ז
פ — פֵּא, אַכְצִיג, אַכְצִיגְסְטֶער.
צ — צַדִי, נַייֶענְצִיג, נַייֶענְצִיגְסְטֶער.
ק — קוּף, הוּנְדֶערְט, הוּנְדֶערְטֶער.
ר — רֵיש, צְוַויא הוּנְדֶערְט — עֶר.
ש — שִׁין, דְרַייא הוּנְדֶערְט — עֶר.
ת — תָּו, פִיער הוּנְדֶערְט — עֶר.

אַנְמֶערְקוּנְג: וֶוען עֶס פָאדֶערְין זִיךְ נִיט קַיין גְלַייכֶע צָאהְלִין, צב״ש: עֶלְף, דְרַייצֶעהְן, פִינְף אוּן צְוַואנְצִיג, הוּנְדֶערְט דְרַייא א. ד. ג. לֵייגְן זִיךְ צוּ אֵיינְצִיגֶע צוּ דִיא צֶעהְנְדְלִיגֶע, הוּנְדֶערְטֶער אוּן זָא וַויטֶער:

עֶלְף שְׁרַייבְּט מֶען — י״א	פִינְף אוּן צְוַואנְצִיג שְׁרַייבְּט מֶען — כ״ה
דְרַייצֶעהְן " " י״ג	הוּנְדֶערְט דְרַייא " " ק״ג

טוֹיזֶענְד נַייֶען הוּנְדֶערְט דְרַייא — אֶלֶף תתק״ג, אָדֶער — א׳ תתק״ג.

ו.

רָאשֵׁי־תֵבוֹת.

אַנְמֶערְקוּנְג: פִיל וֶוערְטֶער מֶעהְר בֶּעקַאנְטֶע קוּמֶען פֶערְקִירְצְט, וִויא אִין אִידִישׁ זָא אוֹיךְ אִין הֶעבְּרֵייאִישׁ, דִיא מֶעהְר נַייטִיגֶע וֶועט דֶער לֶעזֶער דָא גֶעפִינֶען נָאךְ דֶעם אָרְדְנוּנְג פוּן א״ב.

אי״ה — אִם יִרְצֶה הַשֵּׁם, אַז גָאט וֶועט וֶועלִין.
א״ס — אָמֵן סֶלָה, אִימֶער וָואהְל.
אעפ״כ — אַף עַל פִּי כֵן, חָאטְשֶׁע, אָבְּוָואהְל.
א. ד. ג. — אוּן דָאס גְלַייכֶען.
א. ז. וו. — אוּן זָא וַויטֶער.
ב״ה — בָּרוּךְ הַשֵּׁם, גֶעלוֹיבְּט אִיז גָאט.
בע״ה — בְּעֶזְרַת הַשֵּׁם, מִיט גָאטֶעס הִילְף.
בעה״ב — בַּעַל הַבַּיִת, דֶער וִוירְטְה פוּן הויז.
בעוה״ר — בַּעֲוֹנוֹתֵינוּ הָרַבִּים, אִיבֶּער אוּנְזֶערֶע פִיעל זִינְד.

ג"כ — גַם כֵּן, דָאס גְלַייכֶען.
ג"ח — גְמִילוּת חֶסֶד, גֶעלְט לַייהֶען (אָהְן פְּרָאצֶענְט).
ד. ה. — דָאס הֵייסְט.
ד. ז. — דָאס זֶעלְבֶּע.
ד"מ — דֶרֶךְ מָשָׁל, צוּם בַּייא שְׁפִּיל.
דו"ש — דוֹרֵשׁ שְׁלוֹמוֹ, זַיין גְלִיק ווִינְשֶׁער.
ד"ת — דִין תּוֹרָה, אַנְ' אוּיפְפָאדֶערוּנְג בַּייא דֶעם רָב.
הבע"ל — הַבָּא עָלֵינוּ לְטוֹבָה. וָואס וֶועט זַיין מִיט גְלִיק.
הנ"ל — הַנִּזְכָּר לְמַעְלָה, וָואס אִיז פְרִיעֶר דֶערְמָאנְט, דֶער זֶעלְבִּיגֶער.
ז"ל — זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, זַיין אַנְדֵיינְקוּנְג זָאל זַיין גֶיבֶּענְשְׁט
ח"ו — חַס וְשָׁלוֹם, בֶּעהִיטֶע גָאט.
חו"נ — חָכָם וְנָבוֹן, קְלוּג אוּן פֶערְשְׁטֶעהֶנְדִיג.
חו"ש — חַיִּים וְשָׁלוֹם, לֶעבֶּען אוּן פְרִיעדֶען.
ח"י — חֲתִימַת יָדִי, מַיין אוּנְטֶערְשְׁרִיפְט.
ח"מ — חָתוּם מַטָּה, אוּנְטֶען גֶעשְׁרִיבֶּענֶער.
טו"מ — טַעֲנָה וּמַעֲנָה, אִיבֶּער רֵייד, פְּרֶעטֶענְסִיֶע.
כו"כ — כַּךְ וְכַךְ, זָא אוּן זָא.
כמ"כ — כְּמוֹ כֵן, דָאס גְלַייכֶען.
כש"כ — כָּל שֶׁכֵּן, זֶעלְבְּסְט פֶערְשְׁטֶענְדִיג,
כש"ת — כְּבוֹד שְׁמוֹ תִּפְאַרְתּוֹ, זַיין גֶעעֶהְרְטֶער שֵׁיינֶער נָאמֶען.
למה"ש — לְמַעַן הַשֵּׁם, אוּם גָאטְ'ס ווִילֶען.
לע"ע — לְעֵת עַתָּה, דֶער ווַיילֶע.
מכ"ז — מֵבִיא כְּתַב זֶה, דֶער אִיבֶּערְגֶעבֶּער פוּן בְּרִיעף.
מ"נ — מָה נַפְשָׁךְ, ווִיא דִיר פַּאסְט.
נ"י — נֵרוֹ יָאִיר. עֶר זָאל לֶעבֶּען (זַיין לִיכְט זָאל לַייכְטֶען)
נ"נ — נַאכְנַאהְמֶע,
ס"ה — סַךְ הַכֹּל, דִיא אוּנְטֶערְשְׁטֶע שׁוּרָה, אִין גַאנְצֶען (דִיא סוּמֶע)
ע"כ — עַל כֵּן, אַלְזָא, דַארוּם.
עג"נ — עַגְמַת נֶפֶשׁ, פֶערְדְרוּס.
עש"ז — עִם שְׁלוֹם זוּגָתוֹ, עֶט פְרוֹיא, גְרִיסֶענְד דִיא פְרוֹי
פא"פ — פָּנִים אֶל פָּנִים, פֶערְזֶענְלִיךְ.
ק"ק — קְהִלָּה קְדוֹשָׁה, אַשֵׁיינֶע שְׁטָאדְט
פ"צ — פְּרָאצֶענְט.
ר"ל — רַחֲמָנָא לִיצְלָן, הִיטֶע גָאט!

ש"ב — שאר בשר, פריינד, נאהענטער קרוב.
תומ"י — תכף ומיד, זא פארט, גלייך.
מנב"ת — מנשים באהל תבורך, דיא בעסטע אונטער פרויען.
פ"ש — פרישת שלום, אגרוס.
שט"ח — שטר חוב, אשולד (וועכסיל) צעטיל.

ז.

טיטלען צוא בריעף.

אין שרייבען וויא אין ריידען מוז יעדער מענש זעהען וואס העפליכער אוים צוא דריקען זיך. מען מוז יעדערין, צוא וועמען מען שרייבט, אב געבין זיין כבוד אין אנפאנג בריעף ד. ה. אנרופען אים מיט זיין טיטעל. דעם טיטעל שרייבט מען וואס קירצער. זאגאר אין זשארגאנישע בריעף שרייבט מען דעם טיטעל אויף העברייאיש. נאך דעם טיטעל קומט א אוים שרייא צייכען.

צוא א פאטער:	לאבי יקירי! אבי מחמדי!	טהייערסטער פאטער! ליעבער פאטער!
" " מוטטער:	לאמי היקרה! אמי העדינה!	טהייערסטע מוטטער! געעהרטעסטע מוטטער!
" " זיידען:	כבוד אבי זקני!	געעהרטעסטער גראספאטער!
" " באבען:	כבוד אמי זקנתי!	געעהרטעסטע גראסמוטטער!
" " ברודער:	לאחי אהובי!	געליבטער ברודער!
" " שוועסטער:	לאחותי אהובתי!	געליעבטע שוועסטער!
" " פעטער:	לדודי רם הערך!	האכגעשעצטער אנקעל!
" " מומע:	לדודתי הכבודה!	געשעצטע טאנטע!
" " שוואגער:	גיסי כאח לי!	שוואגער־ברודער!
" " שוועגערען:	גיסה כאחות לי!	שוועסטער־שוועגערין!
" " פלימעניק:	לבן אחי אדער אחותי!	בעסטער פלימעניק!
" " פלימעניצע:	לבת אחי אדער אחותי!	בעסטע פלימעניצע!
" " אייניקיל:	נכדי / אהובי " אדער נכדתי! / אהובתי	פיעל געליעבטער / געליעבטע אייניקיל!

צו א זאהן: בני מחמד לבבי! הערצענס געליעבטער זאהן!
„ „ טאכטער: בתי חמדת לבבי! הערצענס געליעבטע טאכטער!
„ „ איידעם: חתני היקר לי כבן! היים געליעבטער שוויגערזאהן!
„ „ שנור: כלתי היקרה לי כבת! היים געליעבטע שוויגערטאכטער!
„ „ געשוועסטערקינדר: לבן דודי, אדער דודתי היקר! טהייערסטער קוזין!
„ „ „ „ לבת דודי, אדער דודתי היקרה! טהייערסטע קוזינע!
„ „ כלה: דער זעלביגער טיטעל ווי צו א געליעבטע...
„ „ חתן: „ „ „ „ „ „ „ געליעבטען...
„ „ פרוי: לרעיתי היקרה לי מכל! אללער טהייערסטע געמאהלין!
„ „ מאנן: לאישי היקר לי מכל! אללער טהייערסטער געמאהל!
„ „ געליעבטע: אשרי, עשרי ומקדשי! מיין גליק, מיין רייכטהום און מיין היילינקייט!
„ „ געליעבטען: דעם זעלביגען טיטעל וואס ער שרייבט...
„ „ קרוב: שאר בשרי היקר! טהייערסטער פריינד!
„ „ גוטען פריינד: רעי כנפשי! בעסטער פריינד!
„ „ פריינדין: רעותי אהובתי! געליעבטע פריינדין!
„ „ רייכען קרוב: וואס מעהר גוטע טיטלען...
„ „ געאכטען מענשין: כבוד האיש הדגול מרבבה! פיעל געעהרטער העררר!
„ „ רב: כבוד הרב המאור הגדול האב"ד דק"ק...
„ „ אונבעקאנטען: אדון נכבד! ווערטהעסטער הערר!

ח.

גייטיגע ווערטער.

> וואס מיט א פעדער געשריבען
> איז אויף אייביג געבליבען...
>
> א שפריכווארט.

דאס שרייבען האט אין זיך פיעל מעלות און אויך פיעל חסרונות, אלזא געפין איך נויי מיין ערינסטען ווילען צו

בְּרֵיינְגֶען מִיט דָאס בּוּךְ אַלְלֶעמֶען נוּטְצֶען) פַאר גֵייטִיג צוּא בֶּעקַאנְט מַאכֶען דִיע לֶעזֶער אוּן לֶעזֶערִינֶען וִויא מִיט דִיא מַעֲלוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען אַזוֹיא אוֹיךְ מִיט דִיא חֶסְרוֹנוֹת; אוּם זַייא זָאלֶען הָאבֶּען דִיא מֶעגְלִיכְקֵייט נוּר דָאס גוּטֶעס פוּן שְׁרַייבֶּען אוּים צוּא נִיטְצֶען.

דָאס זַיינֶען דִיא מַעֲלוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען:

1 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע בְּלַייבְּט אוֹיף אֵייבִּיג.
2 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען בְּרֵיינְגֶען נוּטְצֶען אוֹיךְ פוּן וַוייטֶען.
3 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען זַיין בֶּעסְסֶער בֶּעאַרְבֵּייטֶעט וִויא דָאס רֶעדֶען.
4 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען מֶען ווִידֶערְהָאלֶען.
5 פוּן אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען מֶען זִיךְ נִיט אָבּ זָאגֶען.
6 אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען דִינֶען אַלְס צֵייגֶע (עֵדוּת).
7 אוֹיבּ דָאס רֶעדֶען אִיז גוּט נוּר פַאר זִיךְ, אִיז דָאס שְׁרַייבֶּען גוּט אוֹיךְ פַאר דֶעם צְווֵייטֶען; אוֹיבּ דָאס רֶעדֶען אִיז נוּר פַאר דֶעם צְווֵייטֶען, אִיז דֶער שְׁרַייבֶּען אוֹיךְ גוּט פַאר זִיךְ.
8 פַיין שְׁרַייבֶּען קֶען עֶרְרַייכֶען יֶעדֶער מֶענְשׁ, פַיין רֶעדֶען – נִיט אַלֶּע.
9 שְׁרַייבֶּען קֶען אַ מֶענְשׁ זָאגַאר אִיבֶּער אַזֶעלְכֶע זַאכֶען וָואס רֶעדֶען וֶועגֶען זַייא וָואלְט עֶר נִיט קֶענֶען.
10 אוּיס שְׁרַייבֶּען קֶען מֶען אוֹיךְ וָואס עֶס אִיז נִיט אַנְגֶענֶעם אוּיס צוּא רֶעדֶען.

דָאס זַיינֶען דִיא חֶסְרוֹנוֹת פוּן שְׁרַייבֶּען:

1 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע בְּלַייבְּט אוֹיף אֵייבִּיג.
2 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען בְּרֵיינְגֶען שַׁאדֶען אוֹיךְ פוּן וַוייטֶען.
3 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען אָן קוּמֶען נִיט צוּא וֶועמֶען מֶען דַארְף.
4 דָאס גֶעשְׁרִיבֶּענֶע קֶען מֶען ווִידֶערְהָאלֶען אִין גַאנְצֶען אוֹיךְ קָאפִּיעֶרֶען.
5 פוּן אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען מֶען זִיךְ נִיט אָבּ זָאגֶען.
6 אַ גֶעשְׁרִיבֶּענֶע זַאךְ קֶען דִינֶען אַלְס צֵייגֶע (עֵדוּת).
7 אוֹיבּ רֶעדֶען שְׁלֶעכְט קֶען שַׁאדֶען זִיךְ, קֶען דָאס שְׁרַייבֶּען שַׁאדֶען אוֹיךְ דֶעם צְווֵייטֶען; אוֹיבּ רֶעדֶען שְׁלֶעכְט קֶען שַׁאדֶען דֶעם צְווֵייטֶען, קֶען שְׁלֶעכְט שְׁרַייבֶּען זֶעהְר שַׁאדֶען זִיךְ.
8 פַיין שְׁרַייבֶּען קֶען יֶעדֶער מֶענְשׁ.

9 שרייבען קען א מענש זאגאר איבער אזעלכע זאכען, וואס רעדען ווענען זיי וואלט ער ניט קענען.

10 דאס געשריבענע קען מען צוריק ניט נעמען.

אלזא, געערטע לעזער און לעזערינען, מוז מען מיט דאס שרייבען זעהר פארזיכטיג זיין. „צעהען מאהל לייען דורך דיין בריעף" — זאגט א פראקטישער שפריכווארט — „און איין מאהל שיק אים אוועק". ווער עס ווייס ניט ווי מיט דאס שרייבען צו בעגעהן זיך, ביי דעם ווערין די מעלות פון שרייבען חסרונות, ער האט נאכער חרטה; אבער ניט אלע מאל העלפט חרטה... דער פעדער איז נור א שליח, וואס מען גיט עס דאס טראגט ער אוועק.

פראקטישע מענשין לאזין ביי זיך א קאפיע פון די איינענע בריעף, און היטען פרעמדע בריעף ביז א יאהר, אויב זיי זיינען ניט גאנץ נייטיגע; נייטיגע בריעף היטען זיי ביז צעהען יאהר.

עס איז ניט אנגענעם צו הערען אז איינער רעדט איבער איין ווארט איינינע מאהל, אין שרייבען איז דאס נאך ענטיקער, און דאס מאכט זעהר ניט קיין גוטען איינדרוק אויף דעם לעזער.

א בריעף מוז זיין געשריבען: ריין, שיין און וואס קירצער, אין אנפאנג בריעף דארף זיין געשריבען דער נאמען פון די שטאדט און דער יאהר, מאנאט און דאטום אין וועלכע דאס בריעף איז געשריבען. —

א.
פאמיליען בריעף.

1.
פון א פאטער צוא א זאהן.

אן מיין ליעבען זאהן!

שוין צייט איינינע וואכען אז איך האב פון דיר קיין בריעף ערהאלטען; מיר טהוט זעהער לייד וואס איך דארף דיר אפט דערמאנען אז דוא האסט א פאטער, וועלכער וויל וויססען אללעס וואס מיט דיר איז און ווארט מיט דיא גרעסטע אונגעדולד אויף דיין שרייבען. שוין זעשע האב איך, מיין ליעבער זאהן, ניט פערדינט בייא דיר דוא זאלסט מיר אין זינען האלטען און אויפמערקזאמקייט שיינקען? איך וויל און קען בשום אופן ניט גלויבען אז דיא אורזאכע פון דיין שטיל שווייגען איז נאר דאס וואס דיר איז אהן עין־הרע גאנץ גוט און דארפסט ניט מיין לאסקע... דארף דען א פאטער נאר צרות האבען פון קינדער? פערלירט דען א פאטער דאס פאטער־רעכט אז מען דארף זיין טובה ניט? ניין, מיין זאהן, דאס איז ניט ריכטיג! דוא טהוסט אומרעכט מיט דעם וואס דוא פערשאפסט ניט מיר, דיין דיך ליעבענדען פאטער, דעם פערגעניגען א מהייל צוא נעהמען פון נחת בייא א קינד, וואס דאס איז דער שטענדיגער פערלאנג פון אללע עלטערין און אויך דער וואונש פון מיר

דיין פאטער חיים שטיינבערג.

2.

אנטוואָרט.

טהייערסטער און פיעל געליעבטער פאטער!

דיין ווערטהין שרייבען האב איך ערהאלטען. דיינע פאָרוואירפע איז ריכטיג – איך בין אומגערעכט געגען דיר, בעסטער פאטער! איך קען זיך פערענטפערין נור דער מיט דאס מיינע פיעלע געשעפטין בריינגען מיך דאס איך פערגעס צייטין וויים וועגען זיך זעלבסט אויך. דאס איז אבער פאר דיר קיין תירוץ ניט, און איך בעט דיר ליעבער פאטער מיר דעס מאהל ענטשולדיגען; דאס וועט מעהר ניט פארקומען: דאס שרייבען צוא דיר וועט ביי מיר זיין פון מיינע ערשטע און היילינגסטע פפליכטען.

איך האף אז דו וועסט פערצייען דיין שולדיגען זאהן, וועלכער איז דיר איבערגעבען מיט דעם גאנצען הארצען

אברהם שטיינבערג.

3.

אזאהן צוא אפאטער.

אבי מחמדי!

דיין בריעף, אין וועלכין דו שרייבסט וועגען דיין קראנקהייט, האט מיר פיעל שמערצין פערשאפט. וויא אזוויא האסטו דאס מיר גלייך ניט געשריבען? איך וואלט אומגעזאמט צוא דיר געקומען אום דיר ארום צוא זעהען, צוא שאפען דיר אללעס וואס עס האט זיך געפאדערט און צוא זיטצען נעבען דיר דיא גאנצע צייט. איך בין דעם גאנצען טאג אויסער זיך פון ערגערנים.

אדאנק גאטט וואס דוא ביזט איצט בעססער, און דיא דאקטוירים זאגען אז דוא וועסט אי"ה פאלקאם געזונד ווערין.

גאטט זאל דיר שיינקען געזונד און לאנגע יאהרען דו זאלסט פון דיינע קינדער נחת האבען אונ. אויך פון מיר דיין דיר שעצענדער זאהן

פנחס גילבא

4.

עלטערין צוא א זאהן.

ליעבער זאהן שלמה!

דיין בריעף האט אונז קיין פערגעניגען ניט פערשאפט. מיין ניט אז מיר האבען פון דיר וואס אנדערעס ערוואַרטעט — מיר האבען דאך דיר אללע מאהל געזאגט אז דאס וועט זיין דער סוף פון דיינע זוכענעס. דוא האסט זיך אוים גיבראַכט צייט און אונז — געזונד! נאך וואס ביזטו געלאפען? פעהלט דיר דען וואס אין דער היים ביא דיינע עלטערין אדער מיר גייטינגען זיך אין דיין פערדינסט? מיר האבען דיר אימער געזאגט: זיטץ אין דער היים, לערין קענטעניסע, קוק זיך צוא צום געשעפט און ווארף ארוים פון קאפּ דיא פאנטאזיע וועגען פארדינען, זעלבסט שטענדיגקייט און פרייא לעבען, דוא האסט זיך אבער איין געעקשנ'ט גיין פאהרען; נו, וואס זאגסטו יעצט? דוא פערזאגסט שוין, דאכט זיך, א צעהענטין. אונז וואונדערט נאר וויא ביזטו אזויא נאריש און פרעגסט נאך יעטצט „וואו דוא זאלסט זיך ווענדין און וואס דוא זאלסט טהון”, קום אהיים, צוא דיינע עלטערין, ווענדע זיך און וואס זייא זאגען דיר דאס זאלסטו טהון. מיר שיקען דיר אין בריעף פופצעהן רוביל אויף דיינע קאסטען און גענוג זיך נאריש מאכען.

דיינע עלטערין עזריאל און טויבע פאזען

5.
א טאכטער צוא א מוטטער

טהייערסטע מוטטער!

איך קלייב זיך דיר שרייבען שוין פון עטליכע וואכען; און עס קומט אלץ ניט אוים — איך בין שטענדיג בעשעפטיגט אין הויז — וויא מיט קליינע קינדערלעך. און קען זיך קיין צייט ניט נעהמען צו שרייבען. וואס מאכסטו, ליעבע מוטטער, און וויא לעבסטו? איך בעט נאר שטענדיג גאט עס זאל זיך מאכען פאר חיה'לען א גוטער שידוך, דאנן וואלט איך דיר אין גאנצען צוא זיך צוגענומען. ביא מיר וואלט דיר פון קיין זאך ניט פעהלין. איך בין ניט קיין גביר'טע, אבער איך לעב דאנקען גאטט רוהיג און גוט. מיין מאנן, זאל לעבען, פערדינט וויא פיעל מיר ברויכען און איך שפאר נאך אב ארוביל; מיר זיינען ח"ו קיינעם ניט שולדיג, אנ' אייגענעם הויז אפיינע וועלכע טראגט דיר... געלט. שיינע געראטענע קינדערלעך זאלין געזונד זיין—און וואס דארף א מענש נאך?

שיקען דיר מיינע ברידער אויך פינקטליך פון אמעריקא אללע חדש? שרייבען זיי דיר אפט? איך האב שוין לאנג פון זייא קיין בריעף ניט געהאט.

דיין טאכטער וואס טראכט שטענדיג וועגין דיר
ראזע פערילשטיין.

6.
אנטוואורט

ליעבע גוטע טאכטער!

ד"ינע גוטע בריעף ווירקען אויף מיר וויא דער בעססער הייל-

מיטעל דעם טאג וואס איך ערהאלט פון דיר א בריעף בין איך געזונד און פריש, גאט זאל דיר דערפאר געבען וואס דו ווינשט זיך אליין.

איך קען דיר אויך א פרעהליכע נייעס שרייבען מען רעדט חיה'לען גאר א פיינעם שידוך, זי האט זיך געזעהען מיט דעם חתן און עס געפעלט ביידען. אז מיר וועלען אי"ה מיט אלעם די זאך ארדנען וועלין מיר אייך, ד. ה. דיר מיט דיין ליעבען מאן אויף תנאים מיט מזל בעטען. איך האב היינט וועגין דעם געשריבען די קינדער אין אמעריקא. זיי זיינען זעהער פינקטליך מיט זייער געלט שיקען; עס געהט נאך א טאג ניט אריבער — פונקט צום חדש. גאט זאל אייך, ליעבע קינדערלעך, אלעמען צושיקען אלעס וואס איר בעדארפט און איך זאל אויף מיינע עלטערע יארען פון אייך אלעמען נחת האבען — אמן.

איך גערים הערצליך דיין מאן און די קינדערלעך, זייט אלע געזונד און גליקליך.

אייער מוטער חנה מאלקין.

7.

א ברודער צו א שוועסטער.

טהייערסטע שוועסטער און שוואגער!

שוין צוויי מאנאטין איז אוועק זינד איך האב אייך געשריבען, איר זייט געוויס אונרוהיג געוועזען פון מיין שטיל שווייגען, דען איר זייט געוואהנט פון מיר אפטע בריעף צו בעקומען. אלזא בערוהיג איך אייך יעצט און ערקלעהר אייך אז די אורזאכע פון מיין ניט שרייבען איז געוועזען מיין קראנקהייט — איך בין דריי וואכען צו בעט געלעגען אין זעהער א שווערע קראנקהייט, די דאקטוירים האבען שוין געהאט מיר ענטזאגט... נאר גאט האט מיר געהיילט און דא האט איר א צייגע דאס איך שרייב אייך אייגענהענדיג דיזען בריעף.

שרייבט מיר וואס איז ביא אייך פארגעקומען פאר דיא פאר מאנאטען, פון אייערע געשעפטין אונ פון אללעס וואס עס איז נייגעריג צו וויסען.

אייער ברודער אדאלף בלומענטאחל

8.

אנטוארט.

בעסטער אונ טהייערסטער ברודער אדאלף!

דו קאנסט זיך גאר ניט פארשטעלין וויא דיין בריעף האט אונז אללעמען דערפרייט. וויא מיר האבען דערזעהען דעם פאסט-שטעמפעל „וויטעבסק" איז אונז ליכטיג גיווארען אין דיא אויגען לעזענדיג דיין אייגענהענדיגע אדרעססע. געלויבט איז גאטט וואס האט דיר גערעטעט און אויף געהויבען פון אזא בעט. מיין ניט, ליעבער ברודער, אז מיר האבען פון דיין קראנקהייט ניט געוואוסט; מען האט אונס פון אללעס געשריבען וויא דער געפאהר איז אריבער. עס האט אונז גענוג געזונד געקאסט, נאר מיר זייגען יעטצט איבער גליקליך מיט דיין בעססערונג. שטרייננ זיך ניט אן מיט קיין זאך, היט שטרייננ דיא דיעטא, לאז אללעס ארוים פון זינען אונ ווער נאר פאללקאם געזונד. איך האף אין פערלויף פון איינינע וואכען וועלין מיר זיך זעהען... זייא געזונד וויא דיר ווינשט דיין שוואגער און שוועסטער

קאלמאן און קאניע גאלדפארב.

9.

אשוועסטער צו אברודער.

פיעלגעליבטער ברודער יאזעף!

וויא עס איז צו שליסען פון דיין ניט שרייבען האסטו אן אונז גאר פארגעסין אונ דערמאהנסט זיך גאר ניט אויף ...יגע שוועסטער אונ

ברידער. וואס איז דאס מיט דיר געווארען? דו פלעגסט דאך אונז פארווארפען מיט בריעף אונ פלעגסט פון אונז מאנען דיר וואס אפטער צו שרייבען, אונ יעצט? יעצט האסטו גאר אויף געהערט צו שרייבען, אויף געהערט צו אינטערעסירען זיך וועגין אונז דיינע שוועסטער אונ ברידער, ביא וועלכע דו ביסט אנשטאט א פאטער אונ ביא וועלכע דו ביסט דיא איינציגע טרייסט אין דיא שלעכטע צייט...

דו האסט דאך פערשפראכען אונזערע עלטערין ע"ה אז דו אלס עלטערער ברודער וועסט פאר אונז זארגען, דו וועסט אונז וויא אפאטער זיין; אונ יעצט ווייזט דאס זיך גאר ניט ארויס. איך גלויב ניט, איך קען ניט אונ וויל ניט גלויבען דאס זאל אהן א אורזאכע זיין. מיין הארץ זאגט מיר אז עס איז וואס אונגעוואהנליכעס ביא דיר אין הויז געשעהען, ווען ניט וואלט אזויא ניט גיוועז – דוא וואלסט אונז ניט פערלאזען!

אלזא, טהייערער ברודער, לאז אונז ניט לאנג קוועלען זיך שרייב אונז גלייך וואס מיט דיר איז; בערוהיג וואס גיכער דיינע אונרוהיגע פער'צרה'טע שוועסטער אונ ברידער, וועלכע זיינען אויסי"ר זיך

דיין שוועסטער ביילא פעלטענשטיין.

10.

אנטווארט.

ליעבע גוטע שוועסטער!

איך האב ניט קיין ווערטער מיט וואס זיך צו פערטהיידיגען – איך בין ווירקליך אונגערעכט געגען אייך אללעמען. איך בין ניט נאר שולדיג נאר אייך זעהער זינדיג געגען אייך אונ געגען מיין געוויסען, אונ איך קען זיך דאס ניט פערצייהען. דוא האסט אבער ריכטיג געשריבען ליעבע שוועסטער, אז עס איז געוויס א וועלכע אורזאכע דער ביא. יא, עס איז גיוועז א אורזאכע און א וויכטיגע! איך האב אבגעברענט, געהאט פיעל שאדען און שרעק, נאר געלויבט איז גאט דער פאר – עס האט געקאנט נאך ערגער זיין. יעטצט איז עס שוין א ביסיל געארדנעט: איך האב געדונגען א וואהנונג ביז איך וועל זיך אב־בויען; מען האט מיר אב געצאלט פייער־קאססע (סטראחאוויקע) און מיר זיינען שוין האלב בערוהיגט.

וואס אן אייך געהער, ליעבע שוועסטער, שווער איך דיר ביא

אללעס היילינגעס אז איך פערגעס איך ניט און קען איך ניט פערגעסען. גיעב דאס איבער אונזערע ליעבע שוועסטער און ברידער אין דעם נאמען פון מיר אייער ברודער

יאזעף פעלטענשטיין.

11.

בערטהע מאלקין צוא איהר זאהן.

ליעבער גוטער זאהן מיינער

דיא נאכריכט וועלכע איך האב פון מיין ברודער דיין אנקעל וועגין דיר באקומען האט מיר וויא אדאנער געשלאגען. וויא קומט עס צו דיר, מיין קינד, אזא דומהייט, אזא לייכט־זיניגקייט צו ווארפען דעם לערנען און אוועק לאזען זיך אין שלעכטע געזעלשאפט ?! פאסט עס פאר דיר, פאר אקינד פון אנשטענדיגע עלטערין ? פאר אקינד וואס דיא עלטערין אפפערין זיך פאר איהם און זעהן מיט דיא לעצטע קרעפטין צו בילדען איהם און פאר אמענשין צוא מאכען. ניין, מיין זאהן, איך וועל ניט און קען דאס ניט גלויבען ; לאז אוועק דיא געזעלשאפט, זייא געהארכזאם דיין גוטען אנקעל, לערין פלייסיג אונ זעה אז דיע מיהע דיינע און אונזערע זאל אנגע־ לייגט זיין, אז דוא זאלסט אמענש ווערין צוא גאט און צוא לייטען אויף נחת פאר דיינע דיר ליעבענדע עלטערין.

דיין מוטטער בערטהע מאלקין

12.

אנטווארט.

ליעבע גוטע מוטטער מיינע!

דיין בריעף האט מיר וויא פון שלאף אויפגיוועקט, איך האב זיך ארום גיזעהען אז איך האב ווירקליך גענומען בלאנזען, אז ניט אזויא דארף זיך אויפפיהרען א יונגער מענש און אקינד פון שיינע עלטערין. גלויב מיר, ליעבע מוטטער, אז עס איז נור גיוועזן א פערפיהרעניש, א פערבלענדעניס אויף מיר; עס איז בעשערט גיוועזן דוא זאלסט פער־דרוסס האבען! איך זאג דיר צוא, טהייערסטע מוטטער, אז איך וועל פון היינט אן גוט און געהארכזאם זיין, איך וועל ווארפען דיא גאנצע געזעלשאפט און וועל וויא געוועזן זיך מיט פלייס פאר'ן לערנען נעהמען, און וועל מיין גוטען אנקעל געהארכזאם זיין. איך ווייס און פיהל אז ער מיינט נאר מיין טובה און אז ער זארגט פאר מיר וויא פאר אנ' אייגען קינד.

בערוהיג זיך, מוטטער מיינע! איך בין צוריק וויא ביז יעטצט דיין דיך ליעבענדער און געהארכזאמער זאהן.

בארים מאלקין.

13.

א מוטטער צו א טאכטער.

טהייערע ליעבע טאכטער מיינע!

עס איז שוין פאראיבער 15 יאהר צייט דוא ביזט פון אונז אוועק גיפאהרען. אונטער דער צייט האט זיך פיעל איבערגעביטען: פון קליין איז געווארען גרויס, פון גרויס — אלט, פון ארעם — רייך, און פון רייך — ארעם. עס האט זיך אויך פיעל איבערגעביטען אין אונזער הויז — ניטא וואס אמאל איז געוועזין! אונזער הויז איז שוין ניט מעהר א פרנסה־

הויז, עס איז ניט מעהר אזא לעבענס פונקט ווי געווען. עס איז שטיל — ניטא קיין גערויש, ניטא קיין פרנסה! ...

מיר ביידע, ד. ה. איך מיט דיין אלטען פאטער, וואלטען נאך ווי עס איז דורכשלאגען זיך, ווארום ווי פיעל דארפען מיר אין גאנצען; אבער מיר האבען דאך נאך ביי זיך אקינד, אונזער לעטצטע קינד דיין אינגסטע שוועסטער. זי איז דאך שוין אגרויסע מיידיל, זי דארף האבען אין וואס ארויסצוגעהן, און עס איז שוין צייט איהר צו לייטען צו ברייגען ...

אלזא, ליעבע טאכטער, ווענדין מיר זיך צו דיר; דו ביזט די איינציגע אין אונזער פאמיליע וואס קענסט דער צו בעהילפיג זיין. נעהם זיך צום הארצען די לאגע פון דיין ארימע שוועסטער, העלף איהר ווי ווייט דו קענסט און גאט וועט דיר דערפאר העלפין ווי דו ווינשט זיך אליין,

דיין מוטער וואס ערווארטעט דיין ענטפער
חנה פעהלטגעלט.

14.

אנטוואָרט

טהייערסטע מוטער.

דיין בריעף האט אויף מיר זעהער א שלעכטען אנדרוק געמאכט. האלסטו מיר דען אזוי שלעכט אז דו שרייבסט מיר אזא תחנונים'דיגען בריעף? ווייס איך דען ניט אייער צושטאנד? שטייטץ איך אייך ניט ווי נאר מיגליך איז? איך האב דאך אייך איינינגע מאל געשריבען אז מיין שוועסטער זאל צו מיר נאך פעטערבורג קומען, אז איך נעהם איהר אב פון אייך און וועל פאר איהר זארגען? וואס זשע דארפסטו אזוי נידעריג מאכען זיך מיט דיין שרייבען? איך שיק דיר דא אן אנווייזונג אין איקס

קאנטאר דוא וועסט דארטען גלייך דאס געלד בעקומען. נייא אויף מיין שוועסטער א קאסטיום, און וועלכין זיא זאל קענען צו מיר קומען, און פערלאז זיך אויף מיר — עס וועט איהר ניט פעהלין קיין זאך.

דיין טאכטער לינא בערענשטיין.

1.

א פאטער צוא א זאהן.

גוטער טרייער זאהן מיינער!

איך האב דיר שוין לאנג דיזען בריעף געוואלט שרייבען, עס איז מיר אבער שווער געווען. יעטצט קען איך שוין מעהר ניט ווארטען און שרייב דאך. דוא האסט זיך גאר אן דיין אלטען פאטער פערגעסין, אבוואהל דיין אלטער פאטער האט אויסער דיר קיינעם ניט ווער עס זאל איהם בעהילפיג זיין אין זיין נויט. דוא האסט פארגעסין אז דער פאטער דיינער, וועלכער האט פאר דיר מעהר וויא פאר זיך געזארגט איז אלט און ארעם און מוז אן קומען צוא דיר אום זיין לעבען צוא דערהאלטען. דוא פערגעסט אז אלטע מענשין כל זמן זייא לעבען ווילען זייא עסען פונקט וויא יונגע... ווען דוא וואלסט דאס ניט פארגעסין וואלסטו דאך ווען דיין אלטען פאטער געשריבען און געשטיצט איהם וויא ווייט דיין מיגליכקייט איז.

עס איז ניט גוט ווען מען דארף אנקומען צוא פרעמדע, עס איז אבער נאך ערגער אז קינדער צוא וועלכע מען דארף אנקומען פארפרעמדין זיך פון זייערע עלטערן... איך האב שוין אלס אויספערקויפט נאר צוא קיינעם ניט אן צוקומען, איך האב אבער מעהר ניט וואס צוא פארקויפען.

בֶּעטְרַאכְט מַיין זָאהְן, דִי לַאגֶע פוּן מִיר דַיין אַלְטֶען אָרִימֶען פָאטֶער, וָואס אִיז דֶער צוּ נָאךְ עֶלֶענְד אויךְ

עֶזְרִיאֵל פָאזֶען.

16.

אַנְטְוָוארְט.

אָבִי יַקִּירִי וּמַחְמַדִּי!

אִיךְ בִּין אויסֶער זִיךְ פוּן דַיין בְּרִיעף פוּן וֶועלְכֶען אִיךְ זֶעה וִוי שְׁלֶעכְט דִיר אִיז, אוּן נָאךְ מֶעהְר פוּן דֶעם וָואס דוּ הָאסְט אַ פְּרֶעטֶענְזִיֶע צוּ מִיר. אִיךְ הָאבּ אַ מָרֶעכְט וָואס אִיךְ שְׁרַייבּ צוּ דִיר זֶעהֶער זֶעלְטִין, אָבְּוָואהְל אִיךְ בִּין שְׁטֶעְנְדִיג פֶערְדְרֶעהְט אִין גֶעשֶׁעפְט, וֶועלְכֶער גֶעהְט, וִוי אַלֶעמֶען דִי לֶעצְטֶע צַייט, נִיט אַם בֶּעסְטֶען. דָאס אִיז רִיכְטִיג; אָבֶּער קֶענְסְטוּ מִיר דֶען בֶּעשׁוּלְדִיגֶען פַאר וָואס אִיךְ שְׁטִיץ דִיר נִיט, אַז דוּ הָאסְט מִיר קַיין מָאהְל נִיט גֶעשְׁרִיבֶּען אַז דִיר פֶעהְלְט? בִּין אִיךְ דֶען אַנָבִיא? קֶען אִיךְ וָואהְנֶענְדִיג אִין פָּאלְטַאוֶוע, וִויסֶען אַז דוּ, לִיעבֶּער פָאטֶער, לַיידְסְט נויט אִין קִיֶעוו? יֶעטְצְט אַז אִיךְ וֵויים שִׁיק אִיךְ דִיר גְלַייךְ 50 רוּבִּיל, אוּן זָאג דִיר צוּ מָאנַאטְלִיךְ שְׁטִיצֶע צוּ שִׁיקֶען אוּם דִיר זָאל ח"ו גָאר נִישְׁט פֶעהְלֶען. אוּן דוּ, לִיעבֶּער פָאטֶער, זָאלְסְט נִיט קַארְגֶען, עֶס אוּן טְרִינְק וָואס דַיין הַארְץ גֶעלוּסְט.

דַיין זָאהְן שְׁלֹמֹה פָאזֶען.

17.

אַ ברודער צו אַ ברודער.

טַהַייעֶרסְטֶער ברודער!

עס איז שוין אַ לאנגֶע צייט פאראיבער זינד מִיר הַאבֶּען אויפְגֶעהֶערְט דורך שְׁרייבען זיך. די אורזאכע דער פון

ווים איך ניט און גלויב אַז דוא דאָס גלייכען ווייסט אויך ניט — דאָס איז עפּעס סתם אַזויא געוואָרען! דאָך איז דאָס ניט אָרענטליך פון אונזביידע. ניט אַזוי דאַרפען טהון צוויי ברידער, וועלכע זיינען נור צווייא און האָבען מעהר אין פאַמיליע קיינעם ניט, עס דאַרף אַזוי ניט זיין! אַלזאָ בעט איך דיר ליעבער ברודער, שרייב מיר וואָס מיט דיר איז, וויא לעבסטו אין אַמעריקא? וואָס איז דיין געשעפט? וואָס האָסטו פאַר קינדערליך און אויב דו ביזט מיט אַמעריקא צופריעדען. איך בין דאָס אַלס זעהער נייגעריג צו וויסען.

איך פערהאָף אַז פון יעטצט וועלין מיר זיך קאָררעס־פאָנדירען אָפט און אָהן אויפהער. דיין ברודער

וואָלף וויטענבערג.

.18

אַ נ ט וו אָ ר ט.

ליעבער ברודער וואָלף!

דיין לעטער פון 19 מאַי האָב איך ריכטיג ערהאַלטען, אַבוואָהל איך האָב שוין דרייא וואָהנונגען געביטען נאָך מיין אַלטען אדרעס. בייא אונז איז אין פּאָסט זעהער גוטע אָרדענונג — קיין בריעף געהט ניט פערפאַללען און מען זוכט אויף דעם אַדרעסאַט.

דעם פערגעניגען, וואָס דיין בריעף האָט מיר פערשאַפט בין איך ניט אומשטאַנדע דיר אוים צו שרייבען. דוא האָסט רעכט, גוטער ברודער, עס דאַרף אַזוי ניט זיין, נאָר ווייסטו דען ניט אַז „ניט אַלס איז וויא עס דאַרף זיין"... מיר דאַכט אַז בייא אייך פיהלט איהר דאָס גאַנץ אָפט, פיעל זאַכען האָט בייא אייך געדאַרפט זיין ניט וויא עס איז און עס איז דאָך ניט ווי עס דאַרף...

איך מאַך דאַ אַלעבין; דאַ קען מען אַלעבין מאַכען—מען שטערט ניט; יעדער קען זיך פאַרדינען פון וואָס ער וויל און וואָ

ער וויל. אַלזאָ קענסטו פאַרשטעהן אַז מיין גישעפט איז וואָס מיר פאַסט און וואָס מיר איז לייניגער. איך פאַרמעג דרייא שיינע טעכטער און צווייא זיהן, וועלכע בעקומען בילדינג אומזיסט אין דיא בעסטע שוהלען מיט אַללע קינדער צוגלייך — נו, זאָל איך מיט אַמעריקא ניט צופריעדען זיין?!

שרייב מיר וואָס איז דאָרטען מיט דיר, דוא וועסט מיט דיין שרייבען ערפרייען דיא גאַנצע פאַמיליע פון דיין ברודער,

זאַלאַמאָן וויטענבערג.

.19

וואָלף צוא זאַלאַמאָן.

טהייערסטער ברודער זאַלאַמאָן!

מיין וואונש איז דאָך ערפיללט געוואָרען — איך האָב פון דיר ענדליך אַבריף בעקאָמען, און דאַנקען גאָט זעהער אַפרייליכען. איך מוז דיר אָפען שרייבען, ברודער, אַז איך קען דיר פון זיך אַזויא גוט ניט שרייבען. נאָר מיין ניט אַז איך בין אַנ׳אויסנאַהמע! מיר דוכט אַז דאָ בייא אונז, מאַכט קיין איד קיין לעבען ניט. מיר לעבען אַללע פון ווינד און אפשר אויך מיט ווינד. פון דיין בריעף איז צוא פערשטעהן אַז דו ווייסט פון אונזער לעבען חאָטש דו ביזט אין אַמעריקאַ שוין צייט 18 יאָהר. „פון שטאַרקע טאַבאַק ניסט מען לאַנג“ זאָגט אַ רוסישער שפּריכוואָרט, וואָס קענען מיר אָבער טהון!?

איך האָב צווייא זיהן און איין טאָכטער. מיינע זיהן בילדע איך ניט, וויל הויז-בילדונג קאָסט טהייער און אין אַ שוהלע איז זעהער שווער אַריין צוגעהן, ניט אַללע קענען דאָך זיין פון דיא עשרה ראשונים... אַלזאָ איז טאַקי זעהער ביטער — מיר קענען אַמאָהל קיין נחת פון קינדער אויך ניט האָבען, אַבוואָהל זייא זענען פעהיגע.

ענטשולדיג, ליעבער ברודער, וואָס איך זינג מיט אַזוי אַנ׳ אומעדיגען ניגון — „אויף וואָס פאַר אַפוהר מען זיצט אַזאַ ניגון זינגט מען...“

גערים אין מיין נאָמען דיין פרויא און קינדער. מיין פרויא און די קינדער גערים׳ען אייך זעהער.

דיין ברודער, וואָלף וויטענבערג.

.20

זאַלאַמאַן צוא וואָלפ׳ן.

דוא פערשפּאַרסט, ליעבער ברודער, צוא בעטען בייא מיר ענט־שולדיגונג פאַר דיין אומעדיגע ליעד; איך האָב עס ערוואַרטעט — איך האָב עס פאַראויס געוואוסט! דיר וואונדערט דאָס איך האָב אין פערלויף פון 18 יאָהר ניט פאַרגעסען וועגין דעם אידישען לעבען, אָדער מוטשען זיך בייא אייך; עס איז קיין וואונדער! עס וואָלט פיעל מעהר גיוועזן וואָס צוא בעוואונדעריין ווען איך וואָלט דאָס פאַרגעסין אין 18 יאָהר, מיר דוכט אַז אין 81 יאָהר קען מען דאָס אויך ניט פאַרגעסין...

אויב עס איז נאָר מיגליך, פאָלג מיר ליעבער ברודער, פערקויף אַלס וואָס דו האָסט; מאַך אַלס צוא געלט און קום צוא אונז, בייא אונז איז פרייא אַללעמען און אַללע מאָהל צוא קומען. דאַ וועסטו פון אַלעבען וויסען, דאַ וועסטו קענען דיינע קינדער פאַר מענשין מאַכען און לעבען ווי אַ מענש... קום, מיין ברודער, מיר וועלען ביידע ניט מעהר עלענד זיין.

שרייב מיר גלייך דיין מיינונג וועגין דעם. דען אויף דיין אנטוואָרט וואַרט מיט דעם גרעסטין אונגעדולט

דיין ברודער זאַלאַמאַן וויטענבערג.

21.

װאָלף צוא זאַלמאַנען

טהייערסטער גוטער ברודער זאַלמאַן!

"עס איז גוט אין גַן־עֵדֶן, אָבער דיא זינד לאָזען ניט אַריין" — דער שפּריכוואָרט איז אויס גיקומען אויף מיר. לעזענדיג דיינע זיסע װערטער ווילט זיך גלייך געהמען און פאָהרען צוא דיר, אין דעם היינטיגען אֶרֶץ־יִשְׂרָאֵל, אין דעם אָרט וואו מען קען מיט מיהע פאַרדינען, וואו אַרבייט ווערט בעצאָלט און וואו יעדער מענש קען זיך בעשעפטיגען מיט וואס ער וויל און וואו ער וויל — אָבער צוא אַזא רייזע פאָדערט זיך געלט; און געלט מאַכען קען איך נאר פון מיין הויז ווען איך זאל איהר פערקויפען. עס איז אָבער יעטצט קיין סוחרים ניטא, קיינער וויל ניט אַריין לייגען קיין געלט אין אַהויז. יעדער וויל בעסער זיין אַרייכער שכן איידער אַן אָרימער בַּעַל הַבַּיִת. נו, וואס קען מען טוהן?

אַלזאָ, ליעבער ברודער, מוז דאס נאך גידולדיג זיין; מיט דער צייט וועט זיך פיללייכט אויס בעססערן דער שלעכטער צושטאַנד און דאן וועל איך טהון דיין פערלאַנג און מיין וואונש...

דיין ברודער װאָלף וויטענבערג.

22.

זאַלמאַן צוא װאָלפֿען.

טהייערסטער ברודער װאָלף!

איך פערשטעה דיר ניט — אויב דוא האסט רעכט זיך צוא קוועלען

און ליידען זעלבסט ווארטענדיג אויף בעססער, אבער צוא מוטשען דיינע יונגע קינדער, פון וועלכע דארטין בייא דיר וועט גאר נישט ווערין און וועלכע וועלין צייט זייער לעבען בעקלאגען זיך אויף דיר וואס דוא האסט זייא גיגייט אין זייער שלעכטען צושטאנד צוא בלייבען — האסטו גיוויס קיין רעכט ניט; דוא דארפסט דאס ניט טהון און טארסט דאס ניט טהון! ווארט ניט אויף בעססער, עס איז אומזיסט דיין ווארטען! נעהם און פעקיל זיך צוזאממען, שנייד אב פון אלס און קום אונגיזאמט צוא אונז. הונדערט רוביל מעהר אדער וויניגער איז גאר נישט; דער לעבין איז טהייערער!

איך בין זיכער אז דוא וועסט טהון וואס איך ראטה דיר און ביפין ניט פאר גייטיג פיעל וועגין דעם צוא שרייבען.

דיין ברודער נאלאמאן וויטענבערג.

23.

א ברודער צוא א ברודער

אחי היקר!

איך קען גאר ניט קלוג ווערין וואס דיין שטילשווייגען זאל בעדייטען, איך האב דיר שוין דרייא בריעף געשריבען און האב פון דיר קיין אנטווארט ניט ערהאלטען;

שרייב מיר וואס איז מיט דיר, דען איך בין זעהער אונ־רוהיג.

דיין ברודער זוסמאנן פינקעלשטיין

24.

אנטווארט.

מיטאווע, 9־טען אקטאבער 1903.

טהייערסטער ברודער!

ענטשולדיג מיר וואס איך האב דיר זא לאנג ניט געשריבען, איך

הָאבּ אָבֶער לֵיידֶער נִיט גֶעקֶענְט שְׁרַייבֶּען. דִי אוּרְזַאכֶע דֶער פוּן אִיז דָאס וָואס אִיךְ הָאבּ קֵיינֶע גוּטֶע נַייעֶס דִיר צוּשְׁרַייבֶּען, אוּן מִיטְהַיילֶען דִיר פוּן מַיין נֶעמַיין לֶעבֶּען פוּן מַיין אַרְמוּטְהּ אוּן צָרוֹת הָאבּ אִיךְ פָּשׁוּט נִיט גֶעוָואלְט. אִיךְ פֶערְשְׁטֵיי אַז דוּ וֶועסְט פוּן דֶעם קֵיין פֶערְגֶענִיגֶען הָאבֶּען...

מִיט אַפָּאר יָאהר צוּרִיק אַלְס אִיךְ הָאבּ בֶּעקוּמֶען וְאהֶנְרֶעכְט אִין קוּרְלַאנְד הָאבּ אִיךְ גֶעמֵיינְט אַז אִיךְ בִּין אִיבֶּער גְלִיקְלִיךְ. עֶס אִיז אָבֶער גֶעוֶוען אַ פּוּסְטֶע פַאנְטַאזִיעֶ. אִיבֶּערַאל זַיינֶען יֶעצְט גֶעעֶפִינְט גֶעוָוארֶען גֶעזֶעלְשַׁאפְטְס־קְרָאמֶען, וֶועלְכֶע פַאר קָאנְקוּרִירֶען דִי אִידִישֶׁע גֶעשֶׁעפְטִין, פִיעל גֶעשֶׁעפְטִין זַיינֶען אִין גַאנְצֶען פַאר אִידֶען פַארְבָּאטֶען אוּן דִי הוֹצָאָה אִיז גְרוֹיס...

אָט דָאס אִיז דִי אֵיינְצִיגֶע אוּרְזַאכֶע וָואס אִיךְ הָאבּ דִיר נִיט גֶעשְׁרִיבֶּען, בִּיז דוּ הָאסְט מִיר וֶועגִין דַיין בֶּעאוּמְרוּהִיגֶען זִיךְ אִיבֶּער מִיר גֶעשְׁרִיבֶּען.

דַיין בְּרוּדֶער רֶעאוּבֵן פִינְקֶעלְשְׁטֵיין.

25.

אַ בְּרוּדֶער צוּ אַ בְּרוּדֶער.

אָחִי יָקָר וְנֶחְמָד.

דַיין בְּרִיעף הָאט אוּנְז פִיעל פֶערְגֶענִיגֶען פֶערְשַׁאפְט. דַאנְקִין גָאט פַאר דַיין גֶעזוּנְד אוּן וָואס דוּ מַאכְסְט גוּטֶע גֶעשֶׁעפְטִין, בַּיי דִי יֶעצְטִיגֶע צַייט אִיז דָאס אַ זֶעלְטֶענְהַייט. אִיךְ וִוינְשֶׁע אִימֶער פוּן דִיר אַזֶעלְכֶע בְּרִיעף צוּ בֶּעקוּמֶע.

פוּן זִיךְ קֶען אִיךְ דִיר לֵיידֶער קֵיין צוּגוּטֶע נַייס נִיט שְׁרַייבֶּען דִי גֶעשֶׁעפְטֶען וֶוערִין פוּן יָאהר קְלֶענֶער, דִי פַאמִילְיֶע גְרֶעסֶער אוּן דִי הוֹצָאָה אִיז נִיט צוּ דֶער טְרָאגֶען. נָאר ווִי אַלֶע אִידֶען לֶעבּ אִיךְ אִין הָאפֶענוּנְג אַז עֶס וֶועט אי"ה בֶּעסֶער וֶוערִין — הָאפֶען קָאסְט דָאךְ קֵיין גֶעלְט נִיט...

דַיין בְּרוּדֶער שִׁמְעוֹן לְיָאזְנָאוו.

26.

אַנְטְוָוארְט

טהייעֶרְסְטֶער בְּרוּדֶער שִׁמְעוֹן!

לֶעזֶענְדִיג דַיין בְּרִיעף אִיז מִיר אַיינְגֶעפַאלֶען דִיר פָאר צוּלִיינְג פִּילְלֵייכְט וֶועסְטוּ וֶועלִין פֶערְגְרִינְגֶערְן זִיךְ דִיא אוֹיסְגַאבֶּען (הוֹצָאָה) אוּן וֶועסְט צוּא מִיר דַיין עֶלְטֶערְן זַאהְן שִׁיקֶען. בַּייא מִיר אִיז יֶעטְצְט דָא אַ וַואקַאנְסִיעֶ אוֹיף אַשְׁטֶעלֶלֶע פַאר אַ בּוּכְהַאלְטֶער. אִיךְ קֶען דָאךְ דַיינֶע קִינְדֶער דָאס זֵייא זַיינֶען גֶעבִּילְדֶעטֶע, פֵייהִיגֶע אוּן אוֹיפְ'ן הֶעכְסְטֶען פַאלל אָרְדֶענְטְלִיכֶע — עֶס וֶועט פַאר אוּנְז בֵּיידֶען גוּט זַיין: אִיךְ וֶועל הָאבֶּען אַ בּוּכְהַאלְטֶער, אוֹיף וֶועלְכִין אִיךְ וֶועל זִיךְ קֶענֶען פֶערְלָאזֶען וִויא אוֹיף זִיךְ זֶעלְבְּסְט; אוּן עֶר וֶועט הָאבֶּען אַשְׁטֶעלֶלֶע בַּייא מִיר, זַיין אֶנְקֶעל, וָואס וֵייס וִויא אִיהְם צוּא שֶׁאצֶען; אוֹיסֶער וָואס דִיא שְׁטֶעלֶלֶע וֶועט אִיהְם שֵׁיינֶע גִיהַאלְט טְרָאגֶען.

אִיךְ וַוארְט אוֹיף דַיין אַנְטְוָוארְט דוּרְךְ דַיין זַאהְן!

דַיין בְּרוּדֶער בָּרוּךְ לִיאָנַאוו.

27.

שִׁמְעוֹן צוּא בָּרוּכְ'ן.

אִיךְ בִּין נִיט אוּם שְׁטַאנְדֶע דִיר נָאךְ דַיין וֶוערְטְה צוּא בֶּעדַאנְקֶען. דַיין בְּרִיעף הָאט אוּנְז אַללֶעמֶען דֶער פְרֵייהְט: בַּייא דִיר אִיז דָאךְ אַגְרוֹיסֶער גֶעשֶׁעפְט, מַיין זַאהְן וֶועט גוּטֶע פְּרַאקְטִיקֶע הָאבֶּען, אוּן מִיר הָאפֶּען אַז אִיהְר וֶועט בֵּיידֶע הֶעכְסְט צוּפְרִיעדֶען זַיין.

דַיין ווּאוּנְשׁ, גוּטֶער בְּרוּדֶער, צוּא שִׁיקֶען דִיר מַיין אַנְטְוָוארְט דוּרְךְ מַיין זַאהְן, דַיין צוּקוּנְפְטִיגֶען בּוּכְהַאלְטֶער, קֶען אִיךְ נִיט עֶרְפִילֶּען — עֶס מוּז נָאךְ אֵיינִיגֶע טֶעג גֶעדוֹיעֶרְן

ביז ער וועט קענען פאהרען. איך בעקלייד איהם וויא עס פאסט פאר דיין אבוכהאלטער און וויא עס איז אנשטענדיג אין אגרויסע שטאדט צוא קומען. מיין זאהן שרייבט דיר בעזאנדער אבריעף היינט אדער מארגען.

דיין ברודער שמעון ליאזנאוו

28.

אפלימעניק צוא אפעטער.

געעהרטעסטער אנקעל, לעבט וואהל!

איך שרייב אייך א קורצען בריעף, דען איך בין זא איבער ראשט פון אייער פאר מיר גליקליכען שרייבען דאס איך קען מיינע געדאנקען נים צוזאממען געהמען. איך קען אייך זאגאר יעטצט נים דאנקען נאך אייער וועדמה — דאס וועל איך מינדליך מאכען אין פערלויף פון איניגע טעג, ווען איך וועל צוא אייך קומען. איין זאך קען איך אייך נאר שרייבען: איהר האט אונז אללעמען איבער גליקליך געמאכט!

אייער אייך גליקווינשענדער פלימעניק

יאקאב ליאזנאוו

29.

אשוועסטער צוא אשוועסטער.

טהייערסטע שוועסטער לינא!

דיא פאריגע וואך האב איך פון דיר דורך פריילין №№ אגרוס גיהאט, זיא האט מיר גיזאגט אז דיר לעבט זיך גאנץ גוט און לעבסט אין צופריעדענהייט. דאס האט מיר זעהער גיפרייט, גיעב גאטט, עס זאל דיר איממער פריילִיך און גוט זיין!

איך לעב דא גאנץ איינזאם, ביא אונז אין יעקאטערינאָ־סלאוו ווייס קיינער ניט פון אלעבין; מען איז פון מארגען ביז אבענד פערהארעוועט אין פערדינען דאס שטיקעל ברויט. שרייב מיר אויב איך וואלט קענען וואס מאכען מיט מיין וועש־נייען ביי אייך אין ליבאווא, איך האב דיא ארבייט גרינדליך ערלערינט. דא, ליידער, קען עס מיר גאר ווייניג פער־דינסט בריינגען.

אויב דאס איז אפלאן שרייב מיר וועל איך אריבער־פאהרען צוא דיר, דארטען וועל איך פערדינען און וועל ניט עלענד זיין.

דיין שוועסטער ראזע ראזענצווייג.

30.

אנטוואָרט.

טהייערסטע שוועסטער ראזע!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען. איך האב זיך בעראטהען מיט מיין ליעבען מאנן, ער איז אויך אין דעם מיינונג אז דוא קענסט דא פון דיין ארבייט גוט פערדינען. אלזא שרייב אונז אויב דוא ביזט פאללקאם פערעם אין דיא ארבייט, אויב דוא האסט אנ' אטטעסטאט פון אפירמע, פאר וועלכע דוא האסט געארבייט און אויב דוא ביזט אים שטאנדע צוא פיהרען א מאדערנע ווערק־הויז. פון די אייגענע צעהען פינגער קען מען קיין גליקען ניט אנלעבען. ווען דו זאלסט אבער א ווערק־הויז עפענען, האפען מיר אז דוא וועסט גוט פערדינען — קיין קונדשאפט וועט דיר ניט פעהלען.

דיין שוועסטער לינא ראזענבוים.

31.

ראזע צוא לינא'ן.

טהייערסטע שוועסטער און שוואגער לעבט גליקליך!

איך קען אייך צו מיין גרויסען פערגעניגען אויף אללע אייערע פראגען איינשטימיג אנטווארטען: איך האב אן'אטטעסטאט פון אהיזיגע געוויסע פירמא פון פארטיע וועשע „מ. אצארקין עט קאפ", אין וועלכע זייא האבען דייטליך געשריבען דאס איך קען דיא ארבייט גרינדליך. דאס איך האב בייא זייא געארבייט דרייא יאהר אלס אויפפאסערין און פיהרערין פון מאסטערסקאיע, אין וועלכע עס האבען שטענדיג געארבייט 15—20 נייטערינס.

אלזא, מיינע טהייערסטע, האט איהר „איין אנטווארט אויף „אללע" אייערע פראגען, איך גלויב דער אנטווארט איז וויא געוואונשען פאר אייך. אום איהר זאלט קענען וועגען מיין ארבייט מיט בעקאנטע מענשען ריידען, שיק איך אייך בייא דיזען בריעף מיין אטטעסטאט.

אייער שוועסטער ראזע ראזענצווייג

32.

לינא צוא ראזען

טהייערסטע ראזע!

מיר האבען שוין גערעט מיט איינינע רייכע חייזער וועגען דיר, אויך האבען מיר זייא געוויזען דיין אטטעסטאט. אללע זאגען דאס ועלכיגע אז דוא קענסט דא גוטע געשעפט מאכען,

אַלְזָא, טְהַייעֶרְסְטֶע שְׁוֶועסְטֶער, מַאךְ אַלְס אִין אָרְדְנוּנְג אוּם דוּא זָאלְסְט וָואס שְׁנֶעלְלֶער קֶענֶען צוּא אוּנְז קוּמֶען. דֶער זוּמֶער סֶעזָאן הֵייבְּט זִיךְ יֶעטְצְט אָן אוֹיךְ דֶער דַאצֶעם סֶעזָאן. יֶעטְצְט קֶענְסְט אַגוּטֶען אַנְפַאנְג מַאכֶען. שְׁרַייבּ אוּנְז בֶּעשְׁטִימְט דֶעם טָאג פוּן דַיין קוּמֶען וֶועלִין מִיר דִיר אוֹיף דֶעם בַּאהְן עֶרְוַוארְטֶען.

דַיין שְׁוֶועסְטֶער לִינַא רָאזֶענְבּוּים.

33.

אַשְׁוֶועסְטֶער צוּא אַבְּרוּדֶער

טְהַייעֶרְסְטֶער אוּן לִיעבֶּער בְּרוּדֶער

אִיךְ קוּם דִיר מִיט צוּטְהֵיילֶען דָאס מַיין וואוּנְשׁ אִיז עֶרְפִילְלְט גִיוָוארֶען — אִיךְ בִּין פֶערְלָאבְּט (תְּנָאִים גֶעמַאכְט) מִיט מַאכְּס בֵּייעֶרְפֶעלְד, וֶועלְכֶער אִיז מַיינֶע עֶלְטֶערִין אוּן מִיר זֶעהְר גִיפֶעלִין אוּן פוּן אַלְלֶעמֶען זֶעהְר גֶערִימְט. דָאס אִיז דִיא גוּטֶע נַייעֶס, וֶועלְכֶע מִיר הָאבִּין דִיר אִין אוּנְזֶער פָארִיגֶען בְּרִיעף צוּגֶעזָאגְט צוּא שְׁרַייבֶּען.

אִיךְ בִּין גְלִיקְלִיךְ אוּן וִוינְשׁ דָאס זֶעלְבֶּע אוֹיךְ דִיר!

דַיין שְׁוֶועסְטֶער הֶעלֶענַא גְלִיקְסְווִינְשׁ

34.

אַנְטְוָוארְט

לִיעבֶּע שְׁוֶועסְטֶער הֶעלֶענֶע!

אִיךְ גְרַאטוּלִיר דִיר אוּן וִוינְשֶׁע דִיר גְלִיק וִוי דוּ אוּן דַיין גֶעשְׁעצְטֶער בְּרוֹיטִיגַאם (חָתָן) וִוינְשְׁט זִיךְ זֶעלְבְּסְט גִיבּ גָאט אִיר זָאלְט אִימֶער צוּפְרִיעדֶען זַיין בֵּיידֶע אִין לֶעבֶּען אוּן פְרִיעדֶען.

עס קען זיין אז קירצליך וועל איך אייך אויך אזא נייעס שרייבען קענען... גערים אונבעקאנטער ווייזע דיין ברויטיגאם פון מיינט וועגען. און זאג איהם דאס עס שעצט איהם שוין זיין צוקינפטיגער שוואגער

יצחק גליקסוויגש.

35.

מאכס צוא יצחקן

האכגעשעטצטער צוקינפטיגער שוואגער!

אייער גראטולאציאנס בריעף (גליקווינשענדען) האבען מיר ריכטיג ערהאלטען, איך אויך מיין ליעבע ברויטע (כלה) דאנקען אייך פיעל מאהל פאר אייער ברודער־פריינדליכען בריעף. ניעב נאט אייער וואונש אויף אונז זאל ערפילט ווערין וויא אויך אונזער גליקווינשען אייך.

איך האף, ליעבער ברודער, אז מיר וועלין זיך קירצליך קענען לערנען און דאנן וועלין מיר אויף עוויג ברידער בלייבען

אייער אייך גליקווינשענדער

מאכס בייערפעלד

36.

אנטוואָרט.

ברודער מאכס!

דו שרייבסט אז נאך דעם אז איך וועל קומען און מיר וועלין זיך פערזענדליך בעקאנען, וועלין מיר ברידער צייט אונזער לעבין בלייבין; איך מיין אנדערש — מיר זיינען שוין ברידער קוים ביז מיין ליעבע שוועסטער'ס ברויטיגאם.

איך שיק דיר דעם בריעף א״ף מיין שוועסטערס אדרעס, איך גלויב דו וועסט איהם פינקטליך בעקומען. גערים אין מיין נאמען דיין ברויטע און זאג איהר אז אונגעזאמט וועט זיך מיט איך פערזענדליך און מונדליך איבער אלעס אויסריידען

אייער ברודער יצחק גליקסווינג.

37.

2. ליעבע בריעף.

ווערטהעס פריילין אננא שיינפינקעל!

איך מאך יעטצט אגיפעהליכען שריט. נאר „ווער עס שטעלט זיך ניט אין געפאהר — זאגט אשפריכווארט — געווינט ניט דיא שטרייט“, אלזא וואגע איך מיך עס צוא טהון.

איך מיין דאס איהר האט בעמערקט אז איך בין צוא אייך ווייט ניט גלייכגילטיג, אז אין אייער געזעלשאפט בין איך גאר אנ׳ אנדער מענש און אויך דאס אז דיא פערהעלטנישע האט אויף מיר זעהער אגרויסען איינדרוק געמאכט...

אין דעם צושטאנד וויא איך בין יעטצט קען איך לאנג ניט בלייבען. דאס איז אנ׳ אונמעגליכע זאך! אלזא בעט איך אייך, האכגעשעטצטע [illegible], מיר מיט אייער איין ווארט גליקליך צוא מאכען. מיט אייער איין ווארט קענט איהר מיר אדער אין גאנצען בערוהיגען און אויף עוויג גליקליך מאכען אדער אין געגען טהייל... דער וואהל איז צוא אייך, און מיין לעבען, מיין בערוהיגונג און גליק היינגען אויף אייער ווארט...

איך ערווארטע מיט דעם גרעסטען אונגעדולד אייער אנטווארט.

פיליפ אייכהארען.

38.

אנטווארט.

געעהרטעסטער הערר אייכהארען!

אבוואהל אייער בריעף האט מיר שטאלץ געמאכט און אייערע טיעף פון הארצען גערעדטע ווערטער האבען מיין אייגענליעבע זעהער געשמייכילט, דאך געפין איך דאס זעלבסט האב קיין רעכט מיין האנד צו געבען, זאגאר צנא פערזאן וויא איהר, איידער איך וועל מיינע ליעבע עלטערן וועגין דעם זאגען, און זייער מיינונג אוים הערין.

פון מיינער זייטע קען איך אייך שרייבען דאס איך שעטץ אייך נאך אייער ווערטה, דאס אייער געזעלשאפט מאכט אויף מיר דעם זעלביגען ווירקונג וויא איהר האט מיר געשריבען... נאר בייא מיר קומט אוים אז עלטערן פערדינגען דאס בייא צנא שריט זאל מען זיך אהן זייא נים בעגעהן.

דאס איז פארלייפיג מיין אנטווארט, וועלכער איך רעדין וועט אייך אביסיל בערוהיגען. איך וויגשע אייער מיינונג צו בעקומען וועגען דעם אינהאלט פון מיין דיזען בריעף.

מיט אכטונג אננא שיינפינקעל.

39.

פילים צוא צגנאן.

ווערטהעס פריילין שיינפינקעל!

איך האט מיין שרייבען שטאלץ געמאכט, איך האבען מיינע ווערטער געשמייכילט; מיר אבער האט אייער בריעף דעם לעבען געשאנקען און אויף עוויג גליקליך געמאכט! איך האב אין אייער בריעף געלייענט צווישען דיא רייהען (שורות) איך האב אין איהם געפונען מעהר וויא עס איז אין איהם געשריבען... איך האב שוין אגליקליכען אנפאנג — איך האב

שוין אויף וואס צוא האפפען. יעטצט פיהל איך דעם געדאנק פון פאלקס־ווערטיל: „וואס עס פעהלט אין יעטצט. דערלייגט דיא האפפנונג מיט דעם צוקונפט“: אה! ליעבע האפנונג און זיסער צוקונפט! איהר פערגעהמט בייא מיר יעטצט אגרויסען טהייל אין מיין לעבען...

מיט אייער מיינונג בין איך פאללקאם איינשטימיג. עלטערין זייגען ווערט אז קינדער, פון וועלכע זייא ליידען זא פיעל ביז מען ערציהט זייא, זאלען בייא אזא שריט זייער מיינונג פרעגין. איך האב אבער ניט אזויא פיעל געדולד זייער גליקליכען איינשטימונג צוא דערווארטען.

אייער פיליפ איכהארען.

40.

אננא צוא פיליפ׳ן:

געעהרטעסטער פיליפ!

אין אייער לעטצטין בריעף זייגען אבגעשפיגילט מיינע געפיהלען. דיא ווערטער זייגען וויא פון מיין מונד ארויס גענומען. מיין לעבען בעגלייטען יעטצט אויף דיא זעלבינע צווייא ענגעלן (מלאכים) דיא האפפענונג און דער צוקונפט, נאר איך האב קיין דרייסט ניט פאר צוא לייגען מיינע גוטע עלטערין אזא זאך – פאר א פרויענצימער איז עס אצוא שווערע אויפגאבע. גיט מיר אראטה (אנ׳ עצה) וויא דאס זאל געשעהען. איך קען דאס ניט. דאס קאסט מיר מיין געזונד און איך – אייער געדולד.

אייער אננא שיינפינקעל

41.

פיליפ צו אננא׳ן.

מיט דעם גרעסטין אונגעדולד האב איך אייער בריעף

ערוואַרט און מיט דעם גרעסטין פערגעניגען גילעזין. דער מאַגנים — וויא עס איז בעשריבען — האט דיא איינגעשאַפט אז צוא וואס ער ריהרט זיך צוא אויב דאס איז נאר מעטאל בעקוממט עס מאַגנים־קראַפט, דיא ליעבע איז אבער פיעל שטאַרקער: זיע פערהייליגט און פערטהייערט אַללעס אַללעס... דאס פּאַפּיר פון אייער בריעף און דער קאנווערט האבען בייא מיר אַזא ווערטה וואס עס גיט נאר קיין גלייכען דער צוא. אייערי צווייא בריעף זייען בייא מיר יעטצט זיין איינינם.

דעם באַטה וואס איהר בעט קען איך אייך געבען, נאר אויב איהר וועט צוא איהם איינשטיממען. איך וועל אדער ועלבסט בייא אייערע נוטע עלטערין אייער האַנד בעטין גלייך ווא איהר וועט מיר אייער איינשטיממונג דער צוא שרייבען: אדער איך וועל אַשדכן אין נאמען פון מיינע עלטערין שיקען. זייא ווייסען אַביסיל פון אונזערע פערהעלטניסע און זיינען העכסט צו פריעדען וואס מיין וואהל איז אויף אייך. ליעבע אננא, געפאַהלען.

שרייבט מיר וועלכער פּלאַן גיפעלט אייך בעססער דעם ויעל איך אונגעזאַמט טוהן

אייער פיליפּ אייכהארען

42.

אננא צוא פיליפּן.

ליעבער טהייערסטער פיליפּ!

דער צופאַלל האט אייער צווייטען פּלאַן אויסגעקליבען אַלזא ביזטימט איך עם אויך. אייער בריעף איז אנגעקוממען גראַדע ווען איך בין

צוא הויז ניט געוועזען. מיין גוטע מוטטער האט עס פון בריעפטרעגער אב גענומען, זיא — ניט מיינענדיג קיין זאך — האט איהם גיעפינט און גילעזין. זעלבסט פערשטעהנדיג אז זיא האט אלס מיין פאטער איבער גיגעבין. און אז איך בין צוא הויזע געקומען האט מיר דער פאטער אין זיין קאבינעט אריין גירופען און דארטען האט ער, אויך דיא מוטטער מיר ערקלערט דאס זייא קענען אייער פאמיליע גוט פון בעסטער זייטע, דאס דער פאטער קען אייך אויך גוט, און זייא ביידע האבען מיר אפען גיזאגט דאס זייא שטימען איין צוא אונזער וואונש.

אלזא, ליעבער פיליפ, קומט און רעדט; מיינע גוטע עלטערין זעלבסט — אונזער גליק איז בייא אונז אין דיא הענד...

איירע אננא שיינפינקעל.

P. S, איך גראטוליר אייך פון טיעפען הארצען!

43.

3. אחתן צוא אבלד

הערצענס געליעבטע ברויטע!

דער בריעף איז דער ערשטער נאך אונזער גליקליכען פערלאבונג, אין איהם, מיינע טהייערסטע, וועסטו קיינע נייעס געפינען. דוא וועסט נאר געפינען אין איהם דיא ווערטער, וועלכע דוא האסט פון מיר שוין פיעל מאהל גיהערט און וועלכע איך האף דוא וועסט עוויג פון מיר הערין, ד. ה. דאס דוא ביזט מיין גליק, מיין וואונש און מיין לעבען; דאס מיין ליעבע צו דיר איז אהן אגרענצע.

דוא ביזט זאגאר ווייט פון מיר אייניגע שטונדען צייט מיט דעם באהן צוא רייזען; אבער וויא דיא זאננע וועלכע איז זעהער ווייט פון דיא ערד און בעלייכט איהר דאך, זא בעלייכטס דוא מיר אבוואהל דוא ביזט פון ווייטען. דוא

ביזט ביא מיר, ביא מיר אין קאפ, ביא מיר אין הארצען — דוא ביזט מיינע.

דיין ליעבענדער ברויטיגאם, וועלכער ערוואַרטעט דיין שרייבען מיט דעם גרעסטין אונגעדולד

שמעון גאלדבערג

44.

אנטוואָרט

מיין ליעבער שמעון!

דיין ליעבער בריעף האט מיר בערוישט מיט גליק. קיין אנטוואָרט האב איך דיר ניט צוא שרייבען. קען איך דיר דען וואס אנדערש שרייבען וויא דוא צוא מיר? איך וואלט ריכטיג טוהן ווען איך וואלט דיינע בריעף קאפּיערען, אונטער שרייבען זייא, און דיר אבשיקען; נאר אויב אזויא, וואלטין מיר אימער נאר דעם איין בריעף זיך איינער דעם אנדערין שיקען. אלזאָ מוז איך דיר עטוואס אנדערש שרייבען, אבער דער ציעל איז דער זעלביגער: איך ליעב דיר טיעף פון הארצען, דוא ביזט דאס איינציגע וואס אינטערעסירט מיר, דוא ביזט מיינער.

שרייב וואס מעהר, דען לעזען דיינע בריעף איז יעטצט דאס גאנצע בעשעפטיגונג פון דיין ברויטע

נעמי וועקסלער.

45.

שמעון צוא נעמי׳ן.

זיסע אנגענעהמע נעמי!

פעריל און בריליאנטען זיינען דיינע ווערטער אוז וויא דיא בעסטע מוזיק קלינגען דיינע פראזען. אה וויא פאלש,

וויא אונגערינדליך איז דער מיינונג פון דיא פילאזאפען וואס זאגען אז אלם אויף דער וועלט איז גאר נישט! ניין, דיא וועלט איז צוגעגעבען פאר דיא וואס האבען דעם גליק צוא ליעבען און געליעבט צוא זיין.

איך ווייס נאר אז צייט איך האב דיר דערקאנט איז מיר דיא גאנצע וועלט אלוסגארטען, אלם אויף וואס איך קוק פרייהט זיך, אלם איז וויא איך — גליקליך!

עס איז נאר איין קליינער וואלקען אויף מיין הימעל — וואס מיר זיינען ווייט איינער פון צווייטען, וואס אום צוא האבען דיר לעבין זיך מוז איך דיא פאנטאזיע אן ווענדין... אבער דאס וועט לאנג ניט געדויערין: נאך דרייא מאנאטען און דוא ביזט מיינע און געבען מיר... וויא דער לעב איך שוין דיא גליקליכע צייט!

דיינער אויף עוויג שמעון.

46.

נעמי צוא שמעונן.

מיין ליעבער ברויטיגאם!

דוא ביזט, מיין טהייערסטער, א קינסטלער! דוא שרייבסט ניט מיט א פעדער נאר מיט הארץ, מיט הארץ פול מיט ליעבע הייסע וויא פייער. דעם טאג וואס איך בעקום דיין אבריעף פערשליס איך זיך אין מיין צימער קיינער זאל מיר מיין גליק ניט שטערין. איך לעז דיינע בריעף צעהנדליגער מאל און געפין אין זייא אלם מעהר און מעהר... פון שלאף לעז איך זייא. ביי טאג לעז איך זייא און ווען לעז איך זייא ניט? אה! שרייא איך אוים פון טיעפען הערצין — וויא דער לעב איך שוין דיא גאלדענע צייט אז איך וועל דיר שוין מעהר ניט רופען וויא יעטצט „ברויטיגאם" נאר אנדערש און הייסער...

אין גאנצען דיינע נעמי

47.

צוא א כלה.

מיינע טהייערע ליזא!

דער געדאנק דאס מיר געהערין יעטצט איינער דעם צווייטען, דאס איך קען האפען און האב רעכט צוא זאגען דאס דוא ביזט מיינע—מאכט מיר גליקליך. איך בין קיין מאהל אזויא פרייהליך ניט געווען, איך האב זיך קיין מאהל אזויא גוט ניט געפיהלט וויא יעטצט צייט מיר זיינען פערלאבט.

איך פיהל דאס איך בין גאר אן אנדער מענש!

איך פיהל יעטצט אז אלס וואס מען האט וועגין ליעבע געשריבען איז אמת און הייליג. דאס איז דער בעסטער מעדיקאמענט (הייל מיטעל) דעם לעבען צוא פערזיסען און איהם א ווערטה צוא צוגעבין, אהן ליעבע איז קיין לעבין.

אהן ליעבע איז קיין פערגעניגען!

פון גליק האב איך קיין ווערטער ניט, פון גליק קען איך מעהר ניט שרייבען. נאר מיין ערשטער בריעף זאל ניט צוקורץ זיין דערליינג איך נאך דיא ווערטער: ווען עס איז דא אויף דער וועלט מענשין וואס פערשטעהען זייער גליק, איז דער ערשטער פון זיא

דיין יאזעף אפפענהיים.

48.

מיינער, נאר מיינער יאזעף!

מיין גרעסטען וואונש וואס איך האב אין מיין לעבין געהאט, האט איך ערלייבט. דוא מיין פרויטינאם פערשטשעהען זיא צוא ליעבען אין

ביזט ליעבענס ווירדיג. נאר „ווען מען ערבייבט איין וואונש, קומט גלייך אצווייטער", מיין צווייטער וואונש איז יעטצט מיר זאלען אללע מאהל דיא געפיהלען האבען איינער צום צווייטען און מיר זאלען ביא יעטצטיגע גידאנקען בלייבען...

שרייב וואס מעהר; פערגעניגען ווינשט זיך יעדער פיעל צוא האבען, און פערגעניגען פערשאפען מיר „יעטצט" נאר דיינע בריעף.

אויף עוויג דיינע ליזא זבארסקי.

49.

צוא אחתן.

ליעבער, טהייערער ברויטיגאם שלמה!

דאס איז מיין לעטצטער בריעף צוא דיר, דעם לעצטין מאהל רוף איך דיר ברויטיגאם — נאך צווייא טעג וועל איך דיר שוין מיט אנ' אנדער נאמען רופען... אלס אנטוואורט אויף מיין בריעף דיעזען, ערווארטע איך מיט אפפענע ארמען דיר זעלבסט, דיר מיט דיינע ליבען עלטערין, דיינע שוועסטער און ברידער און גוטע פריינד. דינסטאג וועט זיין דער בעסטער טאג פון מיין לעבען, דער טאג אין וועלכין איך מאך דעם שריט וואס א מענש מאכט און וויל מאכען נאר איין מאהל אין לעבען אויף אגאנצען לעבען. גיב גאטט עס זאל אונז ביידען צום גליק פיהרען!

אדיע, מיין טהייערסטער, ביז דינסטאג!

דיין ברויטע, וועלכע טראכט נאר וועגין דיר העלענא מינץ.

50.

פון אן אבגעזאגטע כלה.

בעסטע פריינדין!

דוא ביזט דיא איינציגע גיוועזן וואס האסט גיוואוסט פון אללע מיינע פערהעלטניסע מיט לעאן גמפיפיטץ, דוא נאר האסט גיוואוסט ווען אונזער הייסע ליעבע האט זיך אנגעפאנגען מיט דרייא יאהר צוריק איידער ער איז סטודירען גיפאהרען, און דוא ביזט דיא איינציגע, פאר וועלכע איך גים יעטצט אויס מיין הארץ, אלס דיא ליעבע איז אויס... יא, מיינע פריינדין, איך בין שוין נאט צוא דאנקען אריבער געקומען... עס האט מיר פיעל געזונד גיקאסט, עס איז אבער ווערטה — איך בין איממער גליקליך וואס איך האב זיך דאך ארום גיזעהן בעצייטען, ד. ה. ווען מיט אייןווארט האב איך, עס אויך גיקענט אב מאכען. איך האב גיהאט גלעזערנע אויגען. איך האב קיין זאך ניט בעמערקט אדער פון דער גוטער זייטע גירעכינט, איך בין גיוועזן פערבלענדט פערפיהרט און פערנארט — אבער גענוג! איך האב דאך בעצייטען איבערציינגט זיך וויא ווייט פערדארבען ער איז, וויא ווייט פאלש און נידערטרעכטיג, און בין גירעטעט — איך בין פרייא. איך וועל זיך יעטצט מיט א רוהיגע קאפּ בעטראכטען און אויסרוהען פאר דיא פערדרייעניש, וועלכע האט דרייא יאהר געדויערט אה, דרייא יאהר; דרייא יאהר געזונד און לעבין!

דיין פריינדין כאַיע איילבויגארטען.

51.

אנטוואָרט.

טהייערסטע פאניע!

דיין בריעף האט מיר ניט איבערראשט — איך האב אזא ענדע אללע מאהל ערוואַרטעט. איך האב גבאדע אין איינינע שטעללען ניטראָפען זיך מיט דעם תכשיט אויף צוויא חתונות. וואס זאל איך דיר זאגען? אזויא פערדארבען איז אזעלטענהייט! מיר פלעגין זיך שטענדיג ניט קענען פערוואונדערין אויף דיר וואס דו זעהסט ניט, וואס דו בעמערקסט ניט. נאר דו מאגסט גוט גאט דאנקען וואס ער האט דיר בעצייטען דיינע אויגען גיעפנט. א כפרה ער מיט זיין סטודירען, מיט זיין פאלשקייט — דער לעבען איז טהייערער...

דיין פריינדין פאניע מושקאט.

52.

4. א מאנן צוא א פרויא.

ליעבע גוטע חנה'לע!

דוא האסט מיט אונגעדולד געוואַרט אויף מיין דיעזען ערשטין בריעף נאך מיין אפרייזען. איך פיהל דאס זעהער גוט. דוא וואלסט שוין געוועלט וויסען וואס מיט מיר איז און צי האב איך מיין ציעל ערדרייכט. אלזא שרייב איך דיר אז מיר האט זיך איינגעגעבין — איך בין צוא דער גוטער צייט נאך האמעל אנגעקומען: איך האב גלייך אפיינע שטעללע בעקומען אין א גרויסען מאנופאקטור געשעפט. מיין לאהן (Жалованье) איז נאך דער ווילע אונבעשטימט, זייא דארפען זיך פריהער איבער צייגען וויא וויט פיהיג איך בין; נאר מיר בידע וויסען דאך וויא גוט איך האב געארבייט אין מאסקווע

און ווייא געאכט איך בין גיוועזן בייא מיין פרינציפאל. דיא מענשין שיינען גוטע צוא זיין, און איך פערהאף אז זייא וועלין פון מיר צופריעדען זיין און אויך איך פון זייא. און דאס איז מיין וואונש. דיין דיך ליעבענדער מאנן

בער ליעבערמאנן.

53.

אנטווארט.

טהייערסטער מאנן מיינער!

דיינע גידאנקען האבען דיר ניט אבגינארט: די פרומע ווארטען ניט אויף משיח'ן מיט אזא אונגעדולד, וויא איך האב אויף דיין בריעף גיווארט. און עס איז קיין וואונדער ניט. מיר האבען דאך אין מאסקווע גילעבט גוט און שיין. גיהאט לעבענס מיטעל בכבוד און קיינעם ניט שולדיג גיוועזן. עס איז אבער א צרה גיקומען און האט אונזער רוהיגען לעבען אין פערלויף פון פיער און צוואנציג שעה צושטערט און צו רואינירט אין גאנצען... מיר זיינען געלאפען, (אדער בעסער: מען האט אונז גיאגט) וויא פון פייער וואו דיא אויגען האבען גיטראגען. מיר האבען אין דיא אונגליקליכע פאר מאנאטען וואהנענדיג אין באברויסק אויף גיגעסין דיא הויט פון דיא ביינער, אלס פערזעטצט, און פער־משכונ'ט, ביז דיר איז איינגעפאלען נאך האמעל צוא פאהרען אזעלכע שטעללע צוא געפינען. נו האב איך ניט גידארפט ווארטען אויף דיין בריעף וויא א פערשולדיגטער אויף זיין משפט?

יעטצט לויב איך גאט, איך ווינש זיך נאר דוא זאלסט חן געפינען אין דיא אויגען פון דיין שעף (בעל הבית פון געשעפט) און דאן וועלין מיר אי"ה אן אונזערע צרות קענען אנהייבען פערגעסין און אמאל נאך פיללייכט אין פריידין דערציילען.

דיינע דיך שעצענדע פרויא חנה ליבערמאן.

54.

אַ פֿרויא צוא אַ מאַן.

מיין טהייערער מאַן יצחק!

היינט איז פונקט דרייא חדשים נאך אונזער חורבן; היינט בין איך דעם דריטען מאל אויף אונזער זאהנ'ס קבר געוועזען, און מערקווירדיג — ער האט מיר פון דארטען, פון עולם האמת, דעם זעלביגען ענטפער געגעבען וואס מען געבט ניט אונז דא.

מען שרייבט שוין ניט מעהר אויף דיא צייטונגען. ניט ווייל זייא זיינען שוין אין גאנצען אויסגעהיילט, ניין און ניין! נאר עס זיינען עטוואס פון אויבען פערצייגען געווארען דינגע הייטליך, עס זיינען פערנייט געווארען דיא שניטען. אונטען איז נאך אבער דא מאטעריא און אויבען אפארהייקערטע פנים... דער טוידטער ווערט פערגעסין. אבער בייא אונז איז נאך דא טוידטע געבליבען לעבעדיגע. און לעבעדיגע ק־ות — לעבין און וואקסען...

וואס איז דארטען מיט דיר? פאר וואס שרייבסטו אזויא ווייניג און ניט אפט? האסטו זיך דארטען שוין צוא וואס דער־שלאגען? שרייב מיר פון אלס:

דיין טרייע פרויא ליבא געוועלמזון.

55.

אַנטוואָרט.

מיינע טהייערע פרויא ליבא!

צוא דיין בערוהיגונג שרייב איך דיר דאס איך פערדין גא דאנקען

נאט. איך האב דיר קיין געלט נאך ביז יעטצט ניט גישיקט, ניט ח"ו ווייל איך האב ניט; נאר ווייל ערשטענס האב איך דאך דיר הונדערט רובל איבערגילאזען, און צווייטען וויל איך דיר אהין קיין אמעריקאנער טאהלער'ס ניט שיקען. נאך אמעריקאנער געלט דארף מען פאהרען און ניט בעקומען זיא דורך פאסט און אויסגעבין. איך ארדער זיך דא איין און וועל דיר אין צווייטען בריעף אשיפ'ס קארטע שיקען — קום צוא מיר און אטהעם דא, וויא אלע, פרייע לופט; זעה וויא מען לעבט און לעב אויך. דא קען איוד אויך לעבין, דא זיינען אלע זיכער, אלע גלייך...

דאס וואס איך שרייב ווייניג איז נאר ווייל אין אמעריקא איז ניט נאר געלט טהייער, נאר אויך צייט און ווערטער. דא רעדט מען וואס מען מיינט, אלזא דארפין ווייניג רעדען אויך שרייבען.

דיין מאן וואס [illegible]ט אויף דיין קומען מיט גליק

יצחק נעוועלזאן.

56.

אמאן צוא אפרויא.

ליעבסטע טהייערסטע פרויא מיינע!

איך בין דאך [illegible]ון דא די אנדער יאהר, איך האב דאך דיר שוין צעהנדליגער בריעף געשריבען אויך ערהאלטען פון דיר, און דאך פיהל איך יעדער מאל ווען איך שרייב דיר, אבעזאנדערין פערגעניגען: מיר דוכט זיך אז איך רייד מיט דיר מונדליך. צייטינווייס גנב'ט זיך ארויס א זיפץ טיף, טיף פון הארצין — איך דערמאן זיך די גליקליכע צייט ווען מיר זיינען צוזאמען גיוועזן. ווי גוט מיר פלעגין זיך פערברייגגען די צייט, אין וועלכע איך בין פריי פון ארבייט גיוועזן... וואס קען אמענש אבער מאכען? מען מוז צופריעדען זיין ווי עס איז. איך האף אז עס וועט זיך לאנג דער צושטאנד ניט ציהען. איך וועל דיר מיט גאט'ס הילף נאך ענדע היינטיגען

זומער אבנעהמען צו זיך, און מיר וועלען ווייטער צוזאמען זיין און פיהרען א שטילען רוהיגען לעבען. פאס מוט, זעה זיך צו; די צייט וועט אריבער פליהען — די שלעכטס וועט אוועקגעהן און מיט דעם נייעם יאהר צוזאמען וועט אויף אונז גוטס קומען.

דיין מאן, וואס טראכט נאר וועגען דיר דוד פינסקאי.

57

אנטוארט

גוטער מאן מיינער

דיין בריעף פון [illegible]טען מאי, וועלכען איך האב היינט ערהאלטען, איז דער אכט־און־צוואנציגסטער; זיבען־און־צוואנציג בריעף האב איך פון דיר שוין ערהאלטען און צו איינציגע מאל געלעזען; דאך האב איך איהם ווי דעם ערשטען בריעף געלעזען, ד. ה. געלעזען און געוויינט. דו פעהלסט מיר אויף יעדער טריט, און איך פערשטעה יעצט ניט ווי בין איך נאריש געוועזען און האב דאן איינגעשטימט דו זאלסט אין לאנדאן אוועק פאהרען. וואס איז מיין לעבען אהן דיר? גלויב מיר אז עס איז קיין שלינג ניט ווערטה! הייסט קענסטו זיך פארשטעלען ווי ווייט מיין פרייד איז געוועזען אז איך האב אין דיין בריעף געלעזען אז עס וועט אין אפאר מאנאטען ארום נעהמען א ענדע פון דעם איצטיגען צו ווארפענעם לעבען! דא זיינען שוין מיינע טרעהרען געוועזען פריידע־טרעהרען. גיב גאט דיינע ווערטער זאלען מקוים ווערען און מיר זאלען נאך האבען פרייד פאר אונזער לייד.

דיין דיר איבערגעגעבענע פרוי שרה פינסקאי.

58

א פרוי צו א מאן.

טהייערסטער שלמה!

דיינע בריעף זיינען ביי מיר א היילמיטעל פון אלעם.

אז איך דערהאלט פון דיר אבריעף פון דיין געזונד, בין איך שוין צופריעדען. נאר דוא, מיין ליעבער, ביזט אקארגער אפטייקער — דוא צעהלסט מיר צוא דיא בריעף זעלטין און שרייבסט זעהר ווייניג; איז דאס רעכט אזויא? זאג אליין: דארף אזויא זיין?

איך אויך אונזערע גיראטענע קינדערליך, זאלין לעבין, זיינען דאנקען גאט געזונד, זייא לאזין דיר אללע געריסען זעהער הארצליך און בייגקען נאך דיר ניט ווייניגער פאר מיר.

מיט איינינע טעג צוריק האבין מיר פון דיר אגערוס גיהאט דורך אדורכפאהרער, איינער אלעווין; ער קען דיר גוט און זאגט אז דוא קענסט איהם אויך גוט — איהר קוואטירט אויף איין הויף.

צום ענדע מיין בריעף מוז איך דיר אוויכטיגע נייעס שרייבען: איך ערווארט אין אפאר וואכען ארום זעהער אגוטען גאסט... איך רעכין אז צוליעב איהם וועט זיך מיט דיר אין גיכען זעהען דיין פרויא

חיה פערלמאנן.

59.

אנטוואורט.

ליעבע טהייערע פרויא!

איך בין אסור ניט שולדיג אין דעם וואס מיינע בריעף זיינען אזויא זעלטין און קורץ, עס איז איצטער דיא רעכטע צייט פון געטריידע האנדעל (תבואה), און עס טרעפט טעג וואס איך עס גאר ניט ביז אבענד, און אבענד אז איך בין פערמאטערט פאל איך שלאפען גאנץ אפט ניט אויסגיטאן — אזויא בין איך בעשעפטיגט. נו, פערשטעה אליין קען איך אפט און פיעל שרייבען.

גערים אונזערע צוויא ליעבע קינדערלעך. אויף דעם ליעבען נייחט וואורט איך מיט דעם גרעסטין אונגעדולד; גיב גאטט ער זאל מיט פערגעניגען קומען, דאן וועלין מיר זיך זעהען גאנץ בעשטימט. האב אללעם אנגיגרייט פאר דעם גאסט!

ביין דיך עוויג ליעבענדער מאנן יונה פערילמאנן.

60.

אמאנן צוא אפרויא.

טהייערסטע פרויא מיינע!

מיט פריידע האב איך דיין בריעף גילעזין, אין וועלכין דוא שרייבסט מיר, אז דוא אויך אונזערע ליעבע קינדערלאך בייגקען וועגען מיר און הערין ניט אויף מיר צוא דערמאנען. גלויב מיר, מיינע טהייערע, אז איך טראכט אויך נאר וועגין אייך און פיהל זיך עלענד דא אהן אייך.

איך וועל אין גיכען אהיים קומען אויף צוויא וואכען; דאנן וועט זיך מיט אייך פרייען אייער אויך היים ליעבענדער זלמן גיטעלסאן.

61.

אויף אנ׳ אנדער ארט

גוטע ליעבע פרויא מיינע!

דעם פערגעניגען וואס איך האב פון דיינע בריעף קען איך דיר ניט אויס שרייבען; איך וועל דיר מיינע געפיהלע מינדליך איבער געבין. דער גערום פון אונזער ליעבען קינד איז דאס איינציגעס אין דער וועלט וואס קאנקורירט מיט דיין שרייבען — דוא און דאס קינד, דאס קינד און דוא, אט דאס איז אללעס וואס ערלייכט מיין לעבין און מאכט איהם רייצענד. זייט געזונד, מיינע ליעבע, נאך צוויא מאנאטין וועל איך צוא אייך

קומען אויף יום־טוב, דאַנן וועט בייא אונז אַללעמען זיין אַנ'אמת'ר יום טוב.

דיין מאַנן מיכאל שנייאורסאָן.

.62

אַפרויא צוא אַמאַנן.

בעסטער געמאַהל איזאַק!

עס איז די פיערטע וואָך זינד איך בין דאָ, איך עס און טרינק און שפּאַציער אַם שטראַנד — עס וואָלט אַללעס גוט גיווען, נאָר מיר פעהלט פיעל זאַכען. דו וואָלסט זעהען וויא אַנשטענדיגע דאַמען געהען דאָ אַרום! עס איז אַפערגע־ניגען צוא זעהען. אַלזאָ אום אַללעס צוא האָבען, פעהלט מיר דריי — פיער שיינע גוטע קליידער, אַרעגען מאַנטעל, אַפּאָר באַדע־קאָסטיומען, אַפּרעס וויסער זיידענער זאָננען־שירעם א. ד. ג. פאַרשטעהסט דאָך אַז איך דאַרף אויף דעם האָבען געלט, וואָרום אַלס איז דאָ טהייער, נאָר געלט איז ביללינ...

דוא וועסט געוויס קענען קומען אַהער ערסט אין איינינע וואָכען אַרום, אַלזאָ שיק מיר וואָס גיכער אַרויס געלט אויף אַלס.

דיין פרויא ראָזע שאַהאַדקעוויץ.

.63

אַנטוואָרט.

טהייערסטע ראָזע!

איך האָב זיך ניט געהיילט דיר אויף דיין בריעף צו אַנטוואָרטען ביז יעטצט, אויך יעטצט שיק איך דיר נור א בריעף אַלליין, ווייסטו

פאר וואס? ווייל איך בין איבערצייגט אז דוא בעטסט ניט קיין גייטיג'ס זאכען: מען קען אוים קומען אהן זייא און זיין געזונד. אין דובעללין פאהרט מען ניט נאך דעם שטאט און פוטץ, מען פאהרט אום זיך צוא ערהאלען, זיך אוים צורוהען.

„אנשטענדיגע פרויען" — שרייבסטו, געהען דארטין ארוים וועהער שיין געקליידעט; איך מיין אבער אז מען דארף זייא גאנץ אנדערש רופען: אוים ברייננגערקעס, מארניצעס אדער אנזעצערקעס. א נ' אמת'ע „אנשטענדיגע פרויא" פערברויכט געלט נאר אויף וואס מען „מוז", אהן וואס מען קען זיך ניט בעגעהן; אבער ניט אויף דורעס, ווייל אזויא געהט „דיע" און אזויא „יענע"—גיין, גיט דאס הייסט ביי מיר „אנשטענדיג"!..

מיר זיינען ניט קיין מיליאנערין, ניט קיין פוסטע אריסטאקראטען, וועלכע קויפען זייער אריסטאקראטיזם ביי דיע פוטצענמאכערינען און אין דיא געשעפטין פון פארטיגע קליידער. מיר זענען געוואהנליכע מענשין, אנזעטצין „וויל" איך ניט, און „וועל" ניט מיט גאט'ס הילף; וואס מען דארף בארף מען, און וואס עס איז ניט נייטיג — דארף מען ניט!

דיין מאנן וואס בלייבט ביי זיין מיינונג איזאק.

64.

ראזע צוא איזאקן.

טהייערסטער איזאק מיינער!

זייא ניט אזויא קארג פאר מיר; איבער הויפט וויא איז דאס אמענש אזויא אויסגירעכינט וואס מען מוז און וואס עס איז איבעריג? דאס וואס איך בעט דארפסטו ניט רעכנען פאר איבעריג. איך וויים גאנץ גוט, אונזער שטאנד, אבעוויין האסטו אז מיט איינגע יאהר צוריק פלעג איך גאר ניט טראכטין וועגין אבאדע און וועגין טואלעט, יעטצט אז גאט האט אונז צייט איינגע יאהר געהאלפען, אז מיר קענען דאס

אויספיהרען פאַר וואָס זאָל איך ניט זיין צוא לייטען גלייך? בין איך דען אַ יענטע פון גאַס?

אַלזאָ ערפילל מיין פערלאַנג, זאָל דיר דוכטין אַז דוא פערמאָגסט מיט איינינע הונדערט רוביל וויינינער, מאַך מיר ניט אָן קיין פערדרוס און זעה איך זאָל אַללעס קענען שאַפען.

דיין פרויא ראָזע שאַחאַדקעוויץ.

.65

אַמאַנן צוא אַפרויא.

טהייערע ליעבע פרויא מיינע!

דוא ביזט גיוויס אומרוהיג וואָס דו האָסט שוין צייט איינינע וואָכען פון מיר קיין בריעף גיהאַט. גלויב מיר דאָס איך האָב דערפון ניט וויינינ פערדרוס; נאָר וואָס זאָל איך טאָהן אַז איך האָב פאָרט ניט וואָס צו שרייבען עס איז גוט צוא שרייבען פרייהליכע נייעס, פרייהליכע בריעף, אָבער ווען איך קען נאָר האָפענונג געבין דיר פאָרלייפיג, ווען קיין גוטע נייעס האָב איך ניט — וואָס זאָל איך דיר שרייבען?

דיא צייט איז זעהר שלעכט, די געשעפטין זיינען שטילל און נייע מענשען וויל קיינער ניט אָננעהמען און ער דאַרף זייא ניט. מען לייגט מיר פאָר אַ מלמד ווערין אויף אַ ישוב (אַ דאָרף), וואו פאָר מיין לערנען מיט דרייא קינדער וועל איך טיש, קוואַטיר און 20 רוביל מאָנאַטליך בעקומען, נאָר מיר ווילט זיך קיין מלמד ניט זיין, מיר דוכט זיך אַז דאָס איז שוין די ערגסטע זאַך. וויא איז דיין עצה? אויב דוא

שטימסט צוא, נעם איך דאָס גלייך אָן, וואָס קען מען מאַכען ?
„דער וואָס טרענקט זיך, חאַפּט זיך פאַר אַמעסער...“

דיין מאַנן פנחס גילבא.

.66

אַ נ ט ו ו אָ ר ט .

טהייערער מאַנן מיינער!

אַלס אַנטוואָרט אויף דיין אנפראַגע, ראַטה איך דיר דיא שטעללע פון מלמדות גלייך אַנצונעהמען. דוא קענסט דאָך גוטביידע שפּראַכען: העברייאיש און רוסית. דו וועסט געווים פערשטעהן וויא מיט קינדער צוא לערנען. מען זאָגט דאָך אַז „אַ מלמד קען זיין אַ שטומער אויך“, דוא קענסט דאנקין גאָט רעדין, דוא וועסט גיווים צופריעדען שטעללין דיא קינדערשע עלטערין און דאָן וועסטו אויך צופריעדען זיין.

איך מוז דיר זאָגען אַז איצטער איז שוין אַראָפּ דיא חרפּה פון דעם נאָמען „מלמד“, עס איז שוין דאָ מלמדים אין קורצע רעק, אין פאַנסנע, אין שטיוועל מיט קאַלאָסען, און אַנדערע האָפּען זאַגאַר אנטהאָן שבת אַ צלינדער הוט... עס קען טאַקי זיין אַז זיי קענען נאָך וויניגער פאַר דיא לאַנגע פּאות׳דיגע מלמדים און שטעהען אין פיעל זאַכען נידעריגער פאַר זייא; אַבער אַזוי איז שוין היינט אין מאָדע אריין, רוף זיך ניט „מלמד“ נאָר „לעהרער“,רוף זיך וויא דיר פאַסט, ציא וויא דיר פּאַסט ניט, נאָר פערדין פאַר זיך און פאַר דיין פאַמיליע. מיט דער צייט קען גאָטט געבין בעססערע גישעפטין אויך.

דיין דיר טרייע פרויא פעריל גילבא.

.67

פנחס צוא פערלען.

מיין טהייערע פרויא!

„נויט—ברעכט אייזען“; איך בין אַמלמד גיוואָרען, מיין

ניט אז עס איז אלייכטער ארבייט, עס איז טאקי אנ׳ ארבייט. נאר עס קען זיין אז נאר ביי מיר, ווייל איך בין ביי „איין" בעל־הבית, ווייל איך בין ניט קיין געבארענער מלמד. ווען ניט קען איך טאקי ניט קלוג ווערין וויא האלט עס אויס א מענ־שישער געזונד צוא לערנען מיט 20—30 קינדער וויא דיא מלמדים טוהען.

איך האף אז זייא וועלין פון מיר גיוויס צופריעדען זיין. איך פון זייא — אויך; נאר פון דיא ארבייט — וועל איך קיין מאל ניט צופריעדען זיין.

איך שיק דיר דא געלט, איך האב עס גינומען פאר דעם ערשטין מאנאט פאראויס. שרייב מיר אויב מלמדישע געלט נעהמט מען אויך.

דיין מאנן פנחס גילבא.

68.

א מאנן צוא א פרויא.

טהייערסטע נחמה!

וואס איז דיא אורזאכע וואס איך האב פון דיר זא לאנג קיין בריעף ניט? ווייסטו דען ניט אז איך בין פון דעם זעהער אומרוהיג? איך וויים ניט וואס איבער צוא טראכטין, עפעס מוז דארטין זיין. אלזא שרייב מיר גלייך פון דיין גיזונד און פון אונזערע ליעבע קינדערלאך; זייא זאלען אייגענהענדיג דעם בריעף אונטער שרייבען, איך האב שוין מעהר קיין גידולד ניט!

דיין אומרוהיגער מאנן חיים גראסמאנן.

69.

אנטוואָרט

מיין גוטער חיים!

דיין בריעף האב איך ערהאלטען. דוא וואונדערשט זיך וואס איך האב דיר זא לאנג ניט געשריבען, דוא ביזט דער פון זעהער אומרוהיג און ווייסט ניט וואס איבער צוא קלערין. אלזא שרייב איך דיר דאס איך און אויך אונזערע צוויא קינדערלאך זייגען דאנקען גאטט געזונד, אין הויז איז אלס אין בעסטען ארדנונג; נאר דיא קינדערלאך זאלין לעבין לאזין ניט שרייבען — איך בין מיט זייא בעשעפטיגט גאנצע טעג, און בייא נאכט אז איך לייג זייא שלאפען בין איך זעהער מיעד און פאל אויך שלאפען. דאס איז דיא איינציגע אורזאכע פון מיין ניט אפט שרייבען צוא דיר

דיין פרויא אסתר גראסמאנן.

70.

א פרויא צוא א מאנן.

טהייערער ליעבער מאנן!

איך קלויב זיך שוין אהיים צופאהרען, דער דאצע סעזאן האט זיך שוין געענדיגט. דיא ערצטע זאגען מיר אז איך בין יעטצט דאנקין גאט פאללקאם געזונד — דיא באד האט מיר זעהער פערבעססערט. אלזא, מיין טהייערער מאנן, שיק מיר צוא געלט, ווארום איך בין דא פיעל שולדיג. דיא געלט וואס איך האב פון דיר ניט לאנג ערהאלטען האט ניט פערדעקט א העלפט פון מיינע שולדען. איך האב נאר דיא שניידערין אליין אבגיצאלט איבער 50 רוביל, דיא פוץ־מאכערין 20 רוביל און נאך אזעלכע נייטיגע אויסגאבען.

שיק מיר וואס גיכער דאס געלט איך וויל שוין אהיים קומען.

ביין פרוי אסתר דרייזיל פעלצענשטיין.

71.

אנטוואָרט.

טהייערסטע פרוי!

איך מעג דיר איצטער רופען "טהייערע", דו קאסט מיר דעם זומער גינוג "טהייער". ווי נים מען דאס אוים אזוי פיעל געלט אויף א זעלבע סמאטעס וואס זיינען נאר "איבעריג" אויף א פאר דאצע מאנאטען? איך וואלט דיר ראטהען דו זאלסט די "טהייערע" חפצים אין דרוזגענק א בערלאזען, וואָרום וואו ווע׳סטו זיי אהינטאהן?

דיינע נייטיגע חובות מוז מען בעצאהלען. איך שיק דיר דא... רוביל און טוה מיט זיי וואס דו ווילסט, נאר קום שוין צוריק אהיים.

דיין מאן אלעזר פעלצענשטיין.

72.

א פרוי צו א מאן.

טהייערסטער מיכאל!

דער סעזאן ענדיגט זיך, אלע פאהרען אהיים און איך מוז אויך פאהרען. אבער איך שרייב דיר אפען אז עס ווילט זיך גאר פון דאנען נים פאהרען. דו וואלסט מיר יעטצט נים דערקענען, אזוי גוט האב איך זיך ערהוילט. א קליינינקייט נים פיהרען ביין הויז, נים האבען אויף זיך קיין זינד און לעבען אזוי גוט! דא איז אן אמת׳ר גן־עדן.

איך האב דא געהאט זעהר גוטע געזעלשאפט; אבער דורפט מיין אנאכבאר, א שיינער יונגער מאן א דייטש, איך האב נאך אין מיין לעבן אזא פערזאן ניט געטראפען. ער איז שוין היינט אפגעפאהרען, שיק מיר געלד וואס מעהר.

דיין פרוי ליזא קאלמענסאן.

5.

בריעף פון פריינד.

73.

צו א פריינדין.

בעסטע קלארע!

אלס איך בין אין אייראפא געוועזען ביזטו מיינע בעסטע פריינדין געוועזן, פאר וועלכע איך האב אלעס אויסדערצייהלט. און יעצט אז איך בין אין אמעריקא ביזטו אויך די איינציגע פאר וועלכע איך מוז אלעס וואס ביי מיר קומט פאר אויסשרייבען.

אין דיעזען בריעף טהייל איך דיר מיט א וויכטיגע נייעס: איך בין פערלאבט זעהר גליקליך! מיין ברויטיגאם איז א שיינער א רייכער און א גוטער מענש. אויף בילדונג קוקט מען דא ניט — מען דארף א מענש זיין, פייהיג זיין צו געשעפט און צו פיהרען א הויז און דאס אלעס איז ער פאלקאם.

מיר האבען זיך אויף א חתונה דערקענט, איך בין איהם געפעהלען געווארען און ער — ווי אן אמעריקאנער, אהן

קונצען — האט מיין האנד געבעטין אין אוואך ארום. ער האט געבעטין נור מיין האנד, אבער איך האב איהם אויך מיין הארץ גיגעבין...

דיין פריינדין מאניא ראזענבלאט.

74.

אנטוואָרט.

ליעבסטע מאניא!

איך גראטולירע דיר! איך ווינש דיר עוויג גליקליך צוא זיין מיט דעם וואס דוא האסט מיט דיין האנד בעגליקט. אמעריקא איז פארט א גליקליכער ארט! דוא ביזט דארטין אין גאנצען 5 מאנאטין און האסט שוין אזא גליקליכע פארטייא געטאהן.

איך האב גלייך אללעמען אנגעזאגט דיא פריידליכע נייעס, אללע ווינשען דיר גליק אין זעגנען מיט דיין הערצינס געליעבטע צוזאממען.

שרייב ווען וועט מיט גליק אייער האכצייט זיין; איך האב מיר נימאלס פארגעשטעהלט אז איך זאל אויף דיין האכצייט ניט זיין. א מענש קען אבער ניט אוים רעכענען: אט ביזטו אין אמעריקא אוועק און ווערסט א נ'אמעריקאנקא.

גירים דיין ליעבען געמאהל אין מיין נאמען; איך בעט איהם ער זאל דיר אימער ליעבען און שעטצין וויא דוא ביזט ווערטה.

דיין פריינדין קלארע שפרינצאן.

75.

מאניא צוא קלארען.

ליעבע גוטע קלארע!

יך האב מיין יאקאב'ן דיין גערוסס איבער גיגעבין. ער

האט אויך בייא מיר דיין פאטאגראפיע בילד געזעהן ער זאגט אז ווען דו זאלסט אין אמעריקא קומען, וואלסטו אויך א גוטע פארטיי גיטוהן. איך מיין אויך אזוי. דו האסט דאך דא א ברודער און א שוואגער, מאך די רייזע — יעטצט דער אנפאנג פון זומער איז דערצו די בעסטע צייט.

קום, ניט אנדערש! איך האב א גוטען צוקונפטיגען שוואגער דו וועסט איהם גיפעהלין און ער דיר אויך. א שדכנטע וועל איך אליין זיין. קום, מיינע טהייערע, קום און מיר וועלין זעהען איינע אויף די צווייטע נאר גוטס.

דיינע דיך שעטצענדע טאניא.

76.

צו א פריינדין.

ליעבע בעסטע סאפיא!

דוא האסט מיר פיעל פערגעניגען פערשאפט מיט דעם וואס דו שרייבסט אז מיינע בריעף פערשאפען דיר אימער פערגעניגען. א הארץ פיהלט א הארץ — ביי מיר איז פראסט א יום טוב דער טאג אין וועלכין איך ערהאלט פון דיר א בריעף, און אויך ווען איך שרייב דיר א בריעף. מיר דוכט זיך אז אזא איבערגעגעבענע פריינדין ווי איך בין דיר, האסטו ניט נאך איינע; אלזא איז מיין וואונש דאס אונזערע בריעף זאלען נימאלס אויפהערין.

דיין פריינדין רחל גוטקינד

77.

צוא אפריינד.

ידיד יקר ונחמד!

פאר מיין אפרייזען האב איך דיר פערשפראכען אפטע בריעף צוא שרייבען, נאר איך האב ניט גיהאלטען װארט: עס איז שוין אכט װאכען װיא איך בין דא און האב דיר נאך ערשט איין קליינעס בריעף װעגען מיין אנקומען נאך אפריקא געשריבען. דוא האסט שוין גיװיס גימיינט אז איך בין גיװארען אפאלגער איינגלענדער און שעם זיך ניט מיט אליעגען, עס איז אבער ניט אזויא! איך האב דיר ניט געשריבען װײלע איך האב ניט גיקענט שרייבען אדער ניט גיהאט װאס צוא שרייבען. דיא אונטערשטע שורה איז אז—אין אפריקא ליעגט אויך ניט קיין גאלד אויף דיא גאסען. ביז מען קומט אין אפריקא טרייסילט זיך זאגאר אויס דער מאגען, אבער קוים קומט מען שוין אויף אנ׳ ארט װייזט דער מאגען אז ער איז דא. ער קוקט גאר ניט װאס אפריקא איז דיא גאלד־לאנד און ער װיל פשוט זיינס... ער—דער מאגען—איז אשלעכטער מאגער. ער װארט ניט אויף מארגען, איהם קען מען ניט מסלק זיין מיט װערטער.

ייזמצט װעהרט זיך מיר עמיװאס אהאפנונג װייזען אז איך װעל אי״ה זיך בעזעטצין װעל איך דיר אפט שרייבען.

שרייב פון זיך.

ידידך אהרן טענענבוים.

78.

אַנְטְוָוארְט

מְהֵייעֶרְסְטֶער פְרֵיינְד אַהֲרֹן

איך מוז דיר שְׁרֵייבֶּען אַז אִיךְ הָאבּ גָאר נִיט אֶנְגֶעפַאנְגֶען צְוֵייפְלֶען אין דַיין וָוארְט, אונ אִיךְ גְלויבּ אַז אִין עֶנְגְלַאנְד אִיז אויךְ דָא אֶמֶת׳ע מֶענְשֶׁין. אִיךְ הָאבּ פֶערְשְׁטַאנֶען אַז דִיא עֶרְשְׁטֶע צַייט בֶּעפָאר מֶען אָרְדֶענְט זִיךְ אַיין אִיז נִיטָא וָואס צוּא שְׁרֵייבֶּען און וֶוען צוּא שְׁרֵייבֶּען. דַאנְקֶען דֶעם עֶווִיגֶען וָואס דִיר וַוייזְט זִיךְ אַהָאפְנוּנְג. גִיבֶּענְשְׁט אִיז דִיא לַאנְד וואו מֶען קֶען חַאטְשׁ הָאפֶען! גִיבֶּע גָאט דוּא זָאלְסְט צוּפְרִיעדֶען זיין מִיט אַפְרִיקָא.

פוּן זִיךְ וָואס זָאל אִיךְ דִיר שְׁרֵייבֶּען? אִיךְ הָארֶעוֶוע וִויא אַנ׳ עֶזֶעל און הָאבּ וָואס פַּרְעֹה הָאט גִיהַאט... מַאךְ דוּא נָאר דָארְטִין אַ לֶעבִּין וֶועלִין מִיר זִיךְ דוּרְךְ שְׁרֵייבֶּען, פִילֵייכְט וֶועל אִיךְ אויךְ גֶעהְן אִין אַפְרִיקָא.

דַיין פְרֵיינְד מָרְדְכַי גַאמְזֶע.

79.

צוּא אַפְרֵיינְד.

מַיין בֶּעסְטֶער פְרֵיינְד רְפָאֵל!

וָואס מַאכְסְטוּ, לִיעבֶּער פְרֵיינְד? שׁוֹין לַאנְג, לַאנְג הָאבֶּען מִיר זִיךְ נִיט דוּרְכְגֶעשְׁרִיבֶּען! נָאר וִוי אִיךְ גֶעדֵיינְק בִּיזְטוּ מִיר אַבַּעַל חוֹב גֶעבְּלִיבֶּען — דוּ בִּיזְט מִיר שׁוּלְדִיג אַן עֶנְטְפֶער. דוּ בִּיזְט אָבֶּער אִין שְׁרַייבֶּען אַ שְׁלֶעכְטֶער צַאהְלֶער, אַלְזָא וַוייז אִיךְ דִיר אַז גוּטֶע פְרֵיינְד קוּקֶען אויף קֵיין זַאךְ נִיט און אִיךְ גִיבּ דִיר פוּן דָאס נַייֶע אַקָאנְטֶע — אִיךְ שְׁרַייבּ.

וויא לעבסטו, וויא געהט דיר און מיט וואס בעשעפּסט דוא זיך? איך בין זעהער גערין דאס אלעס צוא וויסען.

אין פערלויף פון צוויי-דריי חדשים דארף ביי מיין עלטסטע טאכטער מיט מזל חתונה זיין, אלזא וועל איך דיר, ליעבער פריינד, דערמונטערין א ביסיל אונ אויפוועקין פון דיין שלאף. דו וועסט דאך ביי מיר דער בעסטער און ערשטער גאסט זיין.

דיין פריינד מיכאל בערנשטיין.

80.

אנטווארט

ידידי היקר מיכאל!

זיינט אלס מיר זיינען אללע בייא מיר אין הויז בייא טייא גיזעסין, האבען מיר גראדע נועגין דיר גירעט. וואס קען דאס זיין — האט מיין פרויא גיפרעגט — וואס בערנשטיין האט אויף גיהערט צוא שרייבען? איז ער בייז אויף אונז אדער ער האט אונז פערגעסין? איך האב איר אויף דיא נוארהייט קיין ענטפער ניט גיהאט צוא געבין, גאר דער בריעפענטרעגער האט מיר פון פערלעגענהייט בעפרייט — ער האט מיר דיין בריעף דער לאנגט אויף וועלכען איך האב „שהחינו" גימאכט.

מיר זיינען אללע דאנקין גאט געזונד, פרנסה ניט צוא פערדינגען האבען מיר, און אזויא לעבין מיר זיך דא אין דיא קליינע שטעדטיל. גיוואהנליך קומט עס ניט צוא דיין לעבין אין פעטערבורג, נאר מיר ישוב'ניקעס בענוגענן זיך מיט דאס וואס מיר האבען.

אויף דיין טאָכטערס חתונה וועל איך קומען מיט מיין פרוי, זי זאָגט אַז דו ביזט דאָס ווערט.

אַלע מיינע גערִיסען דיין גאַנצע פאַמיליע.

דיין פריינד, רפאל ראַבינאָוויץ.

81.

מיכאל צו רפאל'ן.

בעסטער פריינד רפאל

גאַנץ גוט, איך בין צופריעדען! אונזער אַלטע פריינד־שאַפט איז זיך אויס גילעגין ביז אַצייט, יעצט האָבין מיר איהר אויס גילופטערט, און זיא וועט ווידער פריש זיין.

מיין פאַמיליע זיינען אונענדליך צופריעדין פון דיין מיט־טהיילונג דאָס איהר זייט אַללע געזונד און האָט פרנסה. מיין טאָכטער דיא כלה זאָגט אַז איהר קומט אַדאַנק—ווען זיא וואָלט דעם חתן ניט וועלין, וואָלט זיא קיין כלה ניט זיין, און ווען זיא וואָלט קיין כלה ניט זיין, וואָלט איך דיר אויף חתונה ניט גיבעטין, און וואָלט פיללייכט נאָך ניט צוקלייבען זיך צו שרייבען צוא דיר. דער חתן אָבער זאָגט אַז דער דאַנק קומט איהם. איך האָב זייא אָבער גיזאָגט אז דער דאַנק קומט דיין גוטע פרויא, וועלכע רופט זיך אויס אויף חתונה צוא קומען, אַלזאָ דאַנקען מיר איהר אַללע.

דו שרייבסט אַז דיין לעבען אין קאַרסאָווקא קומט ניט צוא מיין לעבען אין פעטערבורג. דאָס איז אַ טעות! מען דאַרף ניט ערגער וויא וואָהנען אין אַ גרויסע שטאָדט; מען

לעבּט ניט וויא מען וויל, עס איז אלס וויא מיט א מאַשין געמאכט, זאָגאר דער פיהרונג אין הויז... ניין, ליעבער פריינד, גיטא וואס מקנא צוא זיין.

דיין פריינד מיכאל בערנשטיין

82.

צוא אַפריינד.

בעסטער פריינד

אין מיין יעטצטיגע שלעכטע לאגע האב איך זיך ניט צוא ווענדען און וואו צוא ווענדען אויסער צוא דיר. דוא האסט מיר אמאהל אין דיא גוטע יאהרען פיעל טובות גיטאהן, דאנן אלס מיר איז גוט גיוועזן און איך האב פיעל פריינד גיהאט. דוא, אלזא, רעכין איך וועסט מיר יעטצט אויך ניט אבזאגען, יעטצט—ווען דיין פריינדשאפט צוא מיר קען מיר מיין פינסטערע לאגע דערלייכטען.

איך וועל דיר פיעל ניט אנריידען, קורץ און שארף: איך בין אן ארום־מאן; פון מיינע אללע געשעפטין האט זיך אויסגילאזין דאס איך בין אהן אקאפיקע געבליבען... איך בין זאָגאר נאר אפאר פאלק, אבער צוויא מענשין דארפען אויך עסען כל זמן זיא לעבין.

גלויב מיר, ווערטהעסטער פריינד, אז דעם ביטערין

אֶמֶת ווייס נאָךְ בּייא מִיר דֶער ווײלֶע קײנֶער נִיט, אִיךְ הָאבּ דאס נאָר דִיר אַנְדֶעקְט.

דײן אונגליקליכֶער פְרײנְד

בִּנְיָמִין שֶערְשֶעווסְקִי

83.

אַנְטְוָוארְט.

טְהַייעֶרֶער פְרײנְד בִּנְיָמִין!

אִיךְ בִּין אויסֶער זִיךְ פוּן דײן בְּרִיעף, עֶר הָאט מִיר ווִיא אַקויל גֶעטְרָאפִין! דוּא, מֵיין בֶּעסְטֶער פְרײנְד, בִּיזְט אַזויא אוּנְגְלִיקְלִיךְ? דוּא דארְפְסְט לײדֶען ווֶעגֶין אוּנְטֶער הַאלְטֶען דֶעם לֶעבֶּין פוּן דִיר מִיט דײן פְרויא? אָה, וואס מֵיינֶע אָהְרֶען הֶערִין!..

נָאר מִיט קִינוֹת אִיז מֶען נִיט זאט... אִיךְ שִׁיק דִיר 200 רוּבֶּעל, דוּ גָאטְט ווֶעט דִיר הֶעלְפִין ווֶעסְטוּ מִיר זֵייא אָבְּשִׁיקֶען; אוּן אַז דִיא גֶעלְט ווֶעט בֵּייא דִיר אויסְגֶעהְן ווֶעל אִיךְ דִיר נָאךְ לַײעֶן. שֶעם זִיךְ נִיט פאר מִיר — אויסֶער מִיר ווֶעט עֶס קֵיינֶער נִיט ווִיסֶען.

דײן פְרײנְד בּוּנֶם אִיטְשֶׁאנִיטְשָאוו

84.

בִּנְיָמִין צוּא בּוּנֶםן

מֵיין טְהַייעֶרֶער פְרײנְד!

דוּא הָאסְט אונְז. ד. ה. מִיר אוּן מֵיין נִידֶערְנִישְׁלָאגֶענֶע

פרויא א נשמה אביין גיזעצט. יעטצט פערשטעה איך וויא ריכטיג עס איז דער שפריכווארט: א גוטען פריינד דער קענט מען אין א שלעכטע צייט... יעטצט אז איך האב ניט גיהאט צוא וועמען צוא ווענדען זיך, אז מיר איז גיקומען גאנץ שלעכט, האסטו מיר וויא דיא זאנן דיא פינסטערע נאכט ערלייכטען. גאטט זאל דיר העלפין, דוא און דיינע ליעבע קינדער זאלט צייט אייער לעבין פון שלעכט'ס ניט וויססען.

ביי מיר איז גבליבען איך זאל מיין הויז פערקויפען, ווארום צוא וואס קען זיא מיר נוטצען אין דיא קליינע שטעדטיל? איך וועל פאר איהר נעהמען אפאר הונדערט רובל, און וועל מיט דיא געלט ארוים פאהרען אנדערש וואו. וואו מען קען מיר ניט — דארטין וועל איך אקליין געשעפטיל עפפענען און וועל לעבין. וויא איז דיין עצה? שרייב.

דיין פריינד בנימין שערשעווסקא

85.

כונם צוא בנימינ'ן

מיין בעסטער פריינד

דיין פלאן גיפעהלט מיר. אין לוצין קענען דיר אללע יעטצט פאר אגיפאלענעם בעל־הבית, דאס איז ניט מקנא צוא זיין; דארטין אבער אין אפרעמדע שטאדט וועסטו זיך עפענען נאך דיין קאפיטאל נאך אגישעפט. איך וועל דיר שטיצען וויא וייט דוא וועסט פערלאנגען, און גאט וועט דיר

העלפין. וואס קען דיר געבין דיין תו"ז אין וויסטע שטעדטיל לוצין? בעססער אריבער שכן איידער אג' ארימער בעל הבית..

דיין פריינד בונם אימיאניטאוו.

~~~~~~~~

86.

בנימין צוא בונם

טהייערער פריינד!

דיין ראטה איז וויא פון א פריינד. איך בין ארויס פון לוצין אין קארסאווקא; דאס איז געווען א דארף ביז יעטצט, וואו א איד האט ניט גיטארט וואהנען, דאס הייסט בעזעטצין זיך. יעטצט איז עס אבער גיוואָרען א קליין שטעדטיל עס זיינען אנגיפארען אחינו בני ישראל פון פיעל שטעדט, וואו זיי ליגען נעבאך פערפאקט ווי הערינג אין א טון—עס איז געווארען א פיינע שטעדטיל. איך האב זיך שוין אויס־גיזעהען א גישעפט: איך וויל עפענען א בוכהאנדלונג. איך האב דער־לאנגט א ביטשריפט צוא דעם גובערנאטאר ער זאל מיר דאס ערלויבען; און האף אז איך וועל דאס בעקומען. פאר מיין הויז האב איך גינומען 800 רוביל, אלזא שיק איך דיר אב מיט דאנק דיינע 200 רוביל. אויב צום גישעפט וועט זיך פאדערין נאך געלט, וועל איך דאנן בייא דיר לייען.

דיין פריינד בנימין שערשעווסקי.

~~~~~~~~

6.

שדוכים בריעף

87.

צוא אשדכן:

יְדִידִי ר׳ מְנַחֵם אַרְזֶעלְקָאוְוסְקִי!

אַזוֹי ווִיא אִיךְ הָאבּ אַגִירָאטֶעטֶע טָאכְטֶער, אַ פַּארְשׁוֹין אוּן אַ קֶענֶערְקֶע, וֶועלְכֶע אִיךְ בִּין גֶעבְרֵייט צוּא גֶעבִּין 500 רו״כ אִין מְזוּמָן אוֹיךְ צְוֵוייא יָאהְר קֶעסְט, בֶּעט אִיךְ אַייךְ מִיר אַ גוּטֶען שִׁדוּךְ פָּאר צוּא לֶעגֶען. אִיהְר קֶענְט מִיר גוּט אוּן אִיךְ ווֵיים אַז אוֹיף אַייךְ קֶען מֶען זִיךְ פֶערְלָאזֶען — אִיהְר זַייט דָאךְ אַ בַּעַל הַבַּיִת אַשַׁדְכָן

אַייֶער פְרַיינְד יִצְחָק פֵיינְבֶּערְג

~~~~~~

88.

אַנְטְוָוארְט.

יְדִידִי ר׳ יִצְחָק!

אוֹיבּ עֶס אִיז אַלְלֶעס רִיכְטִיג ווִיא אִיהְר שְׁרַייבְּט (ווָארוּם אַייֶער בְּרִיעף אִיז גֶעשְׁרִיבֶּען 1 אַפְּרִיל...), הָאבּ אִיךְ פַּאר אַייךְ אַ גוּטֶען חָתָן. אַשֵׁיינֶער בָּחוּר פוּן אַפֵיינֶע פַאמִילְיֶע — אַ מְלַמֵד׳ס אַזָאהְן; נִיט קֵיין פְּרָאסְטֶער, נִיט קֵיין בַּעַל מוּם ח״ו, אוּן דֶער צוּא אַ פַּארְדִינֶער, ווָאס בַּייא אוּנְז רוּפְט זִיךְ אַ „בְּרוֹיט־גֶעבֶּער״. שְׁרַייבְּט מִיר ווִיא מֶען רוּפְט דִיא כַּלָה.

יְדִידוֹ מְנַחֵם בהר״ב אַרְזֶעלְקָאוְוסְקִי

~~~~~~

89.

אשדכן צו אמחותן

כבוד הגי׳ ר׳ עזריאל.

אזוי וויא איך האב גיהערט פון איינע מענשן אז איהר האט אבת יהודה. וועלכע איהר גיט 30־40 טויזענד רובל נדן; דיא מדברת, וויא מען זאגט, איז זאגאר ניט קיין אויסנאהמע, ניט אין שיינקייט און ניט אין בילדונג נאר איהר ווילט דאס פארדעקן מיט טויזענדער — דאס איז, מוז איך אייך זאגען, אגוטער דעקטוך: מען קען דער מיט פערדעקען אהייקער אויך... איז מיר איין גיפאלען אייך אשדוך פאר צוא ליגען. שרייבט מיר נאר אויב עס איז אמת אז איהר זוכט אויך נאר געלט. אויך זייט מיר מודיע פאר אוים אויב איהר וועט מיר אויסקערין רייזע קאסטען, וועל איך צו אייך אראפ פאהרען דורכרעדען זיך און זעהן אגב דיא מדברת.

מיט עהרען געפיהלע אליעזר סאנדאמירסקי

90.

אנטווארט.

כבוד השדכן ר׳ אליעזר

איך האב אייך ביז היינט ניט געענטפערט ווייל מיין בוכהאלטער איז ניט גיוועזן צוא הויזע, און איך בין, לא עליכם, ניט קיין גרויסער בריה אויף שרייבען, פאר אשדכן מוז מען דאך דעם אמת זאגען. מיין טאכטער גיב איך 30—35 טויזענד רובל נאר דער יונגער מאן זאל

איך האבען ניט וויניגער וויא 20 טויזענד, און זאל זיין פון אגרויסע שטאדט. זיין טאכטער, פערשטעהט איהר, איז אין אקליין שטעדטיל ערצויגען, אלזא וויל איך זיא זאל זיך לכל הפחות ענטוויקלען אז זיא וועט פון מיר ארויס. איך גיב געלט און פאדער געלט. הוצאות וועל איך אייך אומקערין צוא תנאים, פריהער — א גראשין אויך ניט.

ידידו עזריאל שווייגמאן

91.

צוא אשדכן.

להשדכן ר׳ מאיר!

אהן אייך, ר׳ מאיר קען קיין יונגער מענש זיך ניט בעגעהן, איהר מוזט אין מיטען זיין אום אזאך זאל אויסגעפיהרט ווערין. און פאר וואס זאלט איהר טאקי ניט פערדינען? איהר טוהט דאך דאס ניט נור פון מצוה וועגין!.. איך מוז אויך היינט צוא אייך אנקומען: „דעם יצר הרע און א שדכן האט מען ניט האלט, און מען פאלגט זייא" — זאגט זיך אווערמייל.

די זאך איז אזוי: איך ליעב ר׳ ... טאכטער; זיא מיר — אויך, ד. ה. מיר ווילען ביידע. נאר מען דארף דאך אבער זעהען אז די עלטערין זאלין אויך וועלין; אט קומט מען אן צוא אייך, ר׳ מאיר! אלזא פערשטעהט וואס איהר האט צוא טאהן...

צעהן קערבליך הוצאות האט איהר דא גלייך מזומן, און אויף להבא מעגט איהר זיכער זיין — איך וועט דער עסק לייגען.

יוסף ליעבערמאן

92.

אנטוואָרט.

להבחור המפורסם יוסף!

מיר פרייהט זעהר וואס איהר פערשטעהט מיין ווערטה, איך האָב אז איהר וועט עס נאך בעססער פערשטעהן — ר' מאיר קען אפּ־ארבייטען אשטיקעל ארבייט, איך בין געוועזן, געדעדט און עס איז קרוב למקח. מען האָט שוין געשיקט אנפרעגען און איך האָב שוין וועגן דעם געשריבען מיין א שותף א באַליסטאָקער שדכן.

ידידו ר' מאיר אַקסעלראָד.

7.

אנפראַגע — בריעף

93.

ידיד יקר!

מען לייגט מיר פאָר אשדוך פאר מיין טאָכטער מיט ה.... אזאהן. אלזא בעט איך אייך, בעסטער פריינד, מיר אללעם גענוי וועגען דיא פאמיליע און דעם יונגען מאנן צוא שרייבען. איך פערלאָז מיך אויף אייך ווייל איך ווייס אז אויף אייך קען איך זיך פערלאָזען.

אייער פריינד. וואס ערוואַרטעט אייער אנטוואָרט
חיים מייזיל.

94.

א גוטע ווארט.

בעסטער פריינד ר׳ חיים מייזיל!

איך האב וועגין דעם ענין וואס איהר האט מיר געשריבען גוטע אויסקינפטע בעקומען — גוט פון אללע זייטען! מען מוז מודה זיין אז א שדכן קען אויך אמאהל פאר ליגען א גלייכע זאך. דער ענין געפעהלט מיר זעהער. איך ראטה אייך נאך ביא וועמען אויך צוא פרעגין. „איין עצה איז גוט — צווייא נאך בעססער״!

ידידו שמעון גאלדבערג.

95.

אויף אנ׳ אנדער ארט.

מיר טוהט לייד, מיין פריינד, וואס איהר האט זיך ווענין אויסקינפטע איבער דיא פאמיליע № № צוא מיר גיווענדעט, „איך״ קען איך קיין גוטע מיינונג ניט געבין. קיין שלעכט׳ס רייד איך ניט, ווארום איך האב ניט וואס.

אייער פריינד, וואס שטעהט אייך צוא דינסט

יעקב חמיליעווסקי.

96.

אויף אנ׳אנדער ארט.

דיא הויז א. א. אויף וועלכע איהר פרעגט ביא מיר און פער־לאנגט זיך אויף מיין מיינונג, האט מיר אויך דאס זעלבע געשריבען: זייא פרעגין ביא מיר אן אויף אייער זאכען, אויף אייער הויז און פערלאנגען זיך אויך אויף מיר. אלזא שרייב איך אייך ביידען דעם זעלביגען נוסח: מיר געפעהלט דיא זאך זעהער פאר פאסענד. און איך פערשטעה אז דאס

הָאט פָאר גִילֵייגְט אַ סוֹחֵר'ישֶׁער מֶענְשׁ, נִיט אַ פְּלוֹידֶערְזַאק אַ שְׁדְכָן נִיבּ גָאטְט דָאס מָאל מִיט מַזָל אוֹיסְגִיפִיהְרְט וֶוערִין אִין אַגוּטֶע שָׁעָה!

אייעֶר פְרַיינְד פוּן טִיפֶען הארְצֶען דָוִד מַלְקִין.

8.

אַיינְלַאדוּנְגְס-בְּרִיעף.

97.

בֶּעסְטֶער פְרַיינְד!

עֶס אִיז גִיקוּמֶען אַצַייט וָואס דוּא קֶענְסְט מִיר וַוייזֶען וִויא וַוייט דַיין פְרַיינְדְשַׁאפְט צוּא מִיר אִיז, אוּן וִויא וַוייט דוּא גִידֵיינְקְסְט מִיר — בַּייא מַיין עֶלְטֶערִין זָאהְן וֶועט אי"ה אִין טֶעג אַרוּם חֲתוּנָה זַיין מִיט מַזָל. דוּא בִּיזְט בַּייא מִיר פוּן דִיא עֶרְשְׁטֶע גֶעסְט פֶערְעֶכְנֶעט. אַלְזָא מַאךְ זִיךְ רֵייזֶע פֶערְטִיג; דִיא חֲתוּנָה וֶועט זַיין אִין מִינְסְק, אַז מִיר וֶועלִין אַרוּיס פָאהְרֶען וֶועל אִיךְ דִיר דֶעפֶּעשִׁירֶען, דוּא וֶועסְט אוֹיף דֶעם בָּאהְן קוּמֶען אוּן וֶועסְט מִיט אוּנְז מִיט פָאהְרֶען.

דַיין פְרַיינְד דָנִיאֵל זַאלְקִינְד

98.

אַנְטְוָוארְט.

טְהַייעֶרֶער דָנִיאֵל!

דוּא פֶערְשְׁפַּארְסְט מִיר פִיעל צוּא בֶּעטִין, אִיךְ וֶועל אי"ה גִיוִויס מִיט אַייךְ פָאהְרֶען אוֹיף חֲתוּנָה אוּן מִיר וֶועלִין טַאקִי גוּט פֶערְבְּרֵיינְגֶען,

רעקאָמענדירט מיר נאָר מיט אַ טאָג פריהער מיט וועלכען צוג איהר וועט דורך האָמעל פאָהרען, איך זאָל קענען מיין געשעפט אין אָרדנונג איבער לאָזען אויף דיא עטליכע טעג.

דיין פריינד אַבְרָהָם שאמכאנאץ

99.

איינלאַדונג צוא אַ תְּנָאִים.

בעסטע פריינד!

אונזער ליעבע טאָכטער ווערט מיט מַזָּל אַ כַּלָּה, מיר טוהען אַ פאַרטייא נאָך אונזער וואונש. דעם קומענדיגען דיענסטאָג וועט זיין תְּנָאִים, אַלזאָ בעטין מיר אייך אונז צוא בעעהרען מיט אייער ערשיינען צוא אונז, און אַמְהַייל געהמען אין אונזער הויז יום־טוב;

אייערע פריינד, וועלכע זיינען בעריט אייך מיט דאָס זעלבע צוא דיענען צוא יעדער צייט.

זלמן און חַיָּה שגייאורסאהן

100.

צוא אַ בְּרִית.

בעסטער פריינד!

גאָט האָט מיר מיט אַזאָהן בעגליקט, געסטערין דאָס פאַרגענס האָט מיין ליעבע פרויא מיר אַזאָהן געבאָרען.

אונזער פריידע קענסטו זיך פארשטעלען. אלזא בעט איך דיר ניט אנדערש צום ברית צוא קומען.

דיין פריינד זלמן גייהויז

9.

גראטולאציאן בריעף.

101.

בעסטער פריינד!

דיין פערלאבונגס־קארטע האב איך ערהאלטען, איך ווינש דיר דאס איינציגעס: עס זאל ערפיללט ווערין וואס דוא אונ דיין געעהרטעסטע ברויטע ווינשט זיך זעלבסט.

דיין פריינד בארים שאטענשטיין:

102.

ליעבער ברודער!

דיין בריעף אז בייא דיר איז מיט מזל אזאהן געבארען געווארען, האט אונז אללעמען זעהר גיפרייט. גיב גאטט דוא זאלסט איהם ערציהען פרום פאר גאטט און גוט פאר לייטען, ד. ה. א פריידע פאר זיינע עלטערין.

דיין ברודער גרשון בידערמאן.

103.

ווערטהעסטער פריינד׃

איך גראטולירע אייך אויך דיא יונגע פאאר, גיב גאטט
איהר און זיא זאלט נאר פערגעניגען האבען פון זיך.
האכאכטונגספאלל יצחק פערילשטיין.

104.

בעסטער פריינד׃

אייער בריעף דאס איהר האט א נייעם הויז געקויפט, האט מיר
זייער גיפרייט. איך ווינשע אייך איהר זאלט גליק האבען אין אייער
ווירטשאפט און דער גליק זאל בייא אייך א שטענדיגער שכן זיין.
אייער פריינד לעאן מירמילשטיין

10.

געשעפטס בריעף.

105.

הערר אין א. בירמאן!

איך בעעהרע מיך אייך מיט צוא טהיילען דאס איך האב
א גרויסען געשעפט פון מאנופאקטור גיעפינט. בייא מיר איז
צוא בעקומען אללע לאדזער, טאמאשאווער, ביאליסטאקער
און מאסקעווער סחורות. גיוואהנליך וועל איך אלס אנפאנגער

ניעדעריגערע פרייזען רעכנען. איך האף איהר וועט מיר מיט א רשימה בעעהרען, און וועט געשעפט שליססען מיט מיין פירמא „ביערפעלד עט קאמפ״.

מיט אכטונג בערנארד ביערפעלד.

106.

ווערטהער הערר №№

איך שיק אייך רעטור (צוריק) 6 שטיק טוך, וועלכע איך קען ניט איבערלאזען ביי זיך — זייא זיינען פערלעגענע און אויך דער מוסטער איז געשמאקלאז.

ביטע קרעדיטירען מיין קאנטא אויף זייער ווערטה.

אכטונגספאלל פייביש יאעלסאן.

107.

אנטוואָרט.

געעהרטעסטער הערר!

איך פערשטעה ניט וואס איהר מיינט מיט אייער בריעף פון 15 ד. מ. איהר האט דאך אלליין דיא טוך אויסגעקליבען — קיינער האט אייך ניט איין גירעדט און ניט גענייט. איהר האט אויך גיזעהען אז מען האט ביי מיר אין אייער געגענוואַרט דיא סחורה געדונגען; וואס זשע ווילט איהר יעטצט?

מיינע סחורה איז ביי מיר קיין בראק ניט, איך נעהם עס אן, און קרעדיטיר אייער רעכנונג אויף איהר ווערטה אבצוגליך אומקאסטען

האכאכטונגספאלל א. ה. קאפלאן.

108.

הערדין ב. ג. שליט!

אלס אנטוואָרט אויף אייער אנפראגע איבער דיא פרייזען פון פלאכס, קען איך אייך שרייבען דאס דיא לעטצטע צייט איז ניט צום בעסטין. נאר אויב דיא סחורה איז זעהער גוטע קען מען דורכקומען. שיקט אפראבע, און אלעטצטין פרייז.

אין ערוואַרטונג אייער אנטוואָרט ק. צולינדער.

109.

הערדין №№

איך שיק אייך דא א באהן־קוויט אויף א וואגאן מעהל; קארען אין יעטצט געשטייגען, אלזא איז מעהל טהייערער. איך האב אויף אייך אויסגעשטעלט אוועכסיל הערדין שאצקעס אין דווינסק. ביטטע מיר בעריכט געבען וויא אייך דיא מעהל געפעהלט.

מיט אכטונג מיכאל קאטעבאז.

110.

הערדין №№

שוין פיער וואכען אז איך האב אייך דיא וואַרע ארויסגעשיקט, און איהר האט נאך ניט געלייזט. איך קען ניט פערשטעהן דיא אורזאכע פון דעם. אלזא בעט איך אייך אויסקויפען דיא וואַרע — מאכט ניט אן זיך קיין קאסטען און מיר קיין פערדרוס.

אייער פריינד גרשון העפנער

111.

אנטווארט!

ווערטהעסטער הערר

איהר מאכט זיך עפעס תמ'ואטע. איך האב דאך איך געשריבען נאך 20־טען אז אויף דיא אונגיהערטע פרייזען וועל איך דיא סחורה ניט אויסקויפען, און איהר קענט זיך איהר צוריק ציהען—מען קריגט סחורה פאר געלט!

אלזא, הערר העפנער, אויב איהר ווילט ציט אב פון נאכנאחמע 12 פראצענט וועל איך דיא סחורה אויסקויפען, ווען ניט נעהמט זיך איהר געזונדערהייט צוריק.

אכטונגספאלל ר. וואלערשטיין

112.

הערדין №№

מיר וואונדערט וואס איך האב פון אייך זא לאנג קיין בעשטעללונג גיהאט. איך האב יעטצט פיעל פרישע גומע נוארע בעקומען. שיקט, מאכט בעשטעללונגען. וואס שלאפט איהר?

אייער פריינד שמואל אלכסנדראוו.

113.

אנטווארט.

הערדין ש. אלכסנדראוו!

אז איהר וואלט חאטשי איין מאהל בייא אונז אין ראגאטשאוו זיין.

וואלט איהר זיך גיווים מעהר וואונדערין אויף דעם וואס מען מאכט דרייא מאהל אין יאהר בעשטעללונגען. מען הייבט ניט אהן צוא לייזען, מיר זיטצען אין דיא קראמען און נארטען — אויף משיח'ן.

איער פריינד בן־ציון קאווענאקי

114.

בעסטער פריינד!

מיר פרייט זעהער וואס איהר פערבינט מיט מיר געשעפט, איך האף איהר וועט אויך פון מיר צופריעדען זיין וויא אללע מיינע קונדען. מאכט בעשטעללונגען, פאדערט נארע — מיר וועלין מאכען מסחר.

מיט אכטונג געברידער אוריסאהן

11.

בריעף פאר קינדער.

זיא זאלען זיך אויסלערנען לעזין זשארגאן גידרוקטע און גישריבענע.

1.

אאינגעל צוא זיין חבר.

צוא מיין פריינד אברהם!

לאז זיך ניט בעטין היינט אבענד, אכט אזייגער אויף מיין געבורטס־טאג, עס וועט זיין דער גאנצער חדר אונזערער. מאָרגען וועלין מיר דאך אין חדר ניט געהן, קענען מיר היינט אביסיל שפעטער אויף זיין.

דיין חבר בער נאטקין.

א אינגעל צוא זיין חבר:

צוא מיין פריינד אברהם!

לאז זיך ניט בעטין היינט אויבענד, קומט זיכער אויף מיין געבורטס-טאג, עס וועט זיין דער גאנצער חדר אונזערער. מארגען וועלין מיר דאך אין חדר ניט געהן, קענען מיר היינט א ביסעל שפעטער אויף זיין:

דיין חבר בער נאטקין.

2.

צוא אַחָבֵר.

לייה מיר אַפעדער. איך האב זיך ניט אַרומגיזעהען צוהייזע, איידער איך בין אין חדר גיגאַנגען, אַז מיין פֿעדער איז צובראָכען. יעטצט פֿון חדר קען איך ניט געהן קויפֿען, דער לעהרער זאל ניט בייז ווערין אויף מיר. מאָרגען וועל איך דיר מיט אַדאנק אָפּגעבין אַנייע פעדער.

דיין פריינד גד מערלינסקי.

צוא א חבר.

לייה מיר א פעדער. איך האב זיך ניט ארומגעזעהען צוהייזע, איידער איך בין אין חדר גיגאנגען, אז מיין פעדער איז צובראכען. יעטצט פון חדר קען איך ניט געהן קויפען, דער לעהרער זאל ניט בייז ווערין אויף מיר. מארגען וועל איך דיר מיט א דאנק אפגעבין א נייע פעדער.

דיין פריינד גד מערלינסקי.

3.

אַשׁילֶער (תַּלְמִיד) צוּא אַלֶעהְרֶער.

למורי הנכבד...

איך קען היינט אין חדר ניט קומען, דיא מוטטער האט מיינע שיך גינעבען פערריכטען. אַלזאָ זאלט איהר אויף מיר ניט וואַרטען. שיקט דורך דעם אינגעל מיין תנך אויך מיין תולדות ישראל, איך וועל ווידערהאָלען (איבער חזר'ן) וואָס איך האָב דיא פאָריגע וואך גילערינט.

אַייער תלמיד דניאל אָפּפּענהיים.

א שילער (תלמיד) צוא א לעהרער

למורי הנכבד...

איך קען היינט אין חדר ניט קומען, דיא מוטטער האט מיינע שיך גיגעבען פערריכטען. אלזא זאלט איהר אויף מיר ניט ווארטען. שיקט דורך דעם אינגעל מיין תנך אויך מיין תולדות ישראל, איך וועל ווידער־האלען (איבער חזר'ן) וואס איך האב דיא פאריגע וואך גילערינט.

אייער תלמיד דניאל אפפענהיים.

4.

צוּא אַלֶעהְרֶער.

טהייערסטער לעהרער!

איך דאַנק אֵייך זעהר פאַר אייער געשיינק, מיט וועלכין איהר האט מיר בעעהרט נעכטין צוא מיין געבורטס־טאג. דיא עלטערין און איך האָבען זיכער גירעכינט אז איהר וועט קומען. דער „בריעפענ־

שטעללער״, אייער געשאנק, וועט מיר פיעל נוטצען ברייגגען

אייער שילער הירש וואלדענבערג.

צוא א לעהרער.

טהייערסטער לעהרער!

איך דאנק אייך זעהר פאר אייער געשאנק, מיט וועלכין איהר האט מיר בעעהרט נעכטין צו מיין געבורטס-טאג. ביז לעטערין אין איך האבען ניכער גירעכינט אז איהר וועט קויפען. דער „בריעפען-שטעללער״, אייער געשאנק, וועט מיר פיעל נוטצען ברייגען

אייער שילער הירש וואלדענבערג.

5.

צוא אַחָבֵר.

שלום מיין פריינד!

איך האב מורא צוא געהן אליין בייא נאכט פון חדר, אלזא ווארט אויף מיר אין דיין חדר און מיר וועלין גלייך אהיים געהן. מיר הערין אויף לערנען פונקט אכט אוהר, און אין פינף מינוטען וועל איך בייא דיר אין חדר זיין — ווארטען לאנג אויף מיר וועסטו נים דארפען.

דיין פריינד וואלף גוטקינד.

צוא א חבר.

שלום מיין פריינד!

איך האב מורא צוא געהן אליין בייא נאכט פון חדר, אלזא

וואַרט אויף איר אין דיין חדר און איר וועלין גלייך אהיים געהן. איר הערין אויף לערנען פונקט אכט אוהר, און אין פינף מינוטען וועל איך בייא דיר אין חדר זיין — ווארטען לאנג אויף מיר וועסטו ניט דארפען.

דיין פריינד וואָלף גוטנינד.

6.

אַנְטְוָוארְט

רעי היקר וואָלף!

אַקלוגער **דארף** ניט מורא האבען בייא נאַכט צוא געהן. וועט דיר ווער נעהמען, אָדער וועט ווער דיר טאָהן וואָס? איך קען אויף דיר וואַרטען און מיר וועלין גלייך געהן. בייא אונז הערט מען אויף אויף לערנען אַכט אָדער נאָך אַכט.

דיין פריינד שלום מעטריקין.

אנטווארט

רעי היקר וואָלף!

אַקלוגער דארף ניט מורא האבען בייא נאַכט צוא געהן. וועט דיר ווער נעהמען, אָדער וועט ווער דיר טאָהן וואָס? איך קען אויף דיר ווארטען און מיר וועלין גלייך געהן. בייא אונז הערט מען אויף אויף לערנען אַכט אָדער נאָך אַכט.

דיין פריינד שלום מעטריקין.

7.

אַנְדֶעֶרְשׁ.

איך וואלט אויף דיר גערין געוואַרט אום מיר זאלען גלייך אַהיים געהן; נאַר בייא אונז לערינט מען אַב זיעבען אוהר. איך לערין דאָך אין ציוניסטישען „בית הספר״, מיר קומען שפעט און געהען אַוועק פֿריה, אום עס זאָל אנדערש זיין וויא אין אַ חדר.

פֿאַר וועמען און פֿאַר וואָס האָסטו מורא בייא נאַכט צוא געהן? עס פּאַסט גאָר ניט פֿאַר אַ אינגעל אַזאַ טרום צוא זיין!

דיין חבר זלמן גרינגאַרטען.

אנדערש

איך וואלט אויף דיר גערין געוואַרט אום מיר זאלען גלייך אהיים
געהן; נאר בייא אונז לערינט מען אב זיעבען אוהר. איך לערין דאך
אין ציוניסטישען „בית הספר״, מיר קומען שפעט און געהען אוועק פריה,
אום עס זאל אנדערש זיין וויא אין א חדר.
פאר וועמען און פאר וואס האסטו מורא בייא נאכט צוא געהן?
עס פאסט גאר ניט פאר א אינגעל אזא טרום צוא זיין!
דיין חבר זלמן גרינגארטען.

8.

אַ קִינְד צוא דִיא עֶלְטֶעְרִין.

גוטע ליעבע עלטערין!

איך בין אַנגיקומען מיט אַ שעה צוריק אין גראָדנאָ. דעם

אָנקעלם אַללע קינדער האָבען מיר ביי'ן וואָקזאַל עמפּפאַנגען. מאָרגען וועט דער אָנקעל (פעטער) שיקען נאָך דעם לעהרער און וועט מיט איהם אָפּריידען.

אייער זאָהן חיים ליטאָוויץ.

א קינד צוא דיא עלטערין.

גוטע ליבע עלטערין!

איך בין אנגעקומען מיט גוטער פוריג אין גראָדנא. דעם אנקעלס אַללע קינדער האָבען מיר ביי'ן וואָקזאַל עמפּפאַנגען. מאָרגען וועט דער אנקעל (פעטער) שיקען נאָך דעם לעהרער און וועט מיט איהם אָפּריידען.

אייער זאָהן חיים ליטאָוויץ.

ט.

צוא אַ ברודער.

אָח יקר!

דיא עלטערין שרייבען דיר אַבריעף און איך אַ קליינעם גערוס. איך דאַנק דיר זעהר וואָס דוא פֿרעגעסט ניט אין יעדער בריעף מיר צוא גשביסען. איך קען שוין לערנען און שרייבען.

דיין ברודער טוביה קאַצענעלענבאָגען.

צוא א ברודער.

אָח יקר!

דיא עלטערין שרייבען דיר אבריעף און איך אקליינעם גערוס. איך

דאנק דיר זעהר וואס דוא פערגעסט ניט אין יעדער בריעף מיר צו גריסען. איך קען שוין לערנען און שרייבען.

דיין ברודער טוביה קאצענעלענבאגען.

10.

צוא אַ שְׁוֶועסְטֶער

ליעבע שוועסטער!

איך האָב אויך זעהר געוואלט מיט פאָהרען מיט דיא מוטטער צוא דיר, נאָר עס איז שאַדע דיא צייט. איך לערין העברייאיש, רוסיש און רעכענען. דעם קינפטיגען סעזאָן (זמן) וועל איך שוין א רוים פון חדר, און וועל לערנען אין דער היים. גערים דיינע קינדער.

דיין ברודער ישראל פאגעלסאהן.

צוא אשוועסטער.

ליעבע שוועסטער!

איך האב אויך זעהר געוואלט מיט פאהרען מיט דיא מוטטער צוא דיר, נאר עס איז שאדע דיא צייט. איך לערין העברייאיש, רוסיש און רעכענען. דעם קינפטיגען סעזאן (זמן) וועל איך שוין אורויס פון חדר, און וועל לערנען אין דער היים. גערים דיינע קינדער.

דיין ברודער ישראל פאגעלסאהן.

11.

צוא אַאָנְקֶעל (אַ פֶּעטֶער).

לדודי היקר...

אין מיין פאָטערס בריעף שרייב איך אַייך אַ קליינעם גערוס. איך קען פיעל ניט שרייבען ווייל איך האָב ווייניג צייט: איך האב צוא מאכען לעקציאָנען פאַר דרייא לעהרערם — גמראָ, העברייאיש און רוסיש.

אַייער פלימעניק כלב קאַצענעלענבאָגען.

צוא א אנקעל (אפעטער).

לדודי היקר...

אין מיין פאטערס בריעף שרייב איך אייך א קליינעס גערוס. איך קען פיעל ניט שרייבען ווייל איך האב ווייניג צייט: איך האב צוא מאכען לעקציאנען פאר דרייא לעהרערס — גמרא, העברייאיש און רוסיש.

אייער פלימעניק כלב קאצענעלענבאגען.

12.

צוא אַ זֵיידֶען.

לאָבי זקיני היקר...

איך שיק אַייך מיין וואונש צום נייען יאָהר: גאט זאל אַייך געבין גליק, לאנגע יאָהרען און איהר זאָלט האָבען אימטער פערגעניגען פון אַייערע קינדער. גיב גאָטט איך זאָל אַייך אַזעלכע וואונש-בריעף פיעל מאָהל שרייבען, דאס איז דער פערלאַנג פון אַייער אייניקיל

לייב גאָרפינקעל.

צוא א זיידען.

לאבי זקני היקר...

איך שיק אייך מיין וואונש צום נייען יאהר: גאטט זאל אייך געבין

גליק, לאנגע יאהרען און איהר זאלט האבען אימער פערגעניגען פון אייערע קינדער. גיב גאטט איך זאל אייך אזעלכע וואונש-בריעף פיעל מאהל שרייבען, דאס איז דער פערלאנג פון אייער אייניקל.

לייב גארפינקעל.

13.

צוא אַגוטֶען פְרֵיינְד.

ידידי היקר...

איך וויל אז דוא, מיין גוטער פריינד, זאלסט מיט מיר מיין פערגעניגען טהיילען, אלזא הייל איך דיר אָנצוזאָגען אז איך האָב דעם עקזאמען גוט אויסגיהאַלטען. איך האָב זעהר גוטע מיינונגען בעקומען פיר אלס. איך בין שוין יעטצט אשילער פון דריטען קלאסס.

ידידך מיכאל ליליענטהאל.

צוא א גוטען פריינד.

ידידי היקר...

איך וויל אז דוא, מיין גוטער פריינד, זאלסט מיט מיר מיין פערגעניגען טהיילען, אלזא הייל איך דיר אנצוזאגען אז איך האב דעם עקזאמען גוט אויסגיהאלטען. איך האב זעהר גוטע מיינונגען בעקומען פיר אלס. איך בין שוין יעטצט אשילער פון דריטען קלאסס.

ידידך מיכאל ליליענטהאל.

14.

אַנְטְוָארְט.

בעסטער פריינד מיכאל!

מיר פרייהט זעהר וואָס דוא האָסט גוט אויסגיהאלטען דעם

עקזאמען. זעה אויך ווייטער פֿלייסיג צוא לערנען, וועסטו אַללע מאָהל גוטע מיינונגען בעקומען. איך לערין פריוואַט, אָבער גוט.

דיין פֿריינד נחמן טענענבוים.

אנטווארט

בעסטער פֿריינד איכאן!

איר פֿרייהט זעהר וואס דוא האסט גוט אויסגיהאלטען דעם עקזאמען. זעה אויך ווייטער פֿלייסיג צוא לערנען, וועסטו אללע מאהל גוטע מיינונגען בעקומען. איך לערין פריוואט, אבער גוט.

דיין פֿריינד נחמן טענענבוים.

15.

אַנְדֶעְרְשׁ.

ידידי!

עס איז קיין וואונדער אז דוא ביזט פֿון צווייטען קלאַסס אין דריטען אריין; דוא ביזט דאך אַללע מאָהל פֿלייסיג, און פֿלייסיגקייט איז אַגאָט'ס גאַבע.

דיין פֿריינד עוזר ליאַמבערג.

אנדערש

ידידי!

עס איז קיין וואונדער אז דוא ביזט פֿון צווייטען קלאסס אין דריטען אריין; דוא ביזט דאך אללע מאהל פֿלייסיג, און פֿלייסיגקייט איז אגאט'ס גאבע.

דיין פֿריינד עוזר ליאמבערג.

אַ פּלימעניק בעט זיין אָנקעל און טאַנטע אויף זיין האָכצייט.

טייערע אָנקעל און טאַנטע מיט זייערע ליעבע קינדער-
ליך זאָלען לעבען!

קומענדען זונטאג דעם 15-טען מאי
ווערט געפייערט מיין גליקליכע האָכ-
צייט. אָבוואָהל איך האָב אייך שוין
ביי 3 וואָכען אַרויסגעשיקט די
חתונה-קאַרטע און איהר ריכט
זיך געוויס און זייט פאַרבערייט
פיר דעם, אַבער איך געפין אויך

פאר נויטיג צו ערינערן אייך
איבער דעם מיט א בעזונדער בריעף.
איהר מוזט ניט פערגעסן מיינע
טייערע, ואז ביי זיין אזוי ווייט
פון מיינע ליעבע עלטערן, זייט איהר
די גרעסטע און נעהנטסטע קרובים
אין מיין פאמיליע צו מיין האכצייט,
און אויף אייך ליגט די היילגע
פפליכט צו בעהאנדלען מיר ביי דעם
צופאל ווי טרייע און ליעבע עלטערן
זייער אייגען קינד.

איך ערווארט אייך מיינע טייי-
ערע, מיט אייער גאנצע ליבליכע
פאמיליע אונגעדולדיג.

אײַער יעקב סלוצקי.

פֿאַרהאַלטונג פֿון אַ כלה צו אַ חתן פֿאַר זײַן ניט אָפֿטען שרײַבען.

מײַן ליבער, טײַערער דוד.

איך צווייפעל ניט אין דיינע אמת'ע
און ריכטיגע ווערטער, מיט וועלכע
דו האסט מיר פערשפראכען אייביגע
ליעבע און טרייהייט. איך בין איבער-
צייגט אין דיין ריינע און קלארע
הארץ, און דאדורך, וואונדערט עס

מיר טאקע ווי קענסט עס, ליעבער
דוד, פועלן ביי זיך, ניט צו שריי-
בען מיר גאנצע דריי וואכען צייט:
דו ווייסט דאך אז יעדען טאג, וועל-
כען איך הער ניט פון דיר, איז ביי
מיר א יאהר. דו ווייסט דאך דעם
גרויסען פערגעניגען וועלכען איך
האב ביי איין עמפפאנגען דיינעם
א בריעף. היינט וואראום זשע, איין
טייערער, ווילסט מיר דאס צוליעב
ניט טהאן, און ערפרעהען מיר

מיט דיינע בריעף אום וועניגסטען
וועכענטליך.

איך האף, ליעבער דוד, אז דו
וועסט פון יעצט אן איין וואונש ער
פיעלען.

דײַן עוויגע, נחמה.

(אנטוואָרט).

מײַן זיסע ליעבע נחמה!

דו ביזט ווירקליך גערעכט. וואס
דו האסט מיך געוואונדערט אויף
איין שווייגען פאר די לעצטע דריי

וואַכען לייט. דאָרפסט אָבער וויסען,
מיין טייערע, דאָס מעהר, ווי די
פערלאַנגסט צו וויסען פון מיר, וויל
איך וויסען פון דיר. איך ווייס אַז
די געפינסט זיך ניט איבעריג צו-
פריעדען אין אַ פרעמדע הויז; איך
ווייס, דאָס די פערבערגסט ניט
אין גרויסע פערלעגענס, און מיי-
נער אַ בריעף פערשאַפט דיר גע-
וויס גוטעס און צופריעדענהייט.
איך בין אָבער, ניט פאָר דיר

געדאכט, גאנצע צוויי וואכען אופ-
געלעגען צו בעט דורך א שטארקע
און שווערע גריפ אינפלוענציא.
וועלכע האט מיר פעסט אנגעגריפ-
פען; איך געה נאך יעצט אויך
כמעט נישט ארויס אין גאס. איך
פרעה מיר אבער צו איבערגעבען
דיר, דאס איך בעססער מיך און
ערהאל מיך פון טאג צו טאג,
און האף נאך די וואך אנצופאנ-
גען מיך ווידער בעשעפטיגען, און

צו שרייבען דיר אפטער, נאך דיין פערלאנג.

דיין צוויגער, דוד.

צו א געבורטס-טאג פון עלטערן.

מיין ליבער, פאטער (אדער) ליעבע מוטער.

מיין שוואכע פעדער איז ניט אים שטאנדע צו פארטראגען די גרויסע משא פון ברכות און ווינ-שונגען, וועלכע מיין הארץ פיהלט און מיין גייסט דענקט צו דיין גע-בורטס-טאג. ניט נאר פאר דיין אייגענע פאמיליע. פאר דיינע ליעבע

קינדער, איז דער געבורטס־טאג
א יום־טוב. נאר אויך פיר הונדער־
טע פון דיינע בעקאנטע און פריינ־
דע, וועלכע ווייסן און שעצן דיין
גרויסע ווערט. אלס א מענש, און
א פריינד פון דער געזעלשאפט.
יעדער יאהר, וועלכער קומט צו אין
דיין לעבען, איז געשאפען א גאנ־
צער בוך פון וואוהלטאטען און
צדקה, וועלכע דו טהוסט מיט צו־
פרידענהייט פיר ארימע, עלענדע

און קראנקע. און זיי אלע ווינשען

דיר, דאס דיינע יאהרען גרייכען

זאלען צו הונדערט און צוואנציג.

נעהם צו, ליעבער פאטער, (אדער

ליעבע מוטער, די ברכה, וועלכע

קוועלט פון א ריינעם הערץ.

פון דיין זוהן אָדער טאָכטער.

ווינשענדיג עלטערן א כתיבה וחתימה טובה
צום נייעם יאָהר.

מיינע ליעבע עלטערן!

דאס וואס מיין הארץ פיהלט און מיין מח טראכט צו אייך א גאנצען יאהר, יעדען טאג און יעדע שטונדע— מוז איך אייך יעצט ארויסגעבען שריפטליך יעצט, שטעהענדיג ביי דעם נייעם יאהר, וואו עס מוזען געצאלט ווערען אלע חובות און דער ספר הזכרונות מוז דעגולירט ווערען.

איך בעגריס אייך, מיינע ליעבע און טייערע על-טערן, מיט די אלטע אידישע ברכה מיט די דריי גע-צעהלטע ווערטער: אכתיבה וחתימה טובה, וועלכע ענטהאלטען אלעס גוטעס: געזונד, לעבען, פרנסה און גליק. איהר זאלט זיך עלטערען אין פיעל נחת און איהר זאלט נאך פיעלע, פיעלע יאהרען בעקרוינען אייערע קינדער וועלכע האלטען אייך פיר זייער ציהרונג און שטאלץ.

אייער זוהן, וועלכער בענשט אייך פון טיעפען הארצען.

א. פערעלמוטער.

א זוהן צו זיין פאטער. גליקווינשונג צום נייעם יאהר.

טייערסטער פאטער!

מיט ווערטער בין איך נישט אים
שטאנדע אויסצודריקען, ווי שטארק
איך פיהל דיינע אונאויפהערליכע
וואוילטהאטען. דאס איז נאר מיין

הארץ אליין בעקאנט. איך נעהם
מיר די פרייהייט דיר, איין טייערער
פאטער, צו זאגען, דאס די וועסט
מיר ניעמאלס געפינען ד ן ליעבע און-
ווירדיג צו זיין און וויל איך ווינש
דיר אין דעם צו איבערציגען, וועל
איך מיר די מיהע געבען מיט
דאפעלטער אויפמערקזאמקייט צו
ערפילען אלעס, וואס קען דיר נור
פערגעניגען פערשאפען.
נישט דאס נייאהר ברענגט מיך

דערצו, אז איך זאל דיר מיין
דאנק ארויסזאגען, דאס וועט אין
מיין הארצען אונפערגעסבערליך
בלייבען. איך בעגניג זיך בלויז
מיט דער געלעגענהייט צו פער-
זיכערען דיר, דאס קיין זאך
אין דער וועלט איז נישט אים
שטאנד דיעזעס געפיהל אויסצו-
לעשען. איך בעט נאר גאט, ער
זאל דיר דערלענגערן דיינע רוהע
און גליק. און איך פערהאף, דאס

עס וועט ערהערט ווערען דאס אויפריכטיגע געבעט פון דיין אויפריכטיג אונטערטהעניגען זוהן.

....

אנטוואָרט.

ליעבער זוהן!

דיין דאנקבארקייט, מיין זאָהן, בעלאָהנט מיך פיר אלע זאָרגען, וועלכע איך האָב פון דיינעטוועגען איבערגעטראָגען. איך פערהאָף דו וועסט מיך לאָזען פערגעסען די לאסט פון דער עלטער. דיינע ווינשע זענען מיר בעסער און טייערער פאר אלע, וועלכע איז האָב הײנט ערהאלטען, וויל זיי קומען פון דיינעם הארצען און נישט בלויז פון געוואָנהייט. איך ווינש אויך, דאָס דיין געבעט זאָל ערפיעלט ווערען, צוליעב דיינע אייגענע נוצען, אום איך זאָל דיר קענען נאָך מעהרערע בעווייזע פון מיין ליעבע צייגען.

דיין דיך ליעבענדער פאָטער...

צו אַ טאַנטע צו איהר געבורטסטאַג.

טײַערסטע טאַנטע!

היינט איז אייער געבורטסטאָג—
פאַר מיר אַ גרויסער יום טוב. מיין
איניגסטע ליבע און אַכטונג צו
אייך קען איך אויף קיין אַנדער
אופן נישט אַרויסווייזען. אויסער
גאָט בעטען פאַר אייער געזונד
און לאַנג לעבען. איך וועל זיך בע-
מיהען אייערע פאַרבעטערפליכע אײ-
גענשאַפטען איבערצונעמען, דאַמיט
אייער ליעבע און איבערגעבענהייט

צו געווינען צו וואס עס שטרעבט
אייער געהארכזאמע ניכטע...!

א זאָהן ווינשט זיין מוטטער גליק צו איהר געבורטסטאָג

טייערסטע מוטטער!

דער טאָג, אין וועלכען דו ביסט געבאָרען, איז ביי מיר פערערעכענט פאַר דעם גרעסטען יו"ט, און וואָס אנדערש קען איך טהון, אז ניט גאָטט בעטען ער זאָל דיר פערלענגערן די יאָהרען און שענקען דיר מוט און קראַפט אויף דער עלטער, אום איך זאָל נאָך לאַנג קענען ערפעלען מיינע פפליכטען צו דיר, מיין בעסטע מוטער, ווי ביז יעצט.

אום צו פערגרעסערן דיין פרייד, נעהם איך מיר אונטער, מיין ליעבע מוטער, צו שרעבען ארויסצוווייזען דיר מיין דאַנקבאַרקייט פאַר דיין גוטע ערציהונג, פאַר דעם וואָס דו האָסט מיר געגעבען די געהעריגע בילדונג, דורך אונערמידליכען פלייס און טרייע ערפילונג אללע דיינע פערלאַנגען.

נעהם אָן, טייערסטע מוטטער, די פערזיכערונג אין מיין שטענדיגער געהאָרכזאַמקייט פון דיין דאַנקבאַרסטע זאָהן...

דאנק-בריעף.

טהייערער פריינד!

איך דאנק אייך זעהר פיר די
שעהנע מתנה וואס איהר האט מיר
געשיקט אלס געבורטס-טאג געשאנק.
עס איז ביי מיר א צייכען פון ליעבע
און אמת'ע פריינדשאפט.

אייער פריינד, ...

טהייערע פריינדין!

איך דאנק אייך זעהר הערצליך
פיר אייער גליקוואונש און פאר די
זילבערנע לייכטער וועלכע איהר האט

מיר געשיקט אלס חתונה־געשאנק.
אייער מתנה וועט זיכער ביי מיר
פארנעמען דעם אויבענאן אויפן טיש.

מיט הערצליכען גערוס, ...

טהייערע פריינדין!

איך דאנק אייך זעהר פיר דער
פאטאגראפיע־בילד פון אייער שיינעם
קינד. עס פארשאפט מיר גרויס
פארגעניגען צו זעהן אז דאס קינד
איז געראטען אין דער מאמען.

אייער פריינדין, ...

ווערטהער פריינד !

איך נעהם אן מיט פערגעניגען
צו זיין ביי דער פייערונג פון אייער
זילבערנער האכצייט, צו דער
געלעגענהייט שיק איך אייך הערמיט
דעם זילבערנעם בעכער אלס צייכען
פון ליעבע און גוטע ווינשע.

אייער פריינד, ...